

Chambre des représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1998-1999 (*)

26 MARS 1999

PROPOSITION DE LOI

modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne le régime disciplinaire applicable aux membres de l'ordre judiciaire

PROPOSITION DE LOI

modifiant le titre V du livre II de la deuxième partie du Code judiciaire

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE LA JUSTICE (1)

PAR M. Luc WILLEMS

(1) Composition de la commission :

Président : M. Verwilghen.

A. — **Membres titulaires :**

C.V.P. MM. Vandeurzen, Van Overberghe, Verherstraeten, Willems.
P.S. MM. Borin, Giet, Mourreaux.
V.L.D. MM. Dewael, Van Belle, Verwilghen.
S.P. MM. Landuyt, Vandenberghe.
P.R.L. MM. Barzin, Duquesne.
F.D.F. P.S.C. M. du Bus de Warnaffe
VI. M. Laeremans.
Blok
Agalev/M. Lozie.
Ecolo

C. — **Membre sans voix délibérative :**

V.U. M. Bourgeois.

Voir :

- 1666 - 97 / 98 :

— N° 1 : Proposition de loi de M. Landuyt.
— N° 2 à 4 : Amendements.

Voir aussi :

— N° 6 : Texte adopté par la commission.

- 1942 - 98 / 99 :

— N° 1 : Proposition de loi de M. Giet.

(*) Cinquième session de la 49e législature.

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1998-1999 (*)

26 MAART 1999

WETSVOORSTEL

houdende wijziging, wat het tuchtrecht voor de leden van de rechterlijke orde betreft, van het Gerechtelijk Wetboek

WETSVOORSTEL

tot wijziging van boek II, titel V, van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER Luc WILLEMS

(1) Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Verwilghen.

A. — **Vaste leden :**

C.V.P. HH. Vandeurzen, Van Overberghe, Verherstraeten, Willems.
P.S. HH. Borin, Giet, Moureaux.
V.L.D. HH. Dewael, Van Belle, Verwilghen.
S.P. HH. Landuyt, Vandenberghe.
P.R.L. HH. Barzin, Duquesne.
F.D.F. P.S.C. H. du Bus de Warnaffe.
VI. H. Laeremans.
Blok
Agalev/H. Lozie.
Ecolo

C. — **Niet-stemgerechtigd lid :**

V.U. H. Bourgeois.

Zie :

- 1666 - 97 / 98 :

— N° 1 : Wetsvoorstel van de heer Landuyt.
— N° 2 tot 4 : Amendementen.

Zie ook :

— N° 6 : Tekst aangenomen door de commissie.
- 1942 - 98 / 99 :
— N° 1 : Wetsvoorstel van de heer Giet.

(*) Vijfde zitting van de 49e zittingsperiode.

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ces propositions de loi au cours de ses réunions des 2, 9, 16 et 17 mars 1999.

I. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DE L'AUTEUR DE LA PREMIÈRE PROPOSITION DE LOI (DOC. N° 1666/1)

M. Landuyt expose que la proposition de loi qu'il a déposée vise à combler un certain nombre de lacunes que comporte le loi relative au régime disciplinaire applicable aux membres de l'ordre judiciaire. D'une part, ces lacunes ont parfois empêché l'intervention efficace des autorités disciplinaires compétentes et, d'autre part, des améliorations peuvent être apportées sur le plan des droits de la défense.

L'auteur met en exergue la note du ministre de la Justice du 5 mai 1998 selon laquelle il convient qu'un certain nombre de fautes d'appréciation débouchent sur l'application de sanctions disciplinaires. Dans le cadre de l'affaire de l'évasion de M. Dutroux, le ministre a déclaré que « *compte tenu de la dangerosité et du risque d'évasion de M. Dutroux, ainsi que de la menace externe, le juge d'instruction aurait dû plutôt décider d'appliquer dans ce cas-ci le principe général de la consultation du dossier au sein de la prison.* »

Une telle faute d'appréciation ne tombe pas sous l'application de l'article 404 du Code judiciaire, en vertu duquel ceux qui manquent aux devoirs de leur charge, ou qui par leur conduite portent atteinte à la dignité de son caractère, peuvent faire l'objet de sanctions disciplinaires. ».

La présente proposition vise plus précisément à :

- compléter la définition des manquements à la discipline (article 2);
- instaurer un délai de prescription pour l'action disciplinaire (article 2);
- remplacer la censure et la censure avec réprimande par une nouvelle sanction disciplinaire (la retenue de traitement) (article 3);
- étendre la possibilité de suspendre provisoirement un membre de l'ordre judiciaire par mesure d'ordre et prévoir les garanties nécessaires sur le plan du respect des droits de la défense (article 4);
- combler un certain nombre de lacunes de la procédure en matière de droits de la défense (obligation de motivation formelle, délai de rigueur pour la notification de la décision, mentions supplémentaires à faire figurer dans la convocation) (articles 5 et 6);
- ouvrir un recours contre les sanctions disciplinaires devant le Conseil d'État (article 7);

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft deze wetsvoorstellen besproken tijdens haar vergaderingen van 2, 9, 16 en 17 maart 1999.

I. — INLEIDING VAN DE INDIENER VAN HET WETSVOORSTEL N° 1666/1

De heer Landuyt legt uit dat het door hem ingediende wetsvoorstel ertoe strekt een aantal leemten op te vullen in de wet betreffende de tuchtregeling voor de leden van de rechterlijke orde. Enerzijds is het reeds gebeurd dat die leemten een efficiënt optreden van de bevoegde tuchtinstanties in de weg stonden en anderzijds kunnen verbeteringen worden aangebracht op het vlak van de rechten van de verdediging.

De indiener brengt de nota in herinnering die de minister van Justitie op 5 mei 1998 heeft uitgebracht en waarin wordt gesteld dat het beter ware een aantal beoordelingsfouten tuchtelijk te bestraffen. In de nasleep van de ontsnapping van Dutroux heeft de minister verklaard dat « *de onderzoeksrechter, gelet op de gevvaarlijkheid en op het ontsnappingsrisico van de heer Dutroux, alsmede op de dreiging van buitenaf, in dit geval veeleer had moeten beslissen het algemene beginsel van de inzage van het dossier in de gevangenis toe te passen.* »

Een soortgelijke beoordelingsfout valt niet onder de toepassing van artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek, op grond waarvan zij die hun ambtsplichten verwaarlozen of die, door hun gedragingen, afbreuk doen aan de waardigheid van het ambt, tuchtstraffen kunnen oplopen. ».

Met dit wetsvoorstel wordt met name het volgende beoogd :

- de aanvulling van de omschrijving van de tuchtelijke tekortkomingen (artikel 2);
- de invoering van een verjaringstermijn voor de tuchtvordering (artikel 2);
- de vervanging van de tuchtsancties « censuur » en « censuur met berispung » door een nieuwe tuchtsanctie (wedde-inhouding) (artikel 3);
- de uitbreiding van de mogelijkheid om een lid van de rechterlijke orde bij wege van ordemaatregel voorlopig te schorsen en het bieden van de nodige garanties op het vlak van de rechten van de verdediging (artikel 4);
- het opvullen van een aantal leemten in de procedure, wat de rechten van de verdediging betreft (formele verplichting om de sanctie met redenen te omkleden, dwingende termijn voor de betekening van de beslissing, meer volledige gegevens in de oproepingsbrief) (artikelen 5 en 6);
- de mogelijkheid om tegen de tuchtsancties bezoek aan te tekenen bij de Raad van State (artikel 7);

— prévoir la radiation des sanctions disciplinaires après un certain délai (article 8).

*
* * *

II. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DE L'AUTEUR DE LA DEUXIÈME PROPOSITION DE LOI (DOC. N° 1942/1)

M. Giet expose que la refonte des lois d'organisation judiciaire a permis l'élaboration d'un ensemble de textes formant le titre V du livre II de la deuxième partie du Code judiciaire.

La question de la discipline fut évoquée avec insistance lorsque des problèmes et hiatus ont été constatés en ce qui concerne l'organisation et le fonctionnement des institutions judiciaires dans le cadre et à la suite des commissions d'enquêtes parlementaires relatives aux enlèvements d'enfants et aux tueries du Brabant.

La compétence en matière de discipline judiciaire n'a pas été attribuée au Conseil supérieur de la Justice à l'occasion de la révision de l'article 151 de la Constitution.

L'objectif de la présente proposition de loi est de combler les lacunes procédurales de même que celles relatives à l'information des plaignants.

Il convient de mettre à jour cette matière en vue de concilier les droits de la défense, ceux des « victimes » et de la société en les optimalisant et de donner un réel cadre juridique à diverses pratiques.

Le principe du jugement par les pairs est maintenu pour partie mais subit quelques modifications répondant mieux aux conceptions de la société actuelle.

La création d'un organe disciplinaire nouveau dénommé *Conseil national de discipline*, composé de dix membres effectifs et 10 membres suppléants, 12 magistrats et 8 non magistrats, issus de la commission de nomination et de désignation du Conseil supérieur de la Justice constitue la principale nouveauté.

La procédure reste essentiellement interne dès lors que les magistrats sont les mieux placés pour apprécier la gravité de la faute commise, son retentissement dans l'opinion publique, le préjudice encouru par le corps tout entier et la sanction. Toutefois, la participation de membres de la société civile à la prise de décision sera une garantie pour le citoyen et permettra d'éviter la critique de corporatisme à l'égard du pouvoir judiciaire.

— de doorhaling van de tuchtsancties na verloop van een bepaalde termijn (artikel 8).

*
* * *

II. — INLEIDING VAN DE INDIENER VAN HET WETSVOORSTEL N° 1942/1

Volgens *de heer Giet* is het dankzij de hervorming van de wetten betreffende de rechterlijke organisatie mogelijk geworden een reeks wetteksten uit te werken die samen boek II, titel V, van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek zouden vormen.

Het tuchtvraagstuk is plots weer in het middelpunt van de belangstelling komen te staan, toen de parlementaire onderzoekscommissies inzake de kinderontvoeringen en de Bende van Nijvel problemen en tekortkomingen aan het licht brachten op het vlak van de organisatie en de werking van de gerechtelijke instellingen.

Bij de herziening van artikel 151 van de Grondwet is de Hoge Raad voor de Justitie niet bevoegd gemaakt voor het tuchtrecht.

Dit wetsvoorstel strekt ertoe de tekortkomingen weg te werken op het vlak van de procedures en de kennisgeving aan de klagers.

Deze aangelegenheid moet immers bij de tijd worden gebracht, teneinde de rechten van de verdediging, de « slachtoffers » en de samenleving met elkaar te verzoenen, door er een volwaardig belang aan toe te kennen en door tal van gebruiken van een echt wettelijk kader te voorzien.

Het beginsel van de veroordeling door gelijken blijft gehandhaafd, ook al ondergaat het enkele wijzigingen, teneinde het beter af te stemmen op de opvattingen van de hedendaagse samenleving.

De belangrijkste vernieuwing is de oprichting van een tuchtinstantie die de *Nationale Tuchtraad* zal heten. Die zal zijn samengesteld uit tien gewone leden en tien plaatsvervangende leden, met name twaalf magistraten en acht niet-magistraten, die zullen worden gekozen uit de leden van de benoemings- en aanwijzingscommissies van de Hoge Raad voor de Justitie.

De procedure blijft grotendeels intern verlopen, want de magistraten zelf zijn immers het best geplaatst om in te schatten hoe ernstig de begane fout is, welke weerklinkt ze bij de publieke opinie heeft, welke schade ze het gehele korps berokkent en wat de passende sanctie is. Niettemin worden mensen uit de civiele maatschappij bij het vellen van een oordeel betrokken, wat een garantie vormt voor de burger en ervoor zorgt dat de rechterlijke macht niets kan worden verweten op het stuk van corporatisme.

La procédure uniforme proposée s'applique également aux greffiers, secrétaires des parquets et membres du personnel des greffes et des parquets.

La proposition prévoit une division entre les peines disciplinaires : d'une part les peines mineures, soit l'avertissement, la censure simple et la censure avec réprimande, susceptibles de faire l'objet d'une décision rapide du chef de corps, et d'autre part les peines majeures que sont la suspension, la rétrogradation (nouvellement instaurée), la destitution et la révocation, prises par les autorités constituées qui sont le Conseil national de discipline pour les magistrats du siège et le Roi pour les membres du ministère public.

S'agissant des droits de la défense, une possibilité d'appel est créée de même que le droit d'être entendu en audience publique.

Concernant les plaignants, il est prévu qu'ils seront informés des décisions prises par voie de notification et que toute décision, même d'abandon des poursuites, devra être motivée.

Un cadre juridique est donné à l'enquête interne qui se tient à l'occasion de certaines procédures disciplinaires sous la dénomination « information disciplinaire ».

Enfin, un effacement automatique des sanctions mineures est prévu, de même qu'une procédure de révision et de réhabilitation pour les sanctions majeures.

*
* *

III. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DU MINISTRE DE LA JUSTICE

Le ministre expose qu'il convient que la réforme du droit disciplinaire applicable aux magistrats et au personnel de l'ordre judiciaire se conforme à la Convention européenne des droits de l'homme.

La réforme devra favoriser une intervention disciplinaire plus rapide et efficace afin de pallier aux retards et défauts d'intervention dénoncés par les commissions d'enquête parlementaire.

L'avis de personnalités externes sur le comportement reprochable des magistrats s'avère désormais indispensable pour éviter une disjonction entre l'ensemble de la magistrature et la société.

A) Lignes de force de la réforme

Les lignes de force de la réforme sont les suivantes :

- le maintien de la définition actuelle de la faute disciplinaire;
- la révision de l'échelle des peines;

De hier voorgestelde, eenvormige procedure is eveneens van toepassing op de griffiers, de parketsecretarissen en de personeelsleden van de griffies en de parketten.

Het voorstel voorziet in een opsplitsing tussen de tuchtsancties. Enerzijds zijn er de lichte tuchtstraffen, zoals de waarschuwing, de enkele censuur en de censuur met berisping, waarvoor een snelle beslissing door de korpschef volstaat. Anderzijds zijn er de zware straffen, zoals de schorsing, de terugzetting in graad (nieuwe straf) en de ontzetting uit het ambt of de afzetting, waartoe wordt beslist door het gestelde gezag, met name de Nationale Tuchtraad voor de magistraten van de zetel en de Koning voor de ledigen van het openbaar ministerie.

Op het vlak van de rechten van de verdediging zal in een beroeps mogelijkheid worden voorzien, alsook in het recht in openbare zitting te worden gehoord.

Wat de klagers betreft, zullen de genomen beslissingen via kennisgeving aan hen worden gemeld, en moet elke beslissing, met inbegrip van de staking van vervolging, met redenen zijn omkleed.

Voorts wordt werk gemaakt van een wettelijk kader voor het intern onderzoek dat naar aanleiding van bepaalde tuchtprocedures wordt gevoerd en dat als naam « tuchtonderzoek » meekreeg.

Tot slot worden de lichte straffen na drie jaar automatisch ongedaan gemaakt en worden procedures tot herziening, respectievelijk herstel in eer en rechten ingesteld, wat de zware straffen betreft.

*
* *

III. — INLEIDING VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

De minister geeft aan dat de hervorming van het tuchtrecht toepasselijk op de magistraten en het personeel van de gerechtelijke organisatie in overeenstemming is met het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

De procedure moet een snellere en efficiëntere tussenkomst in tuchtzaken bevorderen teneinde om af te maken met de achterstand bij de tussenkomst of het gebrek ervan die door de parlementaire onderzoekscommissies aan het licht werden gebracht.

Met betrekking tot het laakbaar gedrag van magistraten moet het advies van externen worden ingewonnen; zo wordt een breuk tussen de magistratuur en de samenleving te voorkomen.

A) Krachtlijnen van de hervorming

De hervorming heeft de volgende krachtlijnen :

- handhaving van de huidige definitie betreffende de tuchtrechtelijke tekortkoming;
- herziening van de strafmaat;

- le maintien de la compétence du chef de corps en matière d'avertissement;
- l'attribution de la compétence disciplinaire à un conseil de discipline composé de magistrats et de non magistrats, sans préjudice des articles 152, alinéa 2 et 153 de la Constitution (cf. point B. contexte) et sans préjudice de la compétence du chef de corps en matière d'avertissement;
- l'instauration d'une procédure garantissant le respect des droits de la défense;
- l'ouverture d'un droit de recours possible contre certaines décisions disciplinaires devant une instance judiciaire.

B) Contexte de la réforme

La modification des dispositions du Code judiciaire relative à la discipline doit tenir compte du fait que les articles 152 et 153 de la Constitution qui stipulent respectivement qu'aucun juge ne peut être privé de sa place ni suspendu que par un jugement et que le Roi nomme et révoque les officiers du ministère public près les cours et des tribunaux n'est pas ouvert à révision.

Ces données constitutionnelles expliquent pourquoi, bien que la réforme ait notamment pour objectif de confier en partie l'exercice de la discipline à un organe composé de magistrats et de non magistrats, la suspension, la destitution des juges et la révocation des magistrats du ministère public resteront, du moins jusqu'à ce que les articles 152 et 153 de la Constitution soient révisés, entre les mains respectivement de la Cour de cassation et du Roi.

Il faut également tenir compte du fait que désormais l'indépendance du ministère public est inscrite dans l'article 151 de la Constitution. Ceci implique que les différences de traitement entre les magistrats du siège et les magistrats du ministère public qui étaient admises par la Cour d'arbitrage (arrêt n° 76/92 du 18 novembre 1992) ne se justifient plus.

La réforme du droit disciplinaire des magistrats ne peut être envisagée en ignorant les nouvelles dispositions relatives à l'évaluation périodique des magistrats (cf. articles 259^{nonies} à 259^{unodecies} et 360ter du Code judiciaire).

C) La réforme

Section 1re

Les incriminations

La version actuelle de l'article 404 du Code judiciaire qui prévoit que ceux qui manquent aux devoirs de leur charge, ou qui par leur conduite portent

- handhaving van de bevoegdheid van de korpschef inzake waarschuwingen;
- toekenning van de tuchtrechtelijke bevoegdheid aan een tuchtraad bestaande uit magistraten en niet-magistraten, onverminderd de toepassing van de artikelen 152, tweede lid, en 153 van de Grondwet (cf. punt B. context) en onverminderd de bevoegdheid van de korpschef inzake waarschuwingen;
- instelling van een procedure die de inachtneming van de rechten van de verdediging waarborgt;
- mogelijkheid tot instelling van beroep tegen bepaalde tuchtrechtelijke beslissingen voor een gerechtelijke instantie.

B) Context van de hervorming

De wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het tuchtrecht moet er rekening mee houden dat de artikelen 152 en 153 van de Grondwet niet voor herziening vatbaar werden verklaard. In die artikelen wordt gesteld dat een rechter slechts door een vonnis uit zijn ambt kan worden ontzet of geschorst en dat de Koning de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de hoven en rechtbanken benoemt en afzet, niet voor herziening vatbaar zijn.

Die grondwettelijke gegevens verklaren waarom de schorsing, de ontscheping van rechters en de afzetting van magistraten van het openbaar ministerie ten minste tot na de herziening van de artikelen 152 en 153 van de Grondwet tot de bevoegdheid van respectievelijk het Hof van Cassatie en van de Koning blijven behoren, hoewel de hervorming inzonderheid tot doel heeft de uitoefening van de tucht gedeeltelijk toe te vertrouwen aan een orgaan bestaande uit magistraten en niet-magistraten.

Feit is ook dat artikel 151 van de Grondwet voortaan voorziet in de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie, hetgeen impliceert dat de weddeverschillen tussen de zittende magistraten en de magistraten van het openbaar ministerie, die het Arbitragehof heeft toegestaan, niet langer gegronde zijn (arrest n° 76/92 van 18 november 1992).

De hervorming van het tuchtrecht voor magistraten staat niet los van de nieuwe bepalingen betreffende de periodieke evaluatie van magistraten (cf. artikel 259^{nonies} tot en met 259^{unodecies} en 360ter van het Gerechtelijk Wetboek).

C) Hervorming

Afdeling 1

Tenlasteleggingen

De huidige lezing van artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek, op grond waarvan tuchtstraffen kunnen worden opgelegd aan personen die hun ambts-

atteinte à la dignité de son caractère, peuvent faire l'objet de sanctions disciplinaires sera maintenue.

Il n'est pas envisagé d'y insérer les négligences commises par un magistrat dans l'exercice de sa charge, d'une part parce que les autorités disciplinaires peuvent sanctionner de telles carences à titre de manquement au devoir de la charge, et d'autre part parce que la prise en compte de ces négligences s'inscrit également dans le cadre de l'évaluation.

L'erreur d'appréciation ne peut pas non plus être sujette à incrimination. Il convient à ce sujet de prendre en considération la procédure en responsabilité civile dans le cas d'une erreur d'appréciation grossière.

Une rapide étude du droit comparé démontre qu'aucun des pays étudiés (France, Pays-bas, Allemagne, Italie et Espagne) ne prévoit la possibilité de sanctionner un magistrat qui aurait pris des décisions entachées d'erreurs d'appréciation.

En outre, l'évaluation peut présenter un caractère de sanction eu égard au contenu de l'article 360ter du Code judiciaire qui prévoit que si, lors d'une évaluation périodique, un magistrat a obtenu la mention « insuffisant », cela entraîne la perte pendant 6 mois de la dernière majoration triennale visée aux articles 360 et 360bis du Code judiciaire, sans préjudice des conséquences sur le plan disciplinaire.

L'article 360ter *in fine* du Code judiciaire (sans préjudice des conséquences sur le plan disciplinaire) montre à la fois le lien existant entre la discipline et l'évaluation et le caractère distinct de ces 2 matières.

Ce lien consiste en ce sur quoi porte l'évaluation, à savoir la manière dont les fonctions sont exercées, peut aussi faire l'objet d'une sanction disciplinaire. L'évaluation et la discipline restent toutefois des matières distinctes dès lors que le magistrat évalué « insuffisant » ne pourrait invoquer le principe « *non bis in idem* » pour échapper à une sanction disciplinaire.

Section 2

Les sanctions

a. *Les peines proprement dites*

Les autorités disciplinaires qui estiment qu'un comportement doit être sanctionné éprouvent parfois des difficultés lorsqu'elles doivent fixer la peine parce qu'aucune peine ne correspond exactement à la sanction voulue. C'est pourquoi l'échelle des peines comprendra de nouvelles sanctions.

Il est envisagé de prévoir une retenue partielle de traitement.

plichten verzuimen of door hun gedrag afbreuk doen aan de waardigheid van hun ambt, blijft gehandhaafd.

Er wordt overwogen om in dat artikel de nalatigheden in te voegen die een magistraat bij de uitoefening van zijn ambt heeft begaan, omdat de tuchtoverheden dergelijke nalatigheden kunnen straffen wegens tekortkoming aan de ambtsplicht, alsook omdat deze nalatigheden ook in het kader van de evaluatie in aanmerking worden genomen.

Vergissingen in de beoordeling mogen ook niet leiden tot tenlastelegging. In dit verband moet rekening worden gehouden met het bestaan van een vordering inzake burgerrechtelijke aansprakelijkheid bij grove beoordelingsfouten.

Een oppervlakkige studie van het vergelijkend recht toont aan dat geen van de bestudeerde landen (Frankrijk, Nederland, Duitsland, Italië en Spanje) voorziet in de mogelijkheid om een magistraat te bestraffen die beslissingen zou hebben genomen welke beoordelingsfouten inhouden.

De evaluatie kan ook leiden tot een sanctie, gelet op de inhoud van artikel 360ter van het Gerechtelijk Wetboek waarin is bepaald dat indien een magistraat bij een periodieke evaluatie de vermelding « onvoldoende » verkrijgt, hij de laatste weddeverhoging nadrie jaren, als bedoeld in artikel 360 en 360bis van het Gerechtelijk Wetboek, voor zes maanden verliest, onverminderd de gevolgen op tuchtrechtelijk vlak.

De laatste zinsnede van artikel 360ter van het Gerechtelijk Wetboek (onverminderd de gevolgen op tuchtrechtelijk vlak) toont zowel de band aan tussen tucht en evaluatie, als de onderscheiden aard van beide aangelegenheden.

Het verband is dat het onderwerp van de evaluatie, te weten de wijze waarop het ambt wordt uitgeoeind, ook voor tuchtstraf vatbaar is. Evaluatie en tucht blijven nochtans twee onderscheiden materies aangezien de magistraat aan wie bij zijn evaluatie de vermelding « onvoldoende » wordt toegekend, niet het beginsel « *non bis in idem* » kan inroepen om aan een tuchtstraf te ontsnappen.

Afdeling 2

Straffen

a. *Eigenlijke straffen*

De tuchtoverheden die van oordeel zijn dat een gedrag bestraft moet worden, ondervinden soms moeilijkheden bij de strafommeting omdat geen enkele straf precies overeenstemt met de beoogde sanctie. Daarom zal de strafmaat nieuwe straffen omvatten.

Gedeeltelijke inhoudingen op de wedde worden in overweging genomen.

Il sera également prévu qu'en cas de manquements graves aux devoirs de leur charge, les chefs de corps pourront se voir retirer leur mandat.

L'article 405 du Code judiciaire qui comporte une anomalie en ce que la censure avec réprimande peut entraîner une privation de traitement plus importante que celle qui est attachée à la suspension qui est une peine supérieure, sera corrigée.

b. *La mesure d'ordre intérieur*

Pour rappel, les mesures d'ordre intérieur se distinguent des peines disciplinaires en ce qu'elles sont destinées à préserver le bon fonctionnement du service et non à punir la faute disciplinaire. L'actuel article 406 du Code judiciaire prévoit que l'autorité compétente pour prononcer la suspension peut enjoindre au magistrat poursuivi pour crime ou délit de s'abstenir provisoirement de tout service pendant la durée de la poursuite et que la suspension provisoire peut emporter suspension du traitement sur décision de l'autorité qui l'a ordonnée.

Il est envisagé d'étendre la possibilité d'infliger une suspension provisoire dans tous les cas où un magistrat fait l'objet d'une instruction disciplinaire. La suspension provisoire peut emporter une retenue de traitement de 20 %.

La procédure sera réglementée.

L'article 414bis, § 3, qui prévoit pour les référendaires près la Cour de cassation que la suspension est prononcée pour un délai d'un mois et peut être prorogée de mois en mois jusqu'à la décision définitive pourrait être recopié. Quant aux modalités de convocations, au droit d'être assisté, au délai de comparution, ... ils seraient réglés par référence à la procédure applicable aux peines disciplinaires.

Section 3

Autorités disciplinaires

a. *Le conseil de discipline*

L'option de base est de confier la compétence en matière disciplinaire à un organe externe composé à la fois de magistrats et de membres externes à l'ordre judiciaire.

L'indépendance du ministère public étant désormais inscrite dans le nouvel article 151 de la Constitution, les juges et les magistrats du ministère public seront jugés par le même organe selon la même procédure.

Il y aura un conseil de discipline pour l'ensemble du pays composé d'une section francophone et d'une section néerlandophone. Les magistrats y seront ma-

Er wordt ook bepaald dat het mandaat van een korpschef kan worden ingetrokken wegens ernstige tekortkomingen aan de ambtsplichten.

Artikel 405 van het Gerechtelijk Wetboek bevat een anomalie aangezien censuur met berisping tot grotere inhouding van wedde kan leiden dan die verbonden aan de schorsing, die nochtans een strengere straf is. Dat artikel zal derhalve worden gewijzigd.

b. *Interne maatregelen*

Er moet aan worden herinnerd dat de interne maatregelen verschillen van de tuchtstraffen aangezien zij erop zijn gericht de goede werking van de dienst vrijwaren en niet de tuchtrechtelijke tekortkoming te bestaffen. Het vigerende artikel 406 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de overheid bevoegd om de schorsing uit te spreken, de magistraat die wegens misdaad of wanbedrijf wordt vervolgd, het bevel kan geven zich tijdens de vervolging voorlopig van enige dienstuitoefening te onthouden, alsook dat de voorlopige schorsing bij beslissing van de overheid die haar heeft bevolen, schorsing van wedde kan inhouden.

Er wordt overwogen om de mogelijkheid tot voorlopige schorsing uit te breiden tot alle gevallen waarin een tuchtonderzoek betreffende een magistraat hangende is. De voorlopige schorsing kan leiden tot een inhouding van wedde van 20 %.

Met betrekking tot de procedure wordt in een regelgeving voorzien.

Artikel 414bis, § 3, op grond waarvan de referendatissen bij het Hof van Cassatie voor een maand kunnen worden geschorst en die schorsing telkens met een maand kan worden verlengd totdat de eindbeslissing intreedt, kan worden overgenomen. De nadere wijze van oproeping, het recht op bijstand, de termijn om te verschijnen enz., zouden worden geregeld door verwijzing naar de procedure die van toepassing is op de tuchtstraffen.

Afdeling 3

Tuchtoverheden

a. *Tuchtraad*

De basisoptie bestaat erin de bevoegdheid in tuchtzaken toe te vertrouwen aan een extern orgaan bestaande zowel uit magistraten als uit leden die niet tot de gerechtelijke organisatie behoren.

Aangezien de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie voortaan in het nieuwe artikel 151 van de Grondwet is bepaald, worden de rechters en de magistraten van het openbaar ministerie door hetzelfde orgaan en volgens dezelfde procedure berecht.

Voor het hele land zal er een tuchtraad zijn die uit een Nederlandstalige en een Franstalige afdeling bestaat. De meerderheid van de leden ervan zijn

joritaires. Ils seraient tirés au sort parmi un *pool* de magistrats élus par leurs pairs au sein de chaque juridiction ou de chaque corps.

Cette désignation par tirage au sort vaudrait pour une session d'un an.

Les membres externes seraient tirés au sort parmi les avocats honoraires ou anciens bâtonniers élus par leur ordre et les professeurs de droit élus par leur institution.

Les membres du conseil de discipline éliront leur président parmi les magistrats qui en font partie. Des suppléants seront désignés selon les mêmes modalités que celles applicables aux membres effectifs. Tant les membres effectifs que les suppléants seraient élus pour une durée limitée.

Hormis le magistrat instructeur, chaque membre du conseil aurait voie délibérative.

b. *Le chef de corps*

Dans la perspective des réformes actuellement en cours et plus particulièrement compte tenu du fait que les chefs de corps devront être à l'avenir de véritables managers tant dans l'organisation du travail que dans la gestion des ressources humaines, il est essentiel que ceux-ci puissent disposer directement d'un moyen pour rappeler à l'ordre l'un de ses magistrats sans devoir s'adresser au conseil de discipline. La possibilité d'infliger un avertissement apparaît donc comme un outil de management qui doit rester à la disposition des chefs de corps.

c. *La Cour de cassation et le Roi*

Vu le contenu des articles 152 et 153 de la Constitution, la Cour de cassation et le Roi restent compétents pour les procédures de suspension et de destitution des juges et de révocation des magistrats du ministère public.

La Cour de cassation devient l'instance de recours contre les décisions du conseil de discipline.

Il convient de souligner que c'est la Cour de cassation qui est compétente pour ce qui concerne la suspension et la révocation des conseillers d'État.

Section 4

La procédure disciplinaire

Les droits de la défense ne sont pas suffisamment garantis par la procédure actuelle.

L'objectif est d'accorder au magistrat mis en cause, *mutatis mutandis*, les garanties procédurales prévues dans l'article 6 de la Convention européenne des droits de l'homme.

magistraten. Zij worden geloot uit een lijst van magistraten die door hun collega's in elk gerecht of elk korps werden verkozen.

Deze aanwijzing door loting zou voor een zittingsperiode van een jaar gelden.

De externe leden worden geloot onder de ere-advocaten en voormalige stafhouders die door hun orde werden verkozen, alsook onder de hoogleraren in de rechten die door hun instelling werden verkozen.

De leden van de tuchtraad verkiezen hun voorzitter onder de magistraten die deel van die raad uitmaken. De plaatsvervangers worden aangewezen op dezelfde wijze als die welke geldt voor de leden. Zowel de leden als de plaatsvervangers worden voor een beperkte tijd verkozen.

Behalve de met het onderzoek belaste rechter is elk raadslid stemgerechtigd.

b. *Korpschef*

Met het oog op de lopende hervormingen en inzonderheid met het feit rekening houdend dat de korpschefs in de toekomst echte managers moeten zijn, zowel op het vlak van de taakverdeling als van het personeelsbeheer, is het van wezenlijk belang dat zij rechtstreeks over een middel kunnen beschikken om een van hun magistraten tot de orde te roepen zonder zich tot de tuchtraad te moeten wenden. De mogelijkheid om een waarschuwing op te leggen is dan ook een beheersinstrument dat ter beschikking van de korpschefs moet blijven.

c. *Hof van Cassatie en Koning*

Gelet op het bepaalde van de artikelen 152 en 153 van de Grondwet blijven het Hof van Cassatie en de Koning bevoegd inzake schorsings- en ontzettingsprocedures betreffende rechters, alsook inzake de afzettingsprocedures betreffende magistraten van het openbaar ministerie.

Het Hof van Cassatie wordt de beroepsinstantie tegen de beslissingen van de tuchtraad.

Er moet worden onderstreept dat het Hof van Cassatie bevoegd is voor de schorsing en de afzetting van de staatsraden.

Afdeling 4

Tuchtprocedure

De rechten van de verdediging worden door de huidige procedure onvoldoende gewaarborgd.

De doelstelling bestaat erin om aan de betrokken magistraat *mutatis mutandis* de procedurele waarborgen te bieden waarin artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens voorziet.

a. La séparation des fonctions de jugement et d'instruction

Sous le régime actuel, il est théoriquement possible qu'une même personne exerce cumulativement les fonctions de poursuite, d'instruction et de jugement dans un même dossier disciplinaire. À l'avenir, il sera expressément prévu que les fonctions d'instruction et de jugement ne peuvent être cumulées.

Au sein du conseil de discipline, le magistrat instructeur ne pourra participer au délibéré et au vote.

Dans le cas où un chef de corps veut infliger un avertissement, l'instruction pourrait être confiée au chef de corps du degré immédiatement supérieur ou à celui qu'il désigne. Un magistrat instructeur sera également désigné lorsque la compétence appartient à la Cour de cassation ou au Roi.

Le magistrat instructeur entendra le chef de corps du magistrat poursuivi.

Le chef de corps du magistrat incriminé est la partie poursuivante et c'est à lui qu'il appartient d'initier la procédure disciplinaire. Le chef de corps du degré supérieur peut aussi prendre l'initiative d'une procédure disciplinaire.

b. Les délais

Il est prévu d'inscrire des délais de prescription dans le Code judiciaire.

L'instruction devrait être ouverte dans un délai qui pourrait être fixé à 6 mois à partir de la découverte des faits.

En cas de poursuite pénale, le délai commencera à courir à partir du moment où la décision sera passée en force de chose jugée.

L'instruction devrait être clôturée dans un délai raisonnable.

Une fois l'instruction terminée, la décision devra être rendue dans un délai fixé par la loi.

c. La publicité de l'audience

Désormais l'audition du magistrat mis en cause aura lieu en audience publique, sauf demande expresse de l'intéressé.

d. La convocation écrite

L'article 423 du Code judiciaire prévoit que sauf pour l'avertissement l'intéressé est convoqué par pli judiciaire contenant l'exposé des faits, l'injonction de comparaître en personne, le jour et l'heure de la comparution. Désormais, pour toutes les sanctions, l'intéressé doit être convoqué par pli judiciaire conte-

a. Scheiding van de veroordelings- en onderzoeks-taken

Thans is het theoretisch mogelijk dat een zelfde persoon de taken betreffende vervolging, onderzoek en veroordeling in eenzelfde tuchtdossier cumuleert. Voortaan wordt uitdrukkelijk bepaald dat de onderzoeks- en veroordelingstaken niet kunnen worden gecumuleerd.

In de tuchtraad kan de met het onderzoek belaste magistraat niet aan de beraadslaging, noch aan de stemming deelnemen.

Indien een korpschef een waarschuwing wenst op te leggen, kan het onderzoek worden toevertrouwd aan de korpschef van het onmiddellijk hoger niveau of aan degene die hij aanwijst. Een met het onderzoek belaste magistraat wordt eveneens aangewezen wanneer het Hof van Cassatie of de Koning bevoegd is.

De met het onderzoek belaste magistraat moet de korpschef van de vervolgde magistraat horen.

De korpschef van de magistraat aan wie een feit ten laste wordt gelegd, is de vervolgende partij en het komt derhalve hem toe de tuchtprecedure in te stellen. De korpschef van het hoger niveau kan ook het initiatief tot een tuchtprecedure nemen.

b. Termijnen

Er wordt overwogen om in het Gerechtelijk Wetboek verjaringstermijnen te bepalen.

Het onderzoek moet worden ingesteld binnen een termijn die bijvoorbeeld op 6 maanden kan worden vastgelegd te rekenen van de ontdekking van de feiten.

In geval van strafvervolging begint de termijn te lopen vanaf het ogenblik dat de beslissing in kracht van gewijsde is getreden.

Het onderzoek behoort binnen een redelijke termijn te worden beëindigd.

Na beëindiging van het onderzoek, moet de beslissing worden gegeven binnen een bij wet vastgestelde termijn.

c. Openbaarheid van de zitting

Behoudens uitdrukkelijk verzoek van de magistraat aan wie een feit ten laste wordt gelegd, wordt deze laatste in openbare zitting gehoord.

d. Schriftelijke oproeping

Artikel 423 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat, behalve voor een waarschuwing, de betrokken persoon wordt opgeroepen bij gerechtsbrief die de uiteenzetting van de feiten, het bevel om in persoon te verschijnen, alsook de opgave van dag en uur van de verschijning bevat. Voortaan moet met betrek-

nant l'exposé des faits, l'injonction de comparaître en personne, le jour, l'heure et le lieu de comparution.

e. *Le droit de se faire assister*

Désormais le magistrat intéressé pourra également se faire assister par l'un de ses pairs.

f. *La décision écrite*

Toute sanction disciplinaire est donnée par écrit.

g. *L'effacement des peines*

Les peines mineures pourraient être effacées après un délai à fixer dans le Code judiciaire. La réhabilitation pourrait être demandée pour les peines majeures après un délai à fixer par le Code judiciaire.

h. *La centralisation des décisions*

Les décisions seront centralisées auprès du ministère de la Justice.

Étant donné qu'il appartient à la jurisprudence d'énoncer dans de véritables attendus de principe, l'étendue des devoirs qui incombe à tout magistrat, le contenu des décisions devra être porté à la connaissance du conseil de discipline et de la Cour de cassation.

Les magistrats devront être informés du contenu des décisions rendues tout en préservant l'anonymat des personnes. Le secrétaire général du ministère de la Justice et deux magistrats, un francophone et un néerlandophone, pourraient être chargés de cette mission d'information.

Section 5

Le droit de recours

Les décisions rendues en première instance par le conseil de discipline pourront faire l'objet d'un recours expressément prévu par le Code.

Deux hypothèses sont envisagées :

— l'intéressé introduit un recours contre la décision du conseil de discipline devant la Cour de cassation;

— le chef de corps concerné peut aussi introduire un recours contre une décision du conseil de discipline devant la Cour de cassation.

La Cour de cassation présente le grand avantage d'être composée de magistrats venus de tous les horizons (juridictions de droit commun, du travail, de commerce, de la jeunesse, et parquets).

king tot alle straffen de betrokken persoon worden opgeroepen bij gerechtsbrief, die de uiteenzetting van de feiten, het bevel om in persoon te verschijnen, alsook de opgave van dag, uur en plaats van de verschijning bevat.

e. *Recht op bijstand*

Voortaan kan de betrokken magistraat zich ook door een van zijn collega's laten bijstaan.

f. *Schriftelijke beslissing*

Elke tuchtstraf wordt schriftelijk opgelegd.

g. *Uitwissing van de straffen*

Kleine straffen kunnen worden uitgewist na een termijn die in het Gerechtelijk Wetboek moet worden bepaald. Met betrekking tot de ernstigere straffen kan om herstel in eer worden verzocht na een termijn die in het Gerechtelijk Wetboek wordt bepaald.

h. *Centralisatie van de beslissingen*

De beslissingen worden op het ministerie van Justitie gecentraliseerd.

Aangezien de rechtspraak in echte principiële consideransen de omvang van de plichten van elke magistraat moet bepalen, behoort de inhoud van de beslissingen aan de tuchtraad en aan het Hof van Cassatie te worden meegedeeld.

De magistraten moeten in kennis worden gesteld van de inhoud van de genomen beslissingen; terzake behoort de anonimiteit van de personen evenwel te worden gewaarborgd. De secretaris-generaal van het ministerie van Justitie en twee magistraten (1 Nederlandsstalige en 1 Franstalige) kunnen met deze informatieopdracht worden belast.

Afdeling 5

Recht op beroep

De beslissingen die de tuchtraad in eerste aanleg heeft gegeven, zijn vatbaar voor een van de rechtsmiddelen waarin het Wetboek uitdrukkelijk voorziet.

Twee mogelijkheden kunnen worden beschouwd :

— betrokkenen gaat bij het Hof van Cassatie in beroep tegen de beslissing van de tuchtraad;

— de betrokkenen korpschef kan voor het Hof van Cassatie ook beroep instellen tegen een beslissing van de tuchtraad.

Het Hof van Cassatie biedt het voordeel te zijn samengesteld uit magistraten met de meest uiteenlopende achtergrond (gemeen recht, parket, arbeidsrechtbank, handelszaken, jeugdrechtbank ...).

Le choix d'une instance juridictionnelle d'appel répond aux recommandations internationales lesquelles estiment préférable de conserver un système qui offre de plus grandes garanties pour préserver l'indépendance des juges.

À cet égard, il n'est pas inutile de réaffirmer que l'indépendance n'est pas une prérogative personnelle. Le magistrat doit appréhender le véritable fondement de son indépendance : la garantie due au citoyen d'obtenir une décision rendue à l'abri de toute influence.

D) Remarque finale

Il convient de garder à l'esprit que la réforme du droit disciplinaire ne doit pas être envisagée qu'en faveur des magistrats. La réforme doit être envisagée au bénéfice de l'ensemble du personnel visé aux articles 409 à 416 du Code judiciaire. Sont donc aussi concernés les greffiers, les secrétaires, le personnel des greffes et des secrétariats de parquets, les référendaires près la Cour de cassation, les attachés au service de la documentation et de la concordance des textes et les grades de qualification particulière.

IV. — DISCUSSION GÉNÉRALE

M. Duquesne expose qu'il résulte des conclusions adoptées par les commissions d'enquête que les procédures disciplinaires applicables aux magistrats sont inefficaces et comportent un certain nombre de risques.

Le régime actuel ne permet pas de faire échec aux tentations de corporatisme dans le chef des magistrats ni d'éviter que le pouvoir politique applique des sanctions suscitées par l'émotion populaire mais difficilement justifiables sur le plan technique.

La commission de la Justice n'a pas estimé qu'il y avait lieu de conférer des compétences disciplinaires au Conseil supérieur de la Justice. L'une des propositions vise toutefois à ce que le Sénat désigne au sein du Conseil national de discipline, des membres issus du Conseil supérieur de la Justice. Une telle option est de nature à porter atteinte au principe de l'indépendance du pouvoir judiciaire.

La modernisation de la procédure disciplinaire suppose que l'on définisse avec la plus grande précision possible les diverses incriminations d'ordre disciplinaire.

Il est paradoxal de constater que si des sanctions disciplinaires sont prononcées, aucune jurisprudence n'est publiée en cette matière. Il n'est donc pas possible de déterminer ce que recouvre la notion de dignité dans l'exercice de la fonction judiciaire, au regard d'une analyse de cas.

À cet égard, le ministre de la Justice considère qu'une évaluation négative d'un magistrat ne signi-

De keuze voor een gerechtelijke beroepsinstantie beantwoordt aan de internationale aanbevelingen waarin de voorkeur wordt gegeven aan de handhaving van een regeling die meer waarborgen biedt met betrekking tot de onafhankelijkheid van de rechters.

In dat opzicht moet worden herhaald dat die onafhankelijkheid geen persoonlijk recht is. De magistraat moet zich bewust zijn van de werkelijke grondslag van zijn onafhankelijkheid, te weten de aan de burger verschuldigde waarborg om een beslissing te verkrijgen die zonder enige beïnvloeding is gegeven.

5. Slotopmerking

Er mag niet uit het oog worden verloren dat de hervorming van het tuchtrecht niet alleen mag worden opgevat als te zijn uitgewerkt voor de magistraten; die regeling geldt voor het gehele personeel als bedoeld in de artikelen 409 tot en met 416 van het Gerechtelijk Wetboek. Die hervorming heeft derhalve ook betrekking op de griffiers, de secretarissen, het personeel van de griffies en van parketsecretariaten, de referendarissen bij het Hof van Cassatie, de attachés van de dienst voor documentatie en overeenstemming der teksten en de bijzondere kwalificatiestraden.

IV. — ALGEMENE BESPREKING

De heer Duquesne legt uit dat uit de conclusies van de onderzoekscommissies blijkt dat de tuchtprocedures die op de magistraten van toepassing zijn ondoeltreffend zijn en een aantal risico's inhouden.

De huidige regeling maakt het niet mogelijk het hoofd te bieden aan de corporatistische verleidingen bij de magistraten, noch te vermijden dat de politieke macht straffen oplegt waar de bevolking in haar emotionele bewogenheid om vraagt, maar die technisch moeilijk kunnen worden verantwoord.

De commissie voor de Justitie achtte het niet nodig aan de Hoge Raad voor de Justitie bevoegdheden toe te kennen inzake tucht. Eén van de wetsvoorstellingen strekt er evenwel toe dat de Senaat leden van de Nationale Tuchtraad zou aanwijzen die zijn gekozen uit de Hoge Raad voor de Justitie. Een dergelijke keuze dreigt het beginsel van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht aan te tasten.

De modernisering van de tuchtprocedure veronderstelt dat men met de grootst mogelijke precisie de verschillende mogelijke tuchtrechtelijke tenlasteleggingen definieert.

Het is paradoxaal vast te stellen dat, al worden tuchtstraffen uitgesproken, op dat vlak geen enkele rechtspraak wordt gepubliceerd. Het is bijgevolg niet mogelijk op basis van een gevallenstudie te bepalen wat wordt verstaan onder het begrip waardigheid bij de uitoefening van het rechterlijk ambt.

De minister van Justitie is terzake van mening dat een negatieve evaluatie van een magistraat niet

fie pas nécessairement qu'elle résulte d'un manquement disciplinaire.

Il convient de responsabiliser les magistrats quant à leur manière de gérer une affaire sans s'immiscer dans l'indépendance qui leur est garantie par la Constitution dans le cadre de l'exercice de leur fonction juridictionnelle.

Les deux propositions consacrent le respect des droits de la défense en matière disciplinaire en ce qu'elles prévoient l'accès au dossier, des formes procédurales précises, une instruction contradictoire, l'obligation de motiver et des décisions susceptibles de recours.

L'une des questions fondamentales à résoudre consiste à créer une institution conciliant les principes démocratiques et le principe de l'indépendance des magistrats tout en veillant à écarter tout risque de corporatisme et de politisation.

Cette institution sera appelée à connaître les litiges disciplinaires impliquant tant les membres de la magistrature assise que les membres du ministère public.

En première instance, il conviendrait de mettre en place un organe composé majoritairement de magistrats élus par la voie du tirage au sort par leurs pairs d'une part, et minoritairement de personnalités indépendantes d'autre part.

Les objections d'ordre constitutionnel concernent les mesures touchant à la destitution ou à la suspension de magistrats assis et à la révocation de membres du ministère public.

À cet égard, il s'impose d'inscrire les articles 152 et 153 de la Constitution dans la prochaine déclaration de révision.

Ces objections ne compromettent nullement la création d'un organe investi d'une mission d'instruction et du pouvoir de rendre des avis motivés.

À la faveur d'une révision constitutionnelle, cet organe serait investi d'une mission décisionnelle.

Quant à l'instance de recours, l'intervenant craint que la Cour de cassation ne soit pas assez proche de la réalité de terrain. En outre, l'expérience démontre qu'elle n'est pas l'instance la plus idoine pour traiter du fond des dossiers eu égard à la mission quotidienne qui lui est dévolue et qui consiste à trancher les points de droit litigieux soulevés devant les jurisdictions de fond. Par conséquent, cette cour pourrait être conduite à prononcer des sanctions lourdes pour des faits qui ne le méritent pas ou des sanctions légères motivées par le seul souci de préserver l'image du pouvoir judiciaire.

noodzakelijk het gevolg is van een tuchtrechtelijke tekortkoming.

Het is wenselijk de magistraten te verplichten bij de behandeling van een zaak hun verantwoordelijkheid op zich te nemen, zonder te raken aan de onafhankelijkheid die hun in het raam van de uitoefening van hun rechtsprekende functie door de Grondwet wordt gewaarborgd.

Beide wetsvoorstellingen leggen de eerbied voor de rechten van de verdediging in tuchtzaken vast, door te voorzien in de inzage van het dossier, in precieze procedurevoorschriften, in een contradictoir onderzoek, in een motiveringsplicht en in beslissingen waartegen beroep kan worden ingesteld.

Een fundamenteel aspect van de opdracht bestaat met name hierin dat een instelling moet worden opgericht die de democratische beginselen verzoent met het beginsel van de onafhankelijkheid van de magistraten, waarbij erop moet worden toegezien dat elk gevaar van corporatisme en politisering wordt voorkomen.

Die instelling zal tot taak hebben tuchtrechtelijke geschillen te behandelen, zowel die waarbij de leden van de zittende als die waarbij de leden van de staande magistratuur zijn betrokken.

In eerste instantie zou het aangewezen zijn een orgaan in te stellen waarvan enerzijds de meerderheid van de leden door hun vakbroeders uitgelote magistraten zouden zijn en anderzijds een minderheid onafhankelijke personen.

De grondwettelijke bezwaren hebben betrekking op de maatregelen die te maken hebben met de ontzetting uit het ambt of de schorsing van magistraten van de zetel en met de afzetting van leden van het openbaar ministerie.

In dat verband dienen de artikelen 152 en 153 van de Grondwet alleszins te worden opgenomen in de volgende verklaring tot herziening.

Die bezwaren brengen geenszins de instelling in het gedrang van een orgaan dat met een onderzoeksopdracht wordt belast en dat de bevoegdheid krijgt toegewezen met redenen omklede adviezen uit te brengen.

In geval van een grondwetsherziening zou dat orgaan beslissingsbevoegdheid krijgen.

Wat de instantie betreft waarbij beroep wordt ingesteld, vreest de spreker dat het Hof van Cassatie niet voldoende vertrouwd is met de werkelijkheid in het veld. Bovendien leert de ervaring dat het Hof, gelet op de taak waarmee het dagelijks is belast en die erin bestaat een oplossing te vinden voor de rechtsvragen waarover een geschil bestaat en die voor de feitenrechter werden opgeworpen, niet de meest geschikte instantie is om de grond van de zaak te behandelen. Bijgevolg zou dat Hof ertoe kunnen komen zware straffen uit te spreken voor feiten die daartoe geen aanleiding geven of lichte straffen, die alleen ingegeven zouden zijn door het streven het imago van de rechterlijke macht te vrijwaren van smet.

M. Vandeurzen insiste sur l'importance d'une réforme du régime disciplinaire applicable aux membres de l'ordre judiciaire dans le sens des conclusions et recommandations adoptées par les commissions d'enquêtes.

Il estime que les options privilégiées dans la proposition de loi de *M. Giet* rencontrent pour une large part celles énoncées dans la note d'orientation du ministre de la Justice.

D'une manière générale, il serait souhaitable d'organiser une certaine harmonisation des différents régimes disciplinaires applicables aux membres relevant d'autorités publiques.

M. Giet se déclare défavorable à la solution préconisée par le ministre selon laquelle les membres du conseil de discipline seraient élus par leurs pairs au sein de chaque juridiction. En effet, il craint que le nombre de magistrats désireux de se porter candidat soit très limité.

La différence de régime disciplinaire applicable aux magistrats assis et aux membres du parquet s'explique par la circonstance que ces derniers sont soumis aux directives ministérielles. C'est la raison pour laquelle il convient de maintenir l'autorité du ministre pour les sanctions majeures.

La responsabilité de gestion d'une juridiction incombe au chef de corps, il est logique de lui conférer une compétence en ce qui concerne les sanctions mineures eu égard à la circonstance que le principe du mandat à temps favorise l'indépendance du chef de corps à l'égard de son personnel.

S'agissant de l'obstacle constitutionnel, dans la mesure où le conseil de discipline devait envisager une mesure de destitution ou de révocation, il serait tenu de saisir la Cour de cassation, après avoir rendu un avis motivé.

M. Landuyt explique que la proposition de loi qu'il a déposée vise à adapter la définition relative aux manquements à la discipline afin de permettre aux autorités disciplinaires d'agir efficacement et à lever les difficultés d'ordre procédural qui compromettent la mise en œuvre du régime disciplinaire.

En revanche, la proposition de loi de *M. Giet* tend en substance à créer un nouvel organe qui, dans l'attente d'une révision constitutionnelle, sera investi d'une compétence d'avis.

M. Verwilghen met en exergue les déficiences récurrentes caractérisant le régime disciplinaire actuellement en vigueur dès l'instant où il y a lieu de le mettre en œuvre à l'encontre de magistrats suspectés de manquements.

La commission de suivi instituée à la fin des travaux de la commission d'enquête relative aux disparitions d'enfants relève qu'à ce jour, aucune sanction disciplinaire n'a été infligée aux magistrats responsables du traitement des dossiers d'enlèvements et

De heer Vandeurzen onderstreept dat het belangrijk is de tuchtrechtelijke overtredingen aan te passen teneinde enerzijds de tuchtverheden de mogelijkheid te bieden om doeltreffend te kunnen optreden en anderzijds op het stuk van de procedure de moeilijkheden weg te werken die de toepassing van de tuchtrechteling in het gedrang brengen.

Hij is van mening dat de keuzes die in het door de heer *Giet* ingediende wetsvoorstel worden gemaakt grotendeels overeenkomen met die van de oriëntatie-nota van de minister van Justitie.

In het algemeen zou het wenselijk zijn een zekere harmonisatie te verkrijgen van de verschillende tuchtrechtelingen die van toepassing zijn op leden van openbare overheden.

De heer Giet verklaart dat hij de door de minister voorgestane oplossing steunt, volgens welke de leden van de tuchtraad binnen elk rechtsgebied door hun vakbroeders zouden worden gekozen. Hij vreest immers dat het aantal magistraten dat zich kandidaat wil stellen erg beperkt is.

Het verschil qua tuchtrechteling tussen de magistraten van de zetel en die van het parket wordt verklaard door de omstandigheid dat deze laatsten onderworpen zijn aan de richtlijnen van de minister. Daarom is het aangewezen de bevoegdheid van de minister voor de zwaarste straffen te behouden.

Aangezien de verantwoordelijkheid voor het beheer van een rechtscollege toekomt aan de korpschef, is het logisch deze laatste een bevoegdheid toe te kennen met betrekking tot de lichte straffen, gelet op de omstandigheid dat het principe van het tijdelijk mandaat de onafhankelijkheid van de korpschef ten aanzien van zijn personeel in de hand werkt.

Wat de grondwettelijke hinderpaal betreft, zou de tuchtraad, voorzover hij een maatregel van ontzetting uit het ambt of van afzetting zou moeten overwegen, de zaak aanhangig moeten maken bij het Hof van Cassatie na een met redenen omkleed advies te hebben gegeven.

De heer Landuyt verklaart dat zijn wetsvoorstel tot doel heeft de omschrijving van de tuchtrechtelijke overtredingen aan te passen teneinde enerzijds de tuchtverheden de mogelijkheid te bieden om doeltreffend te kunnen optreden en anderzijds op het stuk van de procedure de moeilijkheden weg te werken die de toepassing van de tuchtrechteling in het gedrang brengen.

Het wetsvoorstel van de heer *Giet* strekt er daarentegen in hoofdzaak toe een nieuw orgaan in te stellen dat in afwachting van een grondwetsherziening zal worden belast met een adviesbevoegdheid.

De heer Verwilghen wijst op de steeds terugkerende gebreken van de thans vigerende tuchtrechteling van zodra ze moeten worden toegepast op magistraten die ervan verdacht zijn overtredingen te hebben begaan.

De opvolgingscommissie die werd ingesteld op het einde van de werkzaamheden van de onderzoekscommissie over de verdwenen kinderen wijst erop dat tot dusver geen enkele tuchtstraf werd opgelegd aan de magistraten die verantwoordelijk zijn voor de

de crimes. Certains parmi eux n'ont pas encore été inquiétés par leurs autorités disciplinaires.

La proposition de M. Landuyt a l'avantage de ne pas nécessiter de révision constitutionnelle et tend à réformer le régime disciplinaire de façon relativement approfondie.

En revanche, la proposition de M. Giet vise à mettre en place un nouvel organe disciplinaire. Eu égard aux diverses difficultés techniques, en ce compris d'ordre constitutionnel, auxquelles la création de cet organe peut donner lieu, l'intervenant estime que le temps imparti à la commission de la Justice avant la fin de la législature, est trop court.

L'intervenant suggère d'examiner la première proposition en l'amendant sur le fondement des textes contenus dans la seconde proposition et des observations formulées par le gouvernement.

*
* *

AUDITIONS DES EXPERTS

A. Exposé de M. Xavier De Riemaecker, Avocat général à la Cour de cassation

I. En ce qui concerne la modification envisagée de l'article 404 du Code judiciaire

Cet article est libellé en des termes à ce point généraux que, ainsi que le précisait le procureur général Krings — cité par M. Landuyt —, « toutes atteintes portées aux devoirs, dans un sens large, qui sont de nature à ébranler la foi des justiciables dans la loyauté des décisions prises et des jugements rendus »⁽¹⁾ tombent sous l'application de cet article.

Cette disposition permet aussi de viser les « négligences dans l'exercice des charges du magistrat ».

Le groupe de travail a surtout été interpellé par la justification de cet ajout car il vise expressément « la négligence dans la prise de décision même ».

Pour savoir juger du caractère négligent ou non de la décision, il faut nécessairement se pencher sur le « contenu de la décision », contenu qui relève du pouvoir juridictionnel du magistrat et donc de l'indépendance de celui-ci.

Cet aspect des choses n'a pas échappé au parlement lors de l'élaboration de la loi instituant le Conseil supérieur de la Justice. En effet, elle ne permet pas que l'évaluation touche au « contenu de la déci-

⁽¹⁾ Krings, E., *Plichten en rechten van de leden van de Rechterlijke Macht*, RW, 1988-1989, p. 172, n° 9.

behandeling van de dossiers betreffende ontvoeringen en misdaden. Sommigen onder hen werden nog niet door hun tuchtoverheid ondervraagd.

Het voorstel van de heer Landuyt biedt het voordeel dat het geen grondwetsherziening vereist en strekt ertoe de tuchtregeling vrij grondig te hervormen.

Met zijn voorstel beoogt de heer Giet daarentegen een nieuw tuchtorgaan in te stellen. Gelet op de uiteenlopende technische en dus ook grondwettelijke moeilijkheden die de instelling van een dergelijk orgaan met zich kan brengen, is de spreker van oordeel dat de tijdspanne waarover de commissie voor de Justitie beschikt vóór het einde van de zittingsperiode, te kort is.

De spreker stelt voor het eerste voorstel te bespreken en het te amenderen op grond van de teksten van het tweede voorstel en van de opmerkingen van de regering.

*
* *

HOORZITTINGEN MET DE DESKUNDIGEN

A. Uiteenzetting van de heer Xavier De Riemaecker, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie

I. Wat de geplande wijziging van artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek betreft

Dat artikel is zo algemeen gesteld dat, zoals procureur-generaal Krings in de door de heer Landuyt aangehaalde passus preciseerde, elke « miskenning van de plichten, in een ruime betekenis, (...) die het geloof van de rechtzoekenden in de eerlijkheid van de genomen beslissingen en de gewezen vonnissen aan het wankelen kan brengen »⁽¹⁾ onder de toepassing ervan vallen.

Die bepaling maakt het ook mogelijk op te treden tegen onzorgvuldigheden bij de uitoefening van het ambt van magistraat.

De werkgroep was met name getroffen door de verantwoording van die toevoeging, aangezien die uitdrukkelijk verwijst naar onzorgvuldigheid bij het nemen van de beslissing zelf.

Om te kunnen oordelen of de beslissing al dan niet onzorgvuldig is, moet men zich noodzakelijkerwijze buigen over de inhoud van de beslissing, wat onder de rechtsprekende bevoegdheid van de magistraat valt en bijgevolg een aspect vormt van diens onafhankelijkheid.

Dat element is het parlement bij het opstellen van de wet tot oprichting van de Hoge Raad voor de Justitie niet ontgaan. Volgens die wet kan de evaluatie immers geen betrekking hebben op de inhoud van

⁽¹⁾ Krings, E., *Plichten en rechten van de leden van de Rechterlijke Macht*, RW, 1988-1989, blz. 172, nr 9.

sion ». L'évacuation portera sur « la manière dont les fonctions sont exercées à l'exception du contenu de toute décision judiciaire ».

Alors pourquoi devrait-il en être autrement en matière disciplinaire ?

Seules les voies de recours judiciaires sont ouvertes à l'encontre d'une décision judiciaire.

Plus concrètement, le groupe de travail est d'avis que l'article 404, en son libellé actuel, permet de sanctionner des négligences dans la manière dont la fonction serait exercée.

C'est l'évaluation qui fournira les données y relatives, et une mauvaise évaluation qui se répète témoignera bien souvent d'une mauvaise volonté; comportement qui peut être sanctionné en raison de l'absence de satisfaction aux devoirs de sa charge par le magistrat.

Reste cependant que le chef de corps, aux termes de la loi nouvelle, ne sera pas évalué.

La modification législative à cet égard devrait porter notamment sur l'intervention du chef de corps du degré supérieur (qui a été malheureusement oubliée dans les textes des propositions) et la possibilité de réquisition à cet égard du ministère public, car cette intervention constitue le siège d'un contrôle réciproque interne à la magistrature et qui constituera un appui utile pour la commission d'avis et d'enquête du Conseil supérieur.

Il ne paraît donc pas nécessaire de modifier l'article 404 pour aboutir au résultat poursuivi, à savoir une intervention plus rapide plus efficace et plus souple des autorités disciplinaires.

C'est davantage par l'instauration de délais rigoureux imposant l'ouverture de l'instruction disciplinaire, par la centralisation des organes compétents, par l'adaptation et une juste gradation des peines (permettant de mieux répondre à la gravité de chaque circonstance de fait) et par l'intervention d'initiative du chef de corps du degré supérieur et la reconnaissance du droit d'appel du chef de corps (pas uniquement du magistrat poursuivi) et du ministère public, que la procédure disciplinaire pourra être activée.

II. En ce qui concerne les structures disciplinaires

L'action disciplinaire est au centre de l'indépendance du magistrat.

La poursuite à l'encontre d'un magistrat ne peut avoir pour effet d'exercer une pression fut-elle indirecte sur celui-ci. C'est la raison pour laquelle la discipline doit demeurer, suivant la recommandation n° R(94)12 du Comité des ministres du Conseil de l'Europe aux États membres, adoptée le 13 octobre 1994 (principe IV, 3°), aux mains d'un organe judiciaire, lorsqu'elle n'est pas soumise à un tribunal.

Les juges bénéficient actuellement de l'examen de l'action disciplinaire pour ce qui concerne la suspen-

de beslissing. Ze slaat op « de wijze van ambtsuitoefening met uitsluiting van de inhoud van een rechterlijke beslissing ».

Waarom zou het er in tuchtzaken anders aan toe moeten gaan ?

Tegen een rechterlijke beslissing kan alleen bij het gerecht beroep worden aangetekend.

Meer concreet is de werkgroep van mening dat artikel 404, zoals het nu is gesteld, de bestrafting mogelijk maakt van onzorgvuldigheden die betrekking hebben op de wijze waarop het ambt wordt uitgeoefend.

De evaluatie zal daartoe de gegevens opleveren en een herhaaldelijk slechte evaluatie zal meestal teken zijn dat er sprake is van slechte wil; dergelijk gedrag kan worden bestraft wegens de niet-inachtneming door de magistraat van diens ambtsplichten.

Blijft evenwel dat naar luid van de nieuwe wet de korpschef niet zal worden geëvalueerd.

De wetswijziging hieromtrent zou met name betrekking moeten hebben op het optreden van de korpschef van de hogere aanleg (dat jammer genoeg in de tekst van de voorstellen werd vergeten) en op de mogelijkheid van het openbaar ministerie een vordering in te stellen. Dat optreden van de korpschef belichaamt immers de interne wederzijdse controle binnen de magistratuur en is tegelijk een nuttig hulpmiddel voor de advies- en onderzoekscommissie van de Hoge Raad.

Het lijkt dus niet nodig artikel 404 te wijzigen om het beoogde doel, namelijk een sneller, efficiënter en flexibeler optreden van de tuchtoverheden, te bereiken.

De tuchtprocedure kan het best worden geactiveerd door met betrekking tot het opstarten van een tuchtonderzoek strikte termijnen in te stellen, door de bevoegde organen te centraliseren, door aangepaste en graduele straffen (die beter beantwoorden aan de ernst van elke feitelijke omstandigheid) te hanteren en door het optreden van de korpschef van de hogere aanleg op eigen initiatief te bevorderen alsmede het recht van de korpschef en van het openbaar ministerie (en niet alleen van de vervolgde magistraat) om beroep in te stellen te erkennen.

II. Wat de tuchtrechtelijke structuren betreft

De tuchtvordering maakt de kern uit van de onafhankelijkheid van de magistraat.

De tegen een magistraat ingestelde vervolging mag niet tot gevolg hebben dat op deze laatste, zelfs niet indirect, druk wordt uitgeoefend. Daarom moet volgens de op 13 oktober 1994 aangenomen aanbeveling n° R(94)12 van het ministercomité van de Raad van Europa aan de lidstaten (principe IV, 3°) de tucht, wanneer ze niet behoort tot de bevoegdheid van een rechbank, in handen blijven van een gerechtelijk orgaan.

De rechters genieten op dit ogenblik voor de behandeling van de tuchtvordering betreffende de

sion et la destitution de la garantie d'un jugement par les assemblées générales des cours d'appel et de la Cour de cassation.

Porter atteinte à ces garanties serait régresser par rapport à la situation existante ce qui est contraire à la recommandation précitée.

C'est ce qui justifie, de même que par un souci de centralisation, que le groupe de travail préfère conserver l'intervention de la Cour de cassation en premier et dernier ressort pour les peines de suspension et destitution (sans modification de l'article 152 de la Constitution), en tout cas de la destitution et de la révocation. Ainsi il n'est pas porté atteinte à la place constitutionnelle du pouvoir judiciaire et il n'y a pas de discrimination entre les conseillers d'État, inamovibles également, et les juges.

III. Proposition concrète

Les grands axes de la proposition sont :

- le respect des principes fondamentaux d'indépendance judiciaire et de séparation des pouvoirs;
- la simplification du nombre d'organes devant intervenir et la centralisation au niveau national;
- la clarification de la procédure;
- l'instauration d'une voie de recours devant une juridiction judiciaire;
- la transparence (présence de membres externes au premier degré, centralisation des données disciplinaires);
- l'impartialité renforcée par le recours au tirage au sort pour une session des membres du conseil de discipline (magistrats et externes).

A. Organes

1. Le chef de corps, (élément nécessaire à la gestion de sa juridiction ou de son parquet-auditorat) et le chef de corps du degré immédiatement supérieur (nécessaire pour les petites entités et dans le cas où c'est le chef de corps qui est en cause). Il désigne si nécessaire un magistrat instructeur.

2. Le conseil de discipline : un conseil néerlandophone et un conseil francophone

Il est certain qu'en ouvrant le conseil de discipline à des membres extérieurs à la magistrature l'on ouvre la voie à un risque de pression.

Aussi c'est la raison pour laquelle le groupe de travail considère qu'en confiant l'appel des décisions du Conseil supérieur pour les peines majeures à la Cour de cassation et en laissant à celle-ci le soin de se prononcer sur la peine extrême, ce risque disparaît et que par conséquent, ce système, tout en respectant les principes fondamentaux, permet de bénéficier

schorsing of de ontschorsing uit het ambt de waarborg van een uitspraak door de algemene vergadering van het hof van beroep en van het Hof van Cassatie.

De aantasting van die waarborgen zou een achteruitgang betekenen tegenover de bestaande toestand, hetgeen strijdig is met de hierboven genoemde aanbeveling.

Om die reden, alsmede op basis van een streven naar centralisatie, verkiest de werkgroep het optreden van het Hof van Cassatie in eerste en laatste aanleg voor de straffen van schorsing en ontschorsing uit het ambt, of in elk geval voor de ontschorsing uit het ambt en de afzetting, te behouden (zonder wijziging van artikel 152 van de Grondwet). Zo wordt de grondwettelijke rol van de rechterlijke macht niet aangevaard en bestaat geen discriminatie tussen de staatsraden, die eveneens onafzetbaar zijn, en de rechters.

III. Concreet voorstel

De krachtlijnen van het voorstel zijn :

- de eerbiediging van de fundamentele beginseisen van de onafhankelijkheid van het gerecht en de scheiding der machten;
- de vermindering van het aantal organen dat moet optreden en de centralisatie op nationaal vlak;
- de verduidelijking van de procedure;
- de invoering van een beroeps mogelijkheid bij een rechtscollege van de rechterlijke orde;
- de transparantie (aanwezigheid van externe leden in eerste aanleg, centrale opslag van de gegevens inzake tucht);
- een grotere onpartijdigheid, door de leden van de tuchtraad (magistraten en externe leden) die in een bepaalde vergadering zitting zullen hebben, aan te wijzen door middel van loting.

A. Organen

1. De korpschef (element dat noodzakelijk is voor het beheer van diens rechtscollege of parket-auditoraat) en de naasthogere korpschef (noodzakelijk voor de kleine entiteiten en in gevallen waarbij de korpschef zelf belanghebbende in het geding is). Zo nodig wijst hij een onderzoeksmagistraat aan.

2. De tuchtraad : een Nederlandstalige en een Franstalige raad

Vast staat dat als men de tuchtraad openstelt voor leden die niet tot de magistratuur behoren, men dan een risico op het uitoefenen van druk doet ontstaan.

Dat is dan ook de reden waarom de werkgroep stelt dat deze regeling, doordat ze de behandeling van beroepen tegen de beslissingen van de Hoge Raad voor de zware straffen aan het Hof van Cassatie opdraagt en het aan dat Hof overlaat de zwaarste straf uit te spreken, voormeld risico ongedaan maakt. Bijgevolg maakt deze regeling — met in-

d'un regard et d'un apport extérieurs à la condition qu'il soit de qualité.

Le groupe de travail a été heureux de constater que la proposition de loi de M. Giet retient une présence majoritaire de magistrats. Ceci se justifie pleinement dès lors qu'il s'agit de déterminer des normes déontologiques.

Par contre, le groupe de travail estime inopportun de prévoir l'intervention des membres du Conseil supérieur. En effet, le parlement a précisément exclu toute compétence disciplinaire à cette institution.

De même il ne peut souscrire à l'idée d'une intervention du Sénat pour nommer les magistrats appelés à siéger au conseil de discipline car ce système se heurte au principe de la séparation des pouvoirs et favorise une politisation interne de la magistrature. De plus il ne prévoit nullement sur quels critères objectifs s'opérerait la sélection des magistrats.

Aussi soucieux de rejoindre l'objectif poursuivi, le groupe de travail propose que le conseil de discipline soit :

- composé de magistrats (tant du ministère public que du siège) et d'externes (avocats et professeurs d'université d'une faculté de droit);
- magistrats élus (un par assemblée générale — assemblée de corps ou un désigné par le chef de corps si moins de cinq magistrats) forment un « pool » de magistrats pour quatre ans;
- externes élus par leur institution (un par barreau, un par université), ils forment un « pool » d'externes;
- désignation par tirage au sort pour siéger durant une session d'un an (effectifs et suppléants);
- 6 magistrats et 2 externes;
- pour les germanophones : procédure avec traduction simultanée;
- présidence : un magistrat élu par le conseil de discipline;
- instructeur-rapporteur : un magistrat (justification : en raison de l'enquête pouvant se rapporter à des dossiers individuels), désigné par le président du conseil. Le magistrat instructeur-rapporteur ne participe pas au délibéré (la nécessité pratique de disposer d'un magistrat instructeur, justifie qu'il y ait davantage de magistrats au conseil de discipline);
- siège : à la Cour de cassation, comme c'est le cas en France, ce qui permet au ministère public près cette Cour de prendre en charge l'exécution et la centralisation des données.

achtneming van de fundamentele beginselen — een invalshoek en een inbreng van buitenaf mogelijk, op voorwaarde dat die externe instantie de vereiste kwaliteit in huis heeft.

De werkgroep heeft met genoegen vastgesteld dat het wetsvoorstel van de heer Giet kiest voor de aanwezigheid van een meerderheid aan magistraten. Aangezien het gaat om het vastleggen van de deontologische normen, is zulks perfect verantwoord.

De werkgroep vindt het daarentegen niet wenselijk daarbij de leden van de Hoge Raad te betrekken. Het parlement heeft die instelling immers van iedere tuchtrechtelijke bevoegdheid uitgesloten.

Evenzo kan hij niet instemmen met de idee dat de Senaat op enigerlei wijze zou betrokken worden bij de benoeming van de magistraten die zitting zullen hebben in de tuchtraad : een soortgelijke regeling druist immers in tegen het beginsel van de scheiding der machten en werkt een interne politisering van de magistratuur in de hand. Bovendien omschrijft die regeling geen enkel objectief criterium op grond waarvan de magistraten zullen worden geselecteerd.

Ook de werkgroep wenst het beoogde doel te bereiken en stelt voor de samenstelling van de tuchtraad het volgende voor :

- de tuchtraad wordt samengesteld uit magistraten (zowel van het openbaar ministerie als van de zetel) en uit externe leden (advocaten en universiteitsprofessoren aan een faculteit rechtsgeleerdheid);
- een aantal gekozen magistraten (een per algemene vergadering/korpsvergadering of een door de korpschef aangewezen magistraat zo er minder dan vijf magistraten zijn) vormen samen een « pool » magistraten voor vier jaar;
- een aantal door hun instelling gekozen personen van buitenaf (een per balie, een per universiteit) vormen samen een « pool » externen;
- aanwijzing bij loting (van effectieve leden en plaatsvervangers) om gedurende een periode van een jaar zitting te hebben;
- 6 magistraten en 2 externen;
- voor de Duitstaligen : procedure met simultaanvertaling;
- voorzitterschap : een door de tuchtraad gekozen magistraat;
- onderzoeker-rapporteur : een magistraat (motivering : het onderzoek kan betrekking hebben op individuele dossiers) die wordt aangewezen door de voorzitter van de Raad. De onderzoeksmagistraat-rapporteur neemt geen deel aan de beraadslagingen (de praktische noodzaak om over een onderzoeksmaistraat te beschikken, rechtvaardigt dat meer magistraten zitting hebben in de tuchtraad);
- zetel : bij het Hof van Cassatie, net als in Frankrijk, wat het openbaar ministerie bij dat Hof de mogelijkheid biedt de gegevens centraal te beheren en voor de tenuitvoerlegging te zorgen.

3. La Cour de cassation

Le statut constitutionnel du pouvoir judiciaire fait que le juge tient directement de la Nation, sans aucun intermédiaire, l'exercice du pouvoir judiciaire, et, partant, le juge ne peut être suspendu et certainement destitué de ses fonctions que par un autre juge.

Il convient donc d'opérer à ce stade une distinction entre le siège et le ministère public. Un juge ne pourrait être jugé en dernier ressort par un magistrat du ministère public, mais l'inverse est possible.

Rejoignant en cela la proposition de M. Giet, le groupe de travail retient l'intervention de la Cour de cassation. L'intervention de cette juridiction existante est justifiée notamment en raison de l'idée de centralisation au niveau national des organes appelés à intervenir et centralisation des données, ainsi que du fait que cette juridiction présente le grand avantage de bénéficier de magistrats venus de tous horizons (commerce, travail, parquet) et ayant une longue expérience.

— La première chambre statue sur les recours introduits contre les décisions du conseil de discipline.

Elle connaît seule des demandes de destitution d'un juge ou de révocation d'un magistrat du ministère public.

— L'assemblée générale de la Cour de cassation (11 membres) statue sur les pourvois

B. Niveau d'intervention des organes

Pour les peines mineures : avertissement, blâme, censure simple, (écrites et motivées) : chef de corps et chef de corps du degré supérieur.

S'il estime qu'une peine supérieure doit être appliquée il saisit le conseil de discipline.

Appel devant le conseil de discipline, par le magistrat poursuivi disciplinairement, le chef de corps poursuivant, le ministère public de la juridiction à laquelle appartient ce magistrat.

Pour les peines majeures : censure avec réprimande (retenue de 10 % du traitement), révocation du mandat, suspension de 1 mois à 1 an (retenue de 20 % du traitement) : conseil de discipline.

Le conseil de discipline peut également infliger les peines inférieures.

Appel devant la première chambre de la Cour de cassation par le magistrat poursuivi disciplinairement, le chef de corps poursuivant, le ministère public de la juridiction à laquelle appartient ce magistrat.

Si le conseil de discipline estime qu'une peine de destitution ou de révocation doit être appliquée il recommande cette peine à la Cour de cassation.

3. Hof van Cassatie

Uit een grondwettelijk-statutair oogpunt kent de Natie de uitoefening van de rechterlijke bevoegdheid zonder enige tussenpersoon rechtstreeks aan de rechter toe. Gevolg : de rechter kan alleen door een andere rechter geschorst — en *a fortiori* uit het ambt ontzet — worden.

In dat stadium moet bijgevolg een onderscheid tussen de zetel en het openbaar ministerie worden gemaakt. Een rechter kan in laatste aanleg slechts door een magistraat van het openbaar ministerie worden gevonnist, maar het tegendeel is wel mogelijk.

In dat verband sluit de werkgroep aan bij het voorstel van de heer Giet om terzake het Hof van Cassatie in te schakelen. Tal van elementen pleiten voor de keuze voor dat bestaande rechtscollege, met name de idee dat voor de organen die terzake moeten optreden een centralisatie op nationaal vlak vereist is en het feit dat het Hof het grote voordeel biedt dat het is samengesteld uit magistraten met een lange staat van dienst en met zeer uiteenlopende achtergronden (koophandel, arbeid, parket).

— De eerste kamer doet uitspraak over beroepen die tegen de uitspraken van de tuchtraad worden ingesteld.

Alleen die kamer kan verzoeken tot ontzetting van een rechter uit het ambt of tot afzetting van een magistraat van het openbaar ministerie behandelen.

— De algemene vergadering van het Hof van Cassatie (elf leden) doet uitspraak over de beroepsprocedures.

B. Niveau waarop de diverse organen optreden

Voor de lichte straffen : (schriftelijke en met redenen omklede) waarschuwing, blaam, eenvoudige censuur : korpschef en korpschef met een hogere rang.

Is de Raad van mening dat een hogere strafmaat van toepassing is, dan wendt hij zich tot de tuchtraad.

Beroepsprocedure bij de tuchtraad, door de tuchtrechtelijk vervolgde magistraat, de korpschef die de vervolging heeft ingesteld, het openbaar ministerie van het rechtscollege waartoe die magistraat behoort.

Voor de zwaardere straffen : censuur met berisping (inhouding van 10 % van de wedde), een schorsing van 1 maand tot 1 jaar (inhouding van 20 % van de wedde) : tuchtraad.

De tuchtraad kan ook minder zware straffen opleggen.

Beroep bij de eerste kamer van het Hof van Cassatie door de magistraat tegen wie de tuchtrechtelijke vervolging loopt, de korpschef die de vervolging heeft ingesteld, het openbaar ministerie van het rechtscollege waartoe die magistraat behoort.

Is de tuchtraad van mening dat een ontzetting uit het ambt of een afzetting toepasselijk is, dan stelt de raad het Hof van Cassatie die strafmaat voor.

Pour la peine extrême (destitution ou révocation actuellement) : la première chambre de la Cour de cassation est seule compétente pour proposer la destitution d'un juge ou la révocation d'un membre du ministère public. Il peut appliquer une peine inférieure.

Pour les greffiers en chef, greffiers, secrétaires en chef de parquet, secrétaires et le personnel du greffe et du parquet, les référendaires, les juristes de parquet, le personnel du service de documentation et de concordance des textes (stagiaires judiciaires) :

- intervention du chef de corps de la juridiction ou du parquet concerné (justifié en raison de son management);
- conseil de discipline spécifique : (membres élus par juridiction et tirage au sort pour une session dans le « pool ») présidence d'un magistrat du siège, et présence d'un magistrat du ministère public, tirés au sort pour une session au sein du « pool » de magistrats;
- conseil de discipline d'appel spécifique;

B. Exposé de M. Karel Van Herck, président de chambre à la cour d'appel de Bruxelles

Problèmes du droit disciplinaire actuel

Dans la magistrature, la discipline est non seulement la gardienne de la dignité du corps, mais, ce corps pourvoyant en personnel un des trois pouvoirs de l'État, elle a inéluctablement des conséquences sur la confiance que le citoyen place dans l'État.

De plus, il importe de fixer la limite entre la répression nécessaire de tout comportement portant atteinte à la dignité de la fonction et l'inobservation des devoirs de la fonction, qui compromettent la crédibilité de l'État même et l'indépendance tout aussi cruciale du juge dans son jugement.

La discipline est-elle le moyen de parer au dysfonctionnement de la justice ? Les développements des deux propositions de loi paraissent apporter une réponse affirmative à cette question.

On luttera cependant plus efficacement contre les imperfections dans le fonctionnement de la justice en optimisant les moyens disponibles et, notamment, en optimisant le recrutement des moyens humains et leur utilisation.

Lorsqu'en 1830, on ajusta à la Belgique naissante l'habit haute couture du pouvoir judiciaire, personne n'aurait pu prévoir que la vieille dame belge devrait porter cet habit de baptême jusqu'à son admission à la retraite.

Une discipline de fer a longtemps régné au sein de la magistrature, discipline qui est notamment à l'origine du fait que l'on a beaucoup trop longtemps suivi aveuglément des sentiers battus, alors que la société a profondément changé. C'est en effet précisément

Voor de zwaarste straf (momenteel ontzetting uit het ambt of afzetting) : alleen de eerste kamer van het Hof van Cassatie is bevoegd om de ontzetting van een rechter uit zijn ambt of de afzetting van een lid van het openbaar ministerie voor te stellen.

Voor de hoofdgriffers en de griffiers, de hoofdsecretarissen bij het parket, de secretarissen en het personeel van de griffie en van het parket, de referendarissen, de juristen bij het parket, het personeel van de documentatiedienst en van de dienst van de overeenstemming der teksten, gerechtelijke stagiairs :

- optreden van de korpschef van het rechtscollege of van het betrokken parket (gelet op zijn beheersfunctie);
- specifieke tuchtraad : (leden verkozen per rechtscollege en aanwijzing door het lot voor een zittingsperiode in de « pool ») voorzitterschap waargenomen door een magistraat van de zetel, en aanwezigheid van een magistraat van het openbaar ministerie, bij loting aangewezen voor een zittingsperiode in de « pool » magistraten;
- specifieke tuchtraad met beroepsbevoegdheid;

B. Uiteenzetting van de heer Karel Van Herck, Kamervoorzitter in het hof van beroep te Brussel

Problemen van het huidige tuchtrecht

Bij de magistratuur is de discipline niet alleen de bewaker van de waardigheid van het korps, maar, omdat dit korps één van de drie statsmachten bemant, heeft zij noodzakelijk gevolgen voor het vertrouwen van de burger in de Staat.

Daarenboven moet de grens getrokken worden tussen het noodzakelijk beteugelen van iedere gedraging die afbreuk doet aan de waardigheid van het ambt en het verzuim van de ambtsverplichting, die de geloofwaardigheid van de staat zelf en de al even noodzakelijke onafhankelijkheid van de rechter in zijn oordeel in het gedrang brengen.

Is de discipline het middel om de gebrekkige werking van het gerecht tegen te gaan ? De toelichtingen van de beide wetsvoorstellen schijnen hier eerder bevestigend op te antwoorden.

De minder goede werking van het gerecht wordt echter efficiënter bestreden door het optimaliseren van de beschikbare middelen, waaronder voornamelijk de recruterend van de menselijke middelen en de wijze waarop ze worden ingezet.

Toen in 1830 aan de jonge Belgische dopeling het *haute couture* maatpak van de rechterlijke macht werd aangepast verwachtte niemand dat de oude Belgische dame dit doopkleed zou moeten dragen tot aan de pensionering.

Lange tijd heerste er een kadaverdiscipline in de magistratuur, die mede aan de oorsprong ligt van het veel te lang kritiekloos bewandelen van betreden paden in een fundamenteel gewijzigde samenleving. Juist deze discipline maakte immers iedere doorstro-

cette discipline qui a empêché toute transmission de l'information de la base vers le sommet, qui est le principe de base d'une gestion moderne. Les comportements formalistes désuets ont ainsi aggravé le manque de moyens, l'organisation obsolète et la politique surannée en matière de personnel. La discipline peut donc faire obstacle à toute initiative et à toute innovation.

Les dysfonctionnements ne sont susceptibles d'entraîner des sanctions disciplinaires que s'ils résultent de manquements aux devoirs de la charge.

Dans un système bien conçu, les dysfonctionnements seront avant tout corrigés par une bonne gestion, qui détermine la cause des dysfonctionnements et tente d'y remédier en utilisant les moyens de manière optimale. Ce n'est que si cette gestion moderne échoue que l'on aura recours à la discipline pour remédier aux dysfonctionnements — et seulement dans la mesure où des manquements aux devoirs de la charge sont constatés. L'on se trouve en l'occurrence à la limite entre l'évaluation et la discipline.

Ce sont des hommes qui enquêtent sur les crimes, les poursuivent et disent le droit depuis 1792. Le magistrat qui est chargé de ces missions remplit une obligation de moyens. L'État confère certes à l'officier du ministère public et au juge une certaine aura d'inaffabilité, qui ne peut toutefois tromper personne. Chaque magistrat doit au contraire être pénétré de sa faillibilité. Lui imposer une obligation de résultat serait déraisonnable et antidémocratique.

En tant que telle, la faute d'appréciation ouvre des voies de recours, mais n'entraîne jamais de sanction disciplinaire. En revanche, les causes ayant donné lieu à la faute d'appréciation peuvent entraîner des mesures disciplinaires : le manque d'intérêt, la négligence grave, la paresse, bref tout comportement pouvant être qualifié de manquement aux devoirs de la fonction ainsi que l'attitude inappropriée, contraire à la dignité de la fonction et pouvant avoir contribué à la décision erronée.

Il est en outre impossible de concilier la sujexion de l'appréciation même à la censure disciplinaire et l'indépendance du juge. Le système prévoit d'ailleurs la faute. Pour le juge infaillible, il est absurde de prévoir des moyens de recours tels que l'opposition et l'appel et des recours exceptionnels tels que le pourvoi en cassation. Au demeurant, qu'est-ce qu'une erreur ? Il n'y a pas si longtemps, la doctrine évolutionniste de Darwin était interdite par un juge sous les acclamations générales.

Le juge qui prononce délibérément des peines illégales ou qui, toujours délibérément, ne motive pas son jugement, qui se soustrait à ses obligations, manque aux devoirs de ses fonctions et ne devrait pas pouvoir invoquer son indépendance pour échapper à une sanction justifiée. L'alibi de l'indépendance du juge ne peut servir dans un tel cas. La jurisprudence de la Cour de cassation va dans ce sens.

ming van informatie van de basis naar de top, basis-principe van modern management, onmogelijk. Verouderd vormelijk gedrag heeft het gebrek aan middelen, de verouderde organisatie en het voorbijgestreefd personeelsbeleid nog erger gemaakt. Discipline kan dus ieder initiatief en iedere vernieuwing in de weg staan.

Gebrekkige werking komt maar in aanmerking voor discipline als zij het gevolg is van het verzuimen van de ambtsplichten.

Gebrekkige werking zal in een goed begrepen systeem eerst opgevangen worden door een goed management dat de oorzaak van het gebrek bepaalt en eraan poogt te verhelpen door de middelen optimaal in te zetten. Slechts wanneer het modern management faalt zal met betrekking tot de gebrekkige werking — en slechts in de mate waarin de ambtsplichten verzuimd worden — beroep gedaan worden op de discipline. Hier wordt de grens bewandeld tussen evaluatie en discipline.

Misdaden onderzoeken en vervolgen en recht spreken is sedert 1792 een zaak van mensen. De magistraat die ermee belast is, voert een middelenverbintenis uit. Weliswaar omhult de Staat de ambtenaar van het openbaar ministerie en de rechter met een zekere aura van onfeilbaarheid die niemand echter mag misleiden. Integendeel, iedere magistraat moet doorgrond zijn van zijn feilbaarheid. Hem een resultaat-verbintenis opleggen is onredelijk en ondemocratisch.

Op zichzelf genomen, geeft de beoordelingsfout aanleiding tot rechtsmiddelen, maar nooit tot een disciplinaire beteugeling. Wel kunnen de oorzaken die leiden tot een beoordelingsfout aanleiding geven tot disciplinaire maatregelen. Terzake denken we aan desinteresse, verregaande nalatigheid, luiheid (kortom eender welke gedraging die als een verzuim van ambtsplichten kan worden uitgelegd) alsook aan de ongepaste houding die strijdig is met de waardigheid van het ambt en die mede aan de oorzaak kan liggen van de verkeerde beslissing.

De beoordeling zelf aan disciplinaire censuur onderwerpen valt daarenboven onmogelijk te rijmen met de onafhankelijkheid van de rechter. Het systeem voorziet trouwens de fout. Rechtsmiddelen zoals verzet, hoger beroep en buitengewone rechtsmiddelen zoals Cassatie zijn bij de onfeilbare rechter zinloos. Wat is trouwens een vergissing ? Ooit, nog niet zolang geleden, werd de evolutieleer van Darwin onder algemeen gejuich door een rechter verboden.

Een rechter die moedwillig onwettige straffen uitspreekt of die moedwillig niet motiveert, die zich onttrekt aan zijn verplichtingen, verzuimt zijn ambtsplichten en zou zich niet achter zijn onafhankelijkheid mogen verschuilen om te ontsnappen aan de gerechtvaardigde sanctie. Hier mag het alibi van de onafhankelijkheid van de rechter niet baten. De rechtspraak van het Hof van Cassatie gaat in die zin.

La distinction ligne est cependant très subtile. Le juge doit pouvoir prendre des décisions impopulaires et son statut doit lui conférer une protection contre l'indignation temporaire, qu'elle soit ou non provoquée. Si la malveillance pouvait servir d'alibi pour prendre une décision impopulaire ou pour sanctionner une faute d'appréciation, cela porterait atteinte aux fondements de l'indépendance.

Le citoyen doit accepter l'autorité de celui qui rend la justice et de celui qui le traduit devant le juge au nom de la société. C'est pourquoi le comportement de l'arbitre comme celui du gardien de la sécurité publique et des bonnes mœurs doivent être irréprochables. Le comportement du juge ne doit toutefois pas correspondre à la définition que l'on donnait en 1830 à l'adjectif irréprochable. Qu'entend-on aujourd'hui par irréprochable ?

Actuellement, la discipline ne remplit pas toujours sa fonction de manière optimale et on intervient parfois trop tard. Pourquoi ?

D'où viennent ces réticences à sévir que l'on constate curieusement aujourd'hui ?

L'initiative de l'information disciplinaire revient au chef de corps en ce qui concerne le siège.

Le chef de corps engage certes la procédure d'office, mais une peine disciplinaire ne peut être prononcée qu'après que le procureur général a remis des conclusions écrites.

Le procureur général veille au maintien de l'ordre dans les cours et tribunaux. Il éprouvera des réticences bien compréhensibles à sanctionner les magistrats du siège qui manquent aux devoirs de leur fonction parce qu'il n'est pas bien informé de la répartition du travail et de la charge de travail des magistrats du siège, de sorte qu'il ne pourra apprécier que plus tard les conséquences néfastes qu'a le manquement d'un membre du siège aux obligations de sa fonction.

Les membres des chambres collégiales dissimulent souvent très longtemps ce type de manquement, fût-ce au prix d'efforts supplémentaires de la part des collègues ou au détriment de la qualité.

La discipline au sein des parquets ne relève absolument pas de ces dispositions. Les magistrats du siège sont très peu au courant de ce qui s'y passe à l'heure actuelle.

En ce qui concerne le siège et le parquet, les chefs de corps étaient toutefois sélectionnés, par le passé, en fonction de leur expérience, des qualités dont ils avaient fait preuve dans la fonction qu'ils exerçaient au moment de leur nomination ou, au pire, de leur affinité. Ce choix ne tenait guère, voire pas du tout compte des qualités de gestionnaire. Savoir infliger une sanction à bon escient et en temps opportun en cas de manquement aux obligations fait partie des qualités qu'un manager doit posséder.

Il convient également d'évoquer, s'agissant du siège et du parquet, les réticences, parfaitement compréhensibles, du chef de corps, qui craint qu'une enquête disciplinaire perturbe plus son tribunal ou

De ligne is echter zeer dun. De rechter moet onpopulaire beslissingen kunnen nemen en zijn statuut moet hem beschermen tegen tijdelijke, al dan niet uitgelokte, verontwaardiging. Het zou de wortels van de onafhankelijkheid aanstaan indien moedwil als alibi zou kunnen worden gebruikt om een onpopulaire beslissing of een beoordelingsfout te bestraffen.

De burger moet de autoriteit aanvaarden van diegene die recht spreekt en van diegene die hem, in naam van de maatschappij, voor de rechter brengt. Daarom moet zowel de leefhouding van de arbiter als deze van de waakhond van de openbare veiligheid en de goede zeden onbesproken zijn. De leefhouding van de rechter mag echter niet deze zijn die in 1830 als onbesproken gold. Wat is vandaag onbesproken ?

Thans vervult de discipline haar rol niet altijd optimaal en wordt er soms te laat opgetreden. Waarom ?

Welke zijn de redenen van de merkwaardige drempelvrees die thans bestaat ?

Het initiatief voor het disciplinair onderzoek ligt bij de korpsoverste wat de zetel betreft.

De korpsoverste stelt weliswaar de procedure ambtsHALVE in maar de tuchtstraf kan enkel worden opgelegd nadat de procureur-generaal schriftelijke conclusies heeft neergelegd.

De procureur-generaal waakt over de handhaving van de orde in de hoven en de rechtbanken. Hij zal, wat magistraten van de zetel betreft, een begrijpelijke schroom bezitten voor het verzuimen van de ambtsplichten omdat hij op de dienst van de zetelende magistraten, hun werkverdeling en zelfs werklast minder zicht heeft zodat hij slechts later de schade zal kunnen inschatten die het verzuim van de ambtsplichten van een van de leden van de zetel voor gevolg heeft.

In collegiaal zetelende kamers wordt soortgelijk verzuim dikwijls zeer lang binnenkamers gehouden ten koste van meer inspanningen geleverd door de collegae en ten koste van de kwaliteit.

De tucht binnen de parketten valt volledig buiten deze bepalingen. Magistraten van de zetel hebben daar thans zeer weinig zicht op.

Voor zetel en parket gelden wel dat de selectie van de korpsoversten in het verleden gebeurde op grond van hun ervaring, van hun uitmuntendheid in de functie waarin zij op het ogenblik van hun aanstelling functioneerden of, in het slechtste geval op grond van een bepaalde affinité. In deze keuze kwamen de managementkwaliteiten nauwelijks of nooit aan bod. Het inschatten van het gepast en tijdig gebruik van een sanctie op het verzuim van de ambtelijke plicht behoort tot de kwaliteiten die een manager moet bezitten.

Voor zetel en parket geldt ook de best te begrijpen drempelvrees van de korpsoverste die vreest dat een disciplinair onderzoek de goede vrede van zijn rechtbank of zijn parket, dit geldt dan vooral voor de

son parquet — cette remarque vaut surtout pour les petits corps — que le manquement aux obligations, alors qu'en ce qui concerne le parquet, sauf pour ce qui est de l'avertissement, le résultat est incertain puisqu'il dépend de l'attitude du premier président et des conclusions du procureur général.

On soupèse parfois longtemps, trop longtemps, les avantages et les inconvénients d'une intervention, de sorte que l'on rate l'occasion d'intervenir en temps utile et d'infliger l'avertissement. On perd dès lors une occasion d'appliquer une mesure pédagogique et dissuasive sans nuire réellement au corps ou à l'intéressé et de tuer dans l'œuf un comportement inapproprié.

L'insuffisance de l'arsenal répressif favorise également cette lenteur. Le président ne dispose que de l'avertissement et le premier président, de l'avertissement, de la censure simple et de la censure avec réprimande.

La censure avec réprimande entraîne immédiatement une retenue de traitement d'un mois. Les conséquences administratives et financières pour la carrière sont tellement graves et l'application de la sanction est à ce point compliquée que la censure avec réprimande n'est pratiquement jamais infligée. Au demeurant, la suspension jusqu'à un mois, qui est une sanction plus lourde dont la cour d'appel doit prendre connaissance, a des conséquences moins graves que la censure avec réprimande.

Le fait que l'on n'applique la procédure disciplinaire que très exceptionnellement a, à son tour pour conséquence, qu'une mesure qui ne devrait avoir qu'un caractère admonestatoire continue d'avoir des conséquences graves pour l'intéressé, parce qu'en tant que brebis galeuse du troupeau, stigmatisé par une sanction disciplinaire, fût-elle légère, il y sera toujours confronté lorsqu'il entrera en ligne de compte avec d'autres pour l'obtention d'une promotion. Il s'ensuit que le sens de l'initiative et de l'innovation qui se manifestent parfois de manière impétueuse chez les collègues plus jeunes, risquent d'être perdus pour la magistrature. L'effacement d'office des sanctions légères après une période de deux ans, comme le propose M. Landuyt dans sa proposition de loi, permettra de remédier à cette situation. Cette mesure devrait permettre à la hiérarchie de surmonter les réticences à appliquer une sanction légère, parce que, notamment, les conséquences de cette sanction pour l'intéressé seront effacées dans une large mesure.

Actuellement, de par son caractère exceptionnel, la moindre sanction prend des allures de flétrissure qui hypothéquera toute la carrière de l'intéressé.

Les médias — comment pouvait-il en être autrement — jouent également un rôle à cet égard. Actuellement, l'opportunité de procéder à une enquête disciplinaire est mise en balance avec le préjudice que pourrait subir le corps en raison de la publicité qui est donnée à cette enquête. Les médias sont souvent partisans.

kleine korpsen, meer zal verstoren dan het verzuim van de ambtsverplichting, terwijl voor de zetel behoudens voor de waarschuwing, de houding van de eerste voorzitter en de conclusie van de procureur-generaal leidt tot onzekerheid over de uitslag.

Voor- en nadelen worden lang, soms te lang tegenover elkaar afgewogen. Dit heeft voor gevolg dat naast de mogelijkheid wordt gegrepen tijdig in te grijpen en de waarschuwing toe te passen. Een kans gaat aldus verloren om een opvoedende en ontradende maatregel, zonder een reëel nadeel voor het korps en voor de betrokkenen, toe te passen en ongepast gedrag in de kiem te smoren.

De traagheid wordt eveneens in de hand gewerkt door een gebrekkigarsenaal van straffen. De voorzitter beschikt alleen over de waarschuwing. De eerste voorzitter over de waarschuwing, de enkele censuur en de censuur met berispeling.

De censuur met berispeling heeft onmiddellijk de inhouding van de wedde voor een maand voor gevolg. De administratieve en financiële gevolgen op de loopbaan zijn zo ernstig en de uitvoering van de straf is zo ingewikkeld dat deze straf zo goed als nooit wordt toegepast. Daarenboven heeft de schorsing tot één maand, die een zwaardere straf is waarvan het hof van beroep kennis moet nemen, minder ernstige gevolgen dan de censuur met berispeling.

Het vrij uitzonderlijk toepassen van de tuchtprocedure heeft dan weer voor gevolg dat een maatregel die een uitsluitend vermanend karakter zou moeten hebben voor de betrokkenen blijvende ernstige gevolgen heeft, omdat hij, als zwart schaap van de kudde, gestigmatiseerd door een, zij het zeer lichte disciplinaire straf, hier telkens mee zal worden geconfronteerd, als hij met anderen in aanmerking komt voor enige bevordering. Hierdoor dreigen zin voor initiatief en vernieuwing, die soms te onstuimig verpakt worden door jonge collegae, verloren te gaan voor de magistratuur. De doorhaling van ambtswege van de lichte straffen na een periode van twee jaar, zoals voorzien door het wetsvoorstel van de heer Landuyt, zal hieraan verhelpen. Dit zal de drempelvrees om lichte straffen toe te passen verminderen omdat onder meer de gevolgen van deze straf voor de betrokkenen in belangrijke mate worden weggecijferd.

Thans blijft zelfs de lichtste straf door haar uitzonderlijk karakter een schandvlek die de hele carrière negatief kan beïnvloeden.

Ook de media, hoe kan het anders, spelen een rol. Vandaag wordt de opportuniteit van een disciplinair onderzoek afgewogen tegen het nadeel dat het korps kan lijden door de ruchtbbaarheid die eraan wordt verschaft. De media kiezen dikwijls partij.

Le journaliste relate les faits à sa manière et, s'il le souhaite, transforme un incident banal en un événement scandaleux. Ceci explique également pourquoi on ne recourt actuellement à la discipline que dans des cas exceptionnels. Les chefs de corps s'en abstiennent par crainte qu'une mauvaise publicité vienne entacher l'image du pouvoir judiciaire et dans le souci de ne pas heurter la confiance du citoyen.

Certains ne sont dès lors pas réprimandés avec la sévérité nécessaire et en temps opportun; on manque ainsi une occasion de les exhorter à se ressaisir et de résoudre réellement leur problème, qui est généralement chronique.

Parfois, l'accumulation de comportements irritants, souvent imputables à un problème chronique, donne lieu à des poursuites disciplinaires. Chacun de ces comportements ne suffit pas à justifier une intervention et ce n'est que pris dans leur ensemble qu'ils peuvent donner lieu à l'application d'une des mesures disciplinaires existantes. Très souvent, on se montre trop patient face à des problèmes chroniques, si bien que, lorsque la bombe explose, la situation est à ce point pourrie qu'il faut exclure l'intéressé de la magistrature.

L'absence de banque de données reprenant les faits qui ont donné lieu à l'avertissement et à la censure engendre également l'incertitude. Chaque chef de corps doit en fait définir sa politique d'autorité. En tout état de cause, la banque de données contribuera à l'uniformisation de la politique et à convaincre les sceptiques.

La réticence à infliger des sanctions disciplinaires s'explique également en partie par le fait que les magistrats vivent avec leur temps. Il ne faut pas s'étonner que, dans une société au sein de laquelle la méthode scientifique qui lui est inhérente, est diamétralement opposée à sa morale dogmatique, la magistrature soit en proie aux mêmes doutes. Faire respecter l'éthique n'est déjà pas facile en soi, mais cela devient une gageure lorsque cette éthique elle-même est remise en question. Les exemples de l'ivresse au volant et de l'adultère, qui ont suivi une évolution diamétralement opposée, parlent d'eux-mêmes.

Il ressort des arrêts rendus par la Cour de cassation au cours des dernières décennies que la Cour ne fait pas preuve de clémence dès qu'il s'agit de corruption, d'abus de confiance, d'escroquerie, de détournement de fonds, etc.

Des prononcés tardifs et des arriérés importants au niveau du délibéré, liés à l'ivresse, ont également donné lieu à des révocations. Le fait de ne pas être présent aux audiences ainsi qu'une série de manquements de toute nature aux devoirs de la charge ont eu les mêmes conséquences.

L'ivresse au volant a donné lieu à des suspensions pouvant aller jusqu'à un an.

Les deux propositions de loi serviraient encore mieux l'institution si elles créaient également le cadre légal permettant de quitter honorablement la magistrature. L'une des causes des manquements de certains magistrats réside dans le fait que ces der-

De verteller van het verhaal kleurt de feiten in en tovert als hij dat wilt een banaal incident om in een schokkend schandaal. Dit legt ook uit waarom, op vandaag eerder uitzonderlijk wordt teruggegrepen naar de discipline. De korpsoversten hoeden er zich voor het beeld van de rechterlijke macht door deze ruchtbaarheid te laten bezoezen en het vertrouwen van de burger te schokken.

Zo worden sommigen niet tijdig ernstig terechtgewezen zodat een kans verloren gaat om hen ertoe aan te zetten zich te herpakken en hun meestal chronisch probleem ernstig op te lossen.

Soms geeft de opeenstapeling van ergerlijke gedragingen, dikwijls te wijten aan een chronisch probleem, aanleiding tot de disciplinaire vervolging. Ieder van deze gedragingen op zichzelf is onvoldoende om op te treden en, slechts in hun geheel genomen, bestaat er aanleiding om één van de bestaande disciplinaire maatregelen toe te passen. Heel dikwijls wordt al te lang gewacht bij chronische problemen met als gevolg dat als de bom barst, de onderliggende situatie zo verziekt is dat de betrokkenen uit de magistratuur moet worden verwijderd.

De afwezigheid van een databank over de feiten die aanleiding gaven tot waarschuwing en censuur leidt eveneens tot onzekerheid. Iedere korpsoverste moet in feite eigenmachting zijn beleid bepalen. De databank zal in ieder geval bijdragen tot een eenvormig beleid en tot het over de streep halen van twijfelaars.

De schroom om disciplinair op te treden wordt zeker ook deels uitgelegd door het feit dat magistraten kinderen van hun tijd zijn. Het mag niet verwonderen dat de magistratuur van een maatschappij waarvan de wetenschappelijke methode die zij aanhoudt haaks staat op haar dogmatische moraal, met dezelfde vertwijfeling worstelt. Ethisch toepassen is al niet eenvoudig maar het wordt wel zeer kies wanneer de ethiek zelf in vraag wordt gesteld. Het voorbeeld van de dronkenschap aan het stuur en van het overspel, die beiden een omgekeerde evolutie ondergingen, behoeft geen betoog.

Uit de uitspraken van het Hof van Cassatie van de laatste decennia blijkt dat het Hof geen enkele genade kent voor omkoping, misbruik van vertrouwen, oplichting, verduistering en dergelijke.

Het laattijdig uitspreken van beslissingen en grote beraadslachterstand gekoppeld aan dronkenschap geven ook aanleiding tot onzetting uit het ambt. Het niet verschijnen op zittingen en allerhande gelijkaardig plichtverzuim eveneens.

Dronkenschap aan het stuur gaf aanleiding tot schorsingen die oplopen tot één jaar.

De beide wetsvoorstellingen zouden de instelling nog beter dienen indien zij ook het wettelijk kader zouden creëren voor een eervol verlaten van de magistratuur. Een van de oorzaken van de gebrekige werking van sommige magistraten kan worden ge-

niers sont, pour les raisons les plus diverses, épuisés après des années de bons et loyaux services. Il est fondamentalement impossible de changer la situation, malgré la bonne volonté des intéressés. Cette situation s'explique entre autres par l'âge tardif auquel les magistrats sont mis à la retraite.

Tout le monde aurait indéniablement intérêt à ce que les magistrats puissent quitter la magistrature de manière honorable et sans subir de pertes financières.

Il ne serait d'ailleurs que normal de permettre à un magistrat qui a donné le meilleur de lui-même pendant des années de prendre sa retraite s'il en éprouve le besoin. Cette idée est d'autant plus défendable que l'institution dont il fait partie réaliseraît du même coup un gain de productivité exponentiel. Le même raisonnement s'applique, entre autres, aux malades chroniques. Le petit surcoût qu'implique une telle mesure, insignifiant en comparaison de la très longue carrière de la majorité des magistrats, se traduira par un gain de productivité et une amélioration de la qualité considérables pour l'ensemble de la magistrature, ce qui contribuera aussi, comme nous le souhaitons tous, à améliorer l'image du pouvoir judiciaire.

C. Exposé de M. Ch. E. Henrion, président du tribunal de travail de Namur

Réforme du droit disciplinaire des magistrats greffiers, secrétaires des parquets et membres du personnel des greffes et secrétariats

Prescibilité de l'action disciplinaire, recevabilité des poursuites disciplinaires

L'action disciplinaire peut se rapporter à des faits forts anciens mais découverts récemment.

Cependant, pour être recevables les poursuites disciplinaires doivent être intentées par l'autorité compétente dans les six mois de la connaissance par cette autorité des faits qui en font l'objet.

Il n'est pas requis une certitude absolue mais seulement une certitude suffisante à la conviction de l'autorité.

Si les faits font l'objet de poursuites pénales, ce délai de six mois est suspendu jusqu'au jour où le ministère public aura communiqué, à l'autorité disciplinaire, la décision définitive (classement sans suites, ordonnance ou arrêt de non-lieu, décision coulée en force de chose jugée).

Le pénal tient ainsi le disciplinaire en l'état.

Exception à ce principe : la suspension provisoire avec privation partielle de traitement qui doit rester facultative.

vonden in het feit dat deze mensen na jaren trouwe dienst, om de meest uiteenlopende redenen, uitgeblust zijn. Er valt wezenlijk niets meer mee aan te vangen niettegenstaande de goede wil van de betrokkenen. Deze prijs wordt onder meer betaald voor de zeer hoge leeftijd waarop magistraten op rust worden gesteld.

De mogelijkheid om eervol en zonder financiële schade uit de magistratuur te stappen, biedt hier zeker een oplossing waarop iedereen voordeel bij heeft.

Ook is het maar fair ten opzichte van iemand die gedurende jaren het beste van zichzelf gaf, toe te laten te rusten als hij daaraan toe is. Dit laat zich des te meer verdedigen als de instelling waartoe hij behoort hierdoor daarenboven een exponentiële productiviteitswinst verwezenlijkt. Hetzelfde geldt voor chronisch zieken enz. De kleine meerkost, die in het niets verzinkt in vergelijking tot de extra lange loopbaan van de meerderheid, zal een bijzonder grote productiviteits- en kwaliteitsverbetering van de gehele magistratuur voor gevogd hebben en dus ook bijdragen tot het imago van de rechterlijke macht dat ons allen ter harte gaat.

C. Uiteenzetting van de heer Ch. E. Henrion, voorzitter van de arbeidsrechtsbank van Namen

Hervorming van het tuchtrecht van de magistraten, de griffiers, de parket-secretarissen en de personeelsleden van de griffies en de secretariaten

Mogelijkheid tot verjaring van de tuchtvordering, ontvankelijkheid van de tuchtvervolging

De tuchtvordering kan betrekking hebben op feiten die dateren van lang geleden, maar die recent werden ontdekt.

Om ontvankelijk te zijn, moet de tuchtvervolging evenwel door de bevoegde overheid worden ingesteld binnen zes maanden na de kennisname door die overheid van de feiten waarop de vervolging betrekking heeft.

Een absolute zekerheid is niet vereist, alleen een onderzoek dat voor de overtuiging van de overheid volstaat.

Als de feiten aanleiding geven tot strafrechtelijke vervolging, wordt die termijn van zes maanden opgeschorst tot de dag waarop het openbaar ministerie de definitieve beslissing (seponering, beschikking of arrest tot ontslag van rechtsvervolging, in kracht van gewijsde getreden beslissing) aan de tuchtoverheid mededeelt.

Zo wordt de uitspraak in de strafzaak opgeschorst tot een uitspraak is gevallen in de tuchtzaak.

Uitzondering op dat principe : de voorlopige schorsing met gedeeltelijke inhouding van wedde, die facultatief moet blijven.

En cas de manquements répétés, le dernier constaté il y a moins de 6 mois, permet à l'autorité disciplinaire de se saisir de faits antérieurs dont elle avait eu connaissance mais qui, à son estime, ne justifiaient pas, à eux seuls, des poursuites.

D. Exposé de Mme A. Harrewyn, avocate générale à la cour d'appel de Gand

Procédure

1. Observations générales

a) Distinction entre la « phase d'instruction » et la « phase décisive » de l'information disciplinaire

Eu égard au principe général du droit en vertu duquel toute personne a le droit de voir sa cause examinée par un juge indépendant et impartial, il semble inadmissible qu'une seule et même personne ordonne et conduise l'information, et se prononce ultérieurement sur le fond.

Il faudra dès lors également tenir compte, à cet égard, des principes énoncés à l'article 6, § 1er, de la Convention européenne des droits de l'homme et se mettre en quête d'un système dans lequel les compétences en matière d'accusation, de recherche et d'instruction, d'une part, et les compétences en matière de décision, d'autre part, seraient confiées à des organes indépendants.

En ce qui concerne les peines disciplinaires légères (l'avertissement), qui pourront être infligées dans un premier temps par le chef de corps, l'information disciplinaire sera, idéalement, menée par un magistrat désigné à cet effet par le chef de corps à l'origine de la plainte ou par le chef de corps hiérarchique.

Une fois l'information disciplinaire terminée, le chef de corps pourra, au besoin, infliger une sanction disciplinaire.

On peut également imaginer un système analogue au sein du futur conseil de discipline : le chef de corps pourra requérir le conseil de discipline de procéder à une information disciplinaire. Un des membres du conseil de discipline sera dans ce cas désigné pour mener l'information disciplinaire. Par la suite, le conseil de discipline statuera sur le fond, sans que la personne qui a mené l'information ne participe aux délibérations.

Il convient, par ailleurs, de tenir compte du fait qu'il s'agit souvent d'investigations poussées, pour lesquelles le magistrat informateur ne dispose pas toujours des moyens matériels pour mener correctement l'information disciplinaire, mais bien pour la diriger. On peut songer, par exemple, à la vérification de certains faits matériels apparus au cours de l'information disciplinaire et nécessitant un complément d'enquête. Dans le système actuel, le magistrat informateur doit souvent compter sur la collabora-

Bij herhaalde tekortkomingen waarvan de laatste minder dan zes maanden geleden werd vastgesteld, heeft de tuchtoverheid de mogelijkheid daaraan voorafgaande feiten te behandelen, waarvan ze kennis had, maar die volgens haar op zich geen vervolging verantwoordden.

D. Uiteenzetting door mevrouw A. Harrewyn, advocaat-generaal bij het hof van beroep te Gent

Procedure

1. Algemene opmerkingen

a) Onderscheid tussen de « onderzoeksfase » en de « beslissende fase » in het tuchtonderzoek

Rekening houdende met het algemeen rechtsbeginsel waarbij eenieder recht heeft op een onafhankelijke en onpartijdige rechter, lijkt het onaanvaardbaar dat één en dezelfde persoon tegelijk het onderzoek zou bevelen en voeren, en naderhand een beslissing ten gronde zou nemen.

Ook op dat punt zal derhalve moeten worden tegemoetgekomen aan de principes voorzien in artikel 6, § 1, EVRM en moet worden gezocht naar een systeem waarbij de bevoegdheden van aanklacht, opsporing en onderzoek enerzijds, en van beslissing anderzijds, toegewezen worden aan van elkaar onafhankelijke organen.

Wat de lichte tuchtstraffen betreft (de waarschuwing) die in eerste instantie door de korpschef zullen kunnen worden opgelegd, kan het tuchtonderzoek het best worden gevoerd door een magistraat die door de aanklagende korpschef of door de hiërarchische korpsoverste daartoe zal worden aangeduid.

Na voltooiing van het tuchtonderzoek, zal de korpschef zo nodig een tuchtsanctie opleggen.

Ook binnen de op te richten tuchtraad kan een gelijkaardig systeem worden uitgewerkt : de korpschef zal de tuchtraad vorderen om een tuchtonderzoek te voeren. Eén van de leden van de tuchtraad zal dan aangewezen worden om het tuchtonderzoek te voeren. Naderhand zal de tuchtraad ten gronde beslissen, zonder dat de persoon die het onderzoek heeft gevoerd, zal deelnemen aan de beraadslaging of de beslissing.

Anderzijds dient rekening te worden gehouden met het feit dat het vaak om uitvoerige onderzoeken gaat, waarbij de onderzoekende magistraat niet altijd over de materiële middelen beschikt om het tuchtonderzoek op een behoorlijke manier te voeren, doch wel om het te leiden. Er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de controle van een aantal materiële feiten die tijdens het tuchtonderzoek aan het licht komen en die verder onderzoek vereisen. In het huidige systeem is de onderzoekende magistraat trou-

tion des services de police générale pour pouvoir examiner ces aspects.

b) Maintien du pouvoir du ministère public de requérir une enquête disciplinaire

Dans la proposition de loi de M. Giet, l'article 418 actuel du Code judiciaire, prévoyant que le ministère public peut toujours exercer l'action disciplinaire en ce qui concerne les juges est remplacé par une autre disposition, qui ne fait plus mention d'aucun droit d'action pour le ministère public en ce qui concerne les procédures disciplinaires engagées à l'encontre de juges.

Cette proposition prévoit également la suppression de l'article 420 du Code judiciaire. L'article 420 actuel prévoit qu'une sanction disciplinaire ne peut être appliquée qu'après que le procureur général a donné ses conclusions par écrit, sauf le cas où le pouvoir disciplinaire lui appartient.

Les membres du groupe de travail marquent leur accord sur le fait que le droit d'action du ministère public doit être en tout cas maintenu.

Conformément aux articles 140 et 399 du Code judiciaire, le ministère public a en effet une fonction de contrôle de la régularité et du bon fonctionnement du service des cours et tribunaux.

Ce droit d'action permettra au procureur général d'intervenir sur le plan disciplinaire dans le cas où le chef de corps omettrait d'entreprendre les démarches nécessaires.

D'autre part, le nouvel article 259bis - 15 du Code judiciaire (Conseil supérieur de la Justice) prévoit que les plaintes traitées par les commissions d'avis et d'enquête sont notifiées et transmises au chef de corps de la juridiction et des chefs de corps ou supérieurs hiérarchiques des personnes qui font l'objet de la plainte.

Si le ministère public perdait tout droit d'action en matière disciplinaire, il serait à craindre que la disposition susvisée devienne lettre morte.

2. En ce qui concerne les règles de procédure en matière disciplinaire

Les membres du groupe de travail acceptent que les règles de procédure en matière disciplinaire soient adaptées en fonction des règles impératives fixées à l'article 6, § 1er, de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme.

Il conviendra donc d'organiser une procédure écrite et contradictoire :

- le magistrat sera convoqué par pli judiciaire assorti d'une ordonnance de comparution, exposant tous les faits et mentionnant le jour, l'heure et le lieu de l'audition;

- on pourra profiter de l'occasion pour porter le délai de comparution de huit à quinze jours, de ma-

wens vaak aangewezen op de welwillende medewerking van de algemene politiediensten om dergelijke aspecten te onderzoeken.

b) Behoud van de bevoegdheid van het openbaar ministerie om een tuchtonderzoek te vorderen

In het wetsvoorstel van de heer Giet wordt het huidige artikel 418 van het Gerechtelijk Wetboek, waarin wordt bepaald dat het openbaar ministerie de tuchtvordering steeds kan instellen ten aanzien van de rechters, vervangen door een andere bepaling, waarin geen sprake meer is van enig vorderingsrecht voor het openbaar ministerie inzake tuchtprocedures ten overstaan van rechters.

Tevens wordt in dit voorstel artikel 420 van het Gerechtelijk Wetboek opgeheven. Het huidige artikel 420 bepaalt dat een tuchtstraf enkel kan worden opgelegd nadat de procureur-generaal schriftelijke conclusies heeft neergelegd, buiten het geval waarin hij zelf het tuchtrecht uitoefent.

De leden van de werkgroep zijn het erover eens dat in elk geval het vorderingsrecht van het openbaar ministerie behouden dient te worden.

Overeenkomstig de artikelen 140 en 399 van het Gerechtelijk Wetboek heeft het openbaar ministerie immers een toezichtsfunctie over de regelmatigheid en de goede werking van de dienst van de hoven en rechtbanken.

Dergelijk vorderingsrecht zal het de procureur-generaal mogelijk maken om tuchtrechtelijk op te treden voor het geval de korpschef zou nalaten de nodige stappen te ondernemen.

Anderzijds bepaalt het nieuwe artikel 259bis - 15 van het Gerechtelijk Wetboek (Hoge Raad voor de Justitie) dat klachten die de advies- en onderzoeks-commissies zelf behandelen ter kennis gebracht van en doorgestuurd worden aan de korpschef van het rechtscollege en van de korpschefs of hiérarchische meerderen van de personen die er het voorwerp van zijn.

Indien het openbaar ministerie elk vorderingsrecht in tuchtzaken zou verliezen, valt te vrezen dat voorgaande bepaling dode letter zal worden.

2. Omtrent de procedureregels in verband met tuchtzaken

De leden van de werkgroep gaan ermee akkoord dat de procedureregels inzake tuchtrecht worden aangepast aan de imperatieve regels van artikel 6, § 1, EVRM.

Er zal dus moeten worden georganiseerd in een schriftelijke en tegensprekelijke procedure :

- met oproeping bij gerechtsbrief met bevel tot verschijnen, waarbij uiteenzetting wordt gedaan van alle feiten en vermelding van dag, uur en plaats van verhoor;

- van de gelegenheid kan gebruik worden gemaakt om de termijn van verschijning van 8 dagen

nière à ce que le magistrat convoqué ait le temps de préparer convenablement sa défense;

— le pli judiciaire devra préciser que le magistrat convoqué a le droit de se faire assister par un conseil. La proposition de loi de M. Giet prévoit d'apporter la modification proposée à l'article 422, de manière à ce que l'intéressé « puisse le cas échéant se faire assister par un représentant d'une organisation syndicale ». Une telle assistance paraît cependant inutile en l'occurrence. La majorité du groupe de travail estime également inopportune l'assistance d'un autre magistrat, ainsi que le propose M. Landuyt dans sa proposition de loi : il n'appartient pas à un magistrat de défendre un autre magistrat. Un magistrat dit le droit, fait des réquisitions ou émet des avis. Par ailleurs, le défenseur du magistrat poursuivi pourrait ainsi utiliser la tribune qui lui est offerte pour dénoncer les problèmes internes d'un corps et contre-carrer d'éventuelles enquêtes disciplinaires ultérieures.

Rien n'empêche non plus que le magistrat poursuivi ait la possibilité de demander que certains de ses collègues soient entendus en tant que témoins de moralité par le magistrat qui mène l'enquête;

— le pli judiciaire fera état de la possibilité de consulter et de prendre gratuitement ou non des copies du dossier disciplinaire;

— le ministère public devra également avoir la possibilité d'interjeter appel des sanctions disciplinaires prononcées.

3. Communication et publicité

À l'inverse de ce que M. Giet propose (article 417 du Code judiciaire), les membres du groupe de travail estiment qu'une affaire disciplinaire doit être traitée en audience publique, sauf si le magistrat concerné demande le huis clos.

Ce point de vue rejoint du reste les principes énoncés à l'article 6, § 1er, de la Convention européenne des droits de l'homme.

L'arrêt sera de toute façon toujours prononcé en audience publique.

L'article 419 proposé par M. Giet prévoit que toute décision disciplinaire sera portée à la connaissance des plaignants.

Cela ne paraît pas opportun. Il faudrait plutôt envisager un système dans lequel le plaignant reçoit un accusé de réception de sa plainte et est également informé du fait que sa plainte a débouché sur l'ouverture d'une enquête disciplinaire ou sur une décision de classement sans suite. Il ne sera en aucun cas informé de la décision prise. Il faut en effet garantir la crédibilité des magistrats concernés à l'égard de l'opinion publique.

Par suite de la communication de la sanction disciplinaire, les magistrats concernés pourraient être

naar 15 dagen te brengen, waardoor de opgeroepen magistraat de tijd zal krijgen zijn verdediging op een behoorlijke manier voor te bereiden;

— op de gerechtsbrief zal melding moeten worden gemaakt dat de opgeroepen magistraat de mogelijkheid heeft zich te laten bijstaan door een raadsman. Het wetsvoorstel van de heer Giet voorziet in de voorgestelde wijziging van artikel 422 dat de betrokkenen zich « in voorkomend geval kan laten bijstaan door een vertegenwoordiger van een vakbondsorganisatie. Dergelijke bijstand lijkt in deze materie niet nuttig. Ook de bijstand van een ander magistraat, zoals voorgesteld in het wetsvoorstel van de heer Landuyt, lijkt de meerderheid van de werkgroep niet aangewezen : het behoort niet tot de taak van een magistraat om een ander magistraat te verdedigen. Een magistraat spreekt recht, vordert of verleent advies. Anderzijds zou de verdediger van de vervolgd magistraat op die manier kunnen gebruikmaken van een hem geboden tribune om de interne problematiek van een korps aan de kaak te stellen, en mogelijke latere tuchtonderzoeken te dwarsbomen.

Niets belet evenwel dat de vervolgd magistraat de mogelijkheid zou krijgen om te verzoeken dat collega's als moraliteitsgetuigen zouden worden gehoord door de onderzoekende magistraat;

— met vermelding op de gerechtsbrief van de mogelijkheid tot inzage en (al dan niet) kosteloze kopie-nname van het tuchtdossier;

— het openbaar ministerie dient eveneens de mogelijkheid te krijgen om hoger beroep aan te tekenen tegen uitgesproken tuchtsancties.

3. Bekendmaking en openbaarheid

De leden van de werkgroep zijn de mening toegegaan (in strijd met het voorstel van de heer Giet — artikel 417 van het Gerechtelijk Wetboek) dat de behandeling van de tuchtzaak dient te gebeuren in openbare zitting, tenzij de betrokkenen magistraat verzoekt om de zaak met gesloten deuren te behandelen.

Met dit standpunt wordt trouwens aangesloten bij de principes zoals voorzien in artikel 6, § 1, EVRM.

De uitspraak zal evenwel altijd in openbare zitting moeten gebeuren.

Artikel 419 van het voorstel van de heer Giet bepaalt dat de klagers zullen worden verwittigd van elke tuchtrechtelijke beslissing.

Dit lijkt niet opportuun. Veeleer kan gedacht worden aan een systeem waarbij de klager bericht van ontvangst voor de klacht zal krijgen en tevens melding van het feit dat zijn klacht aanleiding is tot het openen van een tuchtonderzoek dan wel van een beslissing tot sepot. In geen geval zal hij kennis krijgen van de uitgesproken beslissing. De geloofwaardigheid van de betrokkenen magistraten moet immers ten overstaan van de publieke opinie voor de toekomst worden gewaarborgd.

Door een bekendmaking van de tuchtstraf zouden de betrokkenen magistraten immers in de greep kun-

sous l'emprise de l'opinion publique et ne plus être en mesure d'exercer leurs fonctions.

D'autre part, on pourrait créer, au sein du ministère de la Justice, un service central de signalement qui rassemblerait, de façon anonyme, toutes les sanctions disciplinaires qui ont été prises.

Une commission, composée de deux magistrats et d'un fonctionnaire supérieur du ministère de la Justice, pourrait gérer la banque de données ainsi constituée et faire annuellement rapport au parlement, pourvu, bien entendu, que l'anonymat soit garanti.

4. Conclusion

Il convient de souligner, par souci d'exhaustivité, que les dispositions légales du droit disciplinaire applicables aux magistrats ne sont pas les seules à devoir être revues.

Les dispositions disciplinaires applicables aux greffiers, aux secrétaires du parquet, au personnel des greffes et des parquets doivent, elles aussi, être revues, étant donné que, proportionnellement, le nombre d'affaires disciplinaires est nettement plus élevé dans leur cas que dans celui des magistrats du siège et du parquet.

Il s'indique dès lors de revoir simultanément toutes les dispositions du droit disciplinaire.

Il ne faut par ailleurs pas oublier que le bon fonctionnement du service public que constitue malgré tout le monde judiciaire n'est pas tellement entravé par des individus coupables de manquements sur le plan déontologique, mais plutôt par des personnes qui ne sont pas à la hauteur de la fonction qu'elles exercent.

Il s'agira dès lors de résoudre le problème posé par les personnes qui, sans se rendre coupables de manquements disciplinaires et bien que l'on ne puisse douter de leur dévouement, ne s'avèrent pas disposer des capacités intellectuelles requises pour remplir correctement leur fonction.

Si ces cas peuvent être partiellement sanctionnés par le biais des évaluations à instaurer, ce système ne permet cependant pas d'écartier un jour ces personnes de la magistrature.

E. Exposé de M. Cédric Visart de Bocarmé, procureur du Roi à Namur

Les sanctions disciplinaires

1. Introduction

La réforme du droit disciplinaire envisagée par le parlement doit naturellement amener à s'interroger sur deux questions fondamentales qui font l'objet du présent exposé.

1.1. La première question consiste à s'interroger sur l'opportunité d'envisager deux régimes discipli-

nen geraken van de publieke opinie en niet meer in de mogelijkheid verkeren om verder hun ambt uit te oefenen.

Anderzijds kan een centraal meldingspunt in het leven worden geroepen op het ministerie van Justitie waar alle uitgesproken tuchtsancties, op een anonyme manier zullen worden gebundeld.

Een commissie, samengesteld uit twee magistraten en een hoge ambtenaar van het ministerie van Justitie zouden het op die manier ontwikkelde gegevensbestand kunnen bijhouden en zorgen voor een jaarlijkse rapportering aan het parlement. Weliswaar onder waarborg van algehele anonimiteit.

4. Tot besluit

Volledigheidshalve dient erop gewezen te worden dat niet alleen de wettelijke bepalingen inzake het tuchtrecht voor magistraten aan herziening toe zijn.

De tuchtrechtelijke bepalingen die betrekking hebben op griffiers, parketsecretarissen, personeel van de griffies en van de parketten zijn evenzeer aan herziening toe, vermits het aantal tuchtzaken hier proportioneel veel hoger ligt dan bij de magistraten van zetel en parket.

Een gelijktijdige aanpassing van alle tuchtrechtelijke bepalingen is dus aangewezen.

Tevens mag niet uit het oog worden verloren dat de goede werking van de openbare dienst die de gerechtelijke wereld toch uitmaakt, niet zozeer wordt belemmerd door individuen die op deontologisch vlak tekort schieten, maar eerder door personen die het ambt dat ze vervullen niet aankunnen.

Er zal derhalve een oplossing moeten worden gezocht voor die gevallen die, zonder zich schuldig te maken aan disciplinaire tekortkomingen en zonder dat aan hun inzet kan worden getwijfeld, niet over de intellectuele capaciteiten blijken te beschikken om hun ambt naar behoren te vervullen.

Indien deze gevallen gedeeltelijk kunnen worden gesanctioneerd via de in te voeren evaluaties, laat dit systeem evenwel niet toe om deze personen op een bepaald ogenblik uit de magistratuur te verwijderen.

E. Uiteenzetting door de heer Cédric Visart de Bocarmé, procureur des Konings te Namen

Tuchtstraffen

1. Inleiding

De door het parlement geplande hervorming van het tuchtrecht moet uiteraard leiden tot een reflectie over twee fundamentele vragen, die in deze uiteenzetting zullen worden toegelicht.

1.1. De eerste daarvan heeft betrekking op de opportunité van twee verschillende tuchtregelin-

naires différents pour les magistrats du siège et ceux du parquet.

1.2. La seconde consiste à vérifier si les sanctions actuellement prévues par l'article 405 du Code judiciaire sont encore d'actualité, si elles ne doivent pas être adaptées et revues.

Les observations et suggestions formulées ici tiennent compte des propositions de loi déposées par MM. les députés Landuyt et Giet qui servent de base aux travaux parlementaires et qui ont été examinées par le groupe de travail constitué au ministère de la Justice.

2. Le statut disciplinaire des magistrats du siège et du ministère public

2.1. Le régime disciplinaire actuel des magistrats du siège et du ministère public est différent.

D'une part, il accorde des garanties supplémentaires aux magistrats du siège qui ne peuvent être jugés que par leurs pairs afin de mieux assurer leur indépendance. D'autre part, le statut hiérarchique du ministère public et l'autorité du ministre de la Justice sur le ministère public justifient le rôle prépondérant de l'exécutif dans la procédure disciplinaire applicable aux magistrats du parquet.

Il est cependant permis de s'interroger sur la nécessité de conserver les différences de statut entre siège et parquet au regard de l'expérience récente et des modifications intervenues dans l'article 151 de la Constitution.

2.2. Sur le plan de l'efficacité, il n'est pas permis de constater que le système prévu par le Code judiciaire pour le ministère public ou pour le siège ait mieux fonctionné.

Les procédures sont lourdes, peu praticables, imprécises, peu respectueuses des droits de la défense. L'intervention du ministre de la Justice qui se voit reconnaître la plénitude du droit disciplinaire pour les magistrats du ministère public ne s'est pas révélée plus rapide ni plus efficace. Au contraire, l'expérience a montré la difficulté pour l'exécutif d'exercer cette compétence disciplinaire.

— Le ministre de la Justice ne peut lui-même assurer l'instruction du dossier et est donc tenu par le travail de recherche des magistrats du ministère public qui ne contribue pas nécessairement à donner des réponses aux questions qu'il se pose.

— Le ministre de la Justice, en tant qu'autorité disciplinaire, ne dispose plus de sa liberté de parole lorsqu'il s'exprime, notamment devant le parlement, puisqu'il ne peut préjuger de la décision disciplinaire qu'il prendra.

— Le ministre de la Justice, ancien parlementaire, peut se voir dans l'impossibilité d'exercer sa fonction disciplinaire en raison de sa participation à des

gen, met name een voor de magistraten van de zetel en een andere voor die van het parket.

1.2. De tweede vraag is of de sancties waarin is voorzien bij artikel 405 van het Gerechtelijk Wetboek, nog actueel dan wel aan aanpassing en herziening toe zijn.

De hier naar voren gebrachte opmerkingen en suggesties houden rekening met de voorstellen van de heren Landuyt en Giet die als basis dienen voor de parlementaire werkzaamheden en door de bij het ministerie van Justitie opgerichte werkgroep zijn onderzocht.

2. De tuchtregeling voor de magistraten van de zetel en van het openbaar ministerie

2.1. Voor de magistraten van de zetel geldt thans een andere tuchtregeling dan voor die van het openbaar ministerie.

Enerzijds worden extra waarborgen gegeven aan de magistraten van de zetel die, opdat hun onafhankelijkheid beter gewaarborgd kan worden, slechts door hun gelijken mogen worden gevonnist. Anderzijds rechtvaardigen het hiërarchische statuut van het openbaar ministerie en het gezag van de minister van Justitie over het openbaar ministerie de overwiegende rol van de uitvoerende macht in de op de parketmagistraten toepasselijke tuchtprocedure.

Gelet op de recentelijk opgedane ervaring en op de in artikel 151 van de Grondwet aangebrachte wijzigingen, mag men zich niettemin terecht afvragen of die statutaire verschillen tussen de zetel en het parquet moeten blijven bestaan.

2.2. Op het vlak van de doeltreffendheid wijst niets erop dat de regeling waarin het Gerechtelijk Wetboek voor het openbaar ministerie of voor de zetel voorziet, beter gewerkt zou hebben.

De procedures zijn log, moeilijk hanteerbaar en onduidelijk en hebben niet veel respect voor de rechten van de verdediging. De bemoeiingen van de minister van Justitie, die ten volle bevoegd wordt voor het ten aanzien van de magistraten van het openbaar ministerie geldende tuchtrecht, zijn sneller noch efficiënter gebleken, wel integendeel; de ontdekking heeft immers aangetoond hoe moeilijk de uitvoerende macht die tuchtrechtelijke bevoegdheid kan uitoefenen.

— De minister van Justitie kan het dossier niet zelf behandelen en hij moet zich dan ook verlaten op het onderzoekswerk van de magistraten van het openbaar ministerie dat niet noodzakelijk meehelpt om de vragen te beantwoorden die hij zich stelt.

— De minister van Justitie kan als tuchtoverheid niet meer vrijuit spreken tegenover het parlement omdat hij niet vooruit kan lopen op de tuchtrechtelijke beslissing die hij zal nemen.

— Als gewezen parlementslid kan hij in de onmogelijkheid verkeren om zijn tuchtrechtelijke functie uit te oefenen want hij heeft deelgenomen aan parle-

travaux parlementaires qui ont traité de problèmes disciplinaires qu'il a à résoudre.

— Enfin, sa qualité de ministre de la Justice l'amène à rendre compte, devant le parlement et l'opinion publique, des décisions qu'il prend en matière disciplinaire, ce qui le prive d'occuper la position de juge indépendant et impartial.

3.2.3. Sur le plan de la Constitution, l'article 151 qui vient d'être revu prévoit expressément que « le ministère public est indépendant dans l'exercice des recherches et poursuites individuelles, sans préjudice du droit du ministre compétent d'ordonner des poursuites et d'arrêter des directives contraignantes de politique criminelle, y compris en matière de politique de recherche et de poursuite ... ». Le constituant a donc clairement voulu donner au ministère public des garanties supplémentaires d'indépendance dans le traitement des dossiers individuels et en même temps, définir constitutionnellement l'autorité du ministre de la Justice sur le ministère public. C'est donc seulement en tant qu'autorité de politique criminelle sur le ministère public qu'il serait légitime de donner au ministre de la Justice l'autorité disciplinaire pour garantir l'affectivité de son pouvoir sur le ministère public.

4.2.4. Il ne paraît dès lors pas indispensable de maintenir le pouvoir disciplinaire du ministre de la Justice sur les magistrats du ministère public, d'une part en raison de sa position difficile dans le débat disciplinaire, d'autre part en vue d'accroître l'indépendance du ministère public dans les poursuites individuelles.

Il faut aussi constater que la plupart des actions disciplinaires concernent des manquements individuels à la déontologie, des infractions aux lois pénales ou des négligences dans l'accomplissement des tâches judiciaires plutôt que des actes d'insoumission à l'autorité ministérielle.

Le rôle central en matière disciplinaire étant occupé par un organe indépendant du ministère public, celui-ci serait plus apte à faire respecter le prescrit constitutionnel par les magistrats du ministère public.

4.2.5. En conclusion, les avantages pour la création d'un régime disciplinaire unique, tant pour les magistrats du siège que du ministère public, mais dans le cadre d'une procédure claire, modernisée et donnant toutes les garanties d'indépendance apparaissent prépondérants.

4.3. Les sanctions disciplinaires

4.3.1. La première observation qu'il convient de formuler est de constater que le droit disciplinaire ne s'applique pas selon les mêmes principes que le droit pénal.

mentaire werkzaamheden waarin de tuchtproblemen die hij moet oplossen, aan de orde waren.

— Ten slotte is hij, in zijn hoedanigheid van minister van Justitie, het parlement en de publieke opinie rekenschap verschuldigd over de door hem genomen tuchtrechtelijke beslissingen en hij kan dan ook geen onafhankelijk en onpartijdig rechter zijn.

3.2.3. Wat de Grondwet betreft, bepaalt het onlangs herziene artikel 151 uitdrukkelijk het volgende : « Het openbaar ministerie is onafhankelijk in de individuele opsporing en vervolging onverminderd het recht van de bevoegde minister om de vervolging te bevelen en om de bindende richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, inclusief die van het opsporings- en vervolgingsbeleid, vast te leggen ». De grondwetgever heeft het openbaar ministerie dus duidelijk extra waarborgen willen geven op het stuk van onafhankelijkheid bij de behandeling van de individuele dossiers en het is tegelijkertijd zijn bedoeling geweest het gezag van de minister van Justitie over het openbaar ministerie grondwettelijk te definiëren. De minister van Justitie zou dus enkel en alleen als overheid van het openbaar ministerie op het gebied van het strafrechtelijk beleid tuchtrechtelijk gezag mogen krijgen om de effectiviteit van zijn gezag over dat openbaar ministerie te waarborgen.

4.2.4. Het behoud van de tuchtrechtelijke macht van de minister van Justitie over de magistraten van het openbaar ministerie lijkt dus niet absoluut noodzakelijk en zulks enerzijds wegens diens moeilijke positie in de discussie over de tuchtregeling en anderzijds omwille van de wenselijkheid van een grote onafhankelijkheid van het openbaar ministerie op het gebied van individuele vervolgingen.

Voorts zij opgemerkt dat het merendeel van de tuchtvorderingen eerder betrekking heeft op individuele deontologische tekortkomingen, overtredingen van de strafwetten of nalatigheden bij het vervullen van de gerechtelijke taken dan op weerspannigheid tegen het ministerieel gezag.

Mocht in tuchtzaken de hoofdrol worden vervuld door een orgaan dat helemaal losstaat van het openbaar ministerie, dan zou dit beter bij machte zijn om zijn magistraten te verplichten zich aan de grondwettelijke voorschriften te houden.

4.2.5. Kortom, de voordelen voor het instellen van een enige tuchtregeling, zowel voor de rechters als voor de magistraten van het openbaar ministerie, maar in het kader van een procedure die duidelijk en gemoderniseerd is en die alle waarborgen biedt inzake onafhankelijkheid, blijken de bovenhand te hebben.

4.3. De tuchtstraffen

4.3.1. Als eerste opmerking dient te worden vastgesteld dat voor de toepassing van het tuchtrecht niet dezelfde principes gelden als voor het strafrecht.

Alors que le droit pénal prévoit pour chaque comportement délictueux une peine plus ou moins importante en fonction de la gravité du fait infractionnel ou des circonstances de sa commission, le droit disciplinaire s'applique à un ensemble de comportements définis tantôt dans une norme précise telle qu'une infraction pénale ou une loi judiciaire (par exemple l'interdiction d'exercer d'autres fonctions ou charges publiques rémunérées; articles 293 à 296 du Code judiciaire), tantôt en référence à des comportements requis par la déontologie qui n'est pas strictement définie (par exemple l'obligation de réserve, les négligences, etc.).

Pour tous ces comportements définis ou non s'applique une échelle de sanctions prévue à l'article 405 du Code judiciaire, pouvant toutes s'appliquer à tous les comportements disciplinairement reprochables. L'autorité disciplinaire dispose donc d'une totale liberté d'appréciation de la sanction à appliquer, ce qui est un avantage mais aussi une difficulté supplémentaire dans la prise de responsabilité.

4.3.2. Propositions

4.3.2.1. Il a paru aux membres du groupe de travail indispensable de proposer d'enrichir la palette des sanctions disciplinaires de manière à donner à l'autorité disciplinaire la possibilité de donner un maximum de nuances à la décision en fonction du degré de gravité de la faute commise. Simplifier trop le nombre de sanctions risque d'aboutir à ne prononcer que des sanctions peu importantes de peur d'en appliquer de trop rigoureuses.

4.3.2.2. Une seconde proposition vise à opérer une distinction entre sanctions mineures et sanctions majeures. La raison principale est de permettre une diversification des autorités disciplinaires. Il paraît en effet indispensable, dans le cadre d'une conception moderne du management prônée pour l'exercice des tâches du chef de corps de lui permettre de disposer, lui aussi, de plusieurs sanctions dites « mineures ». Il faut aussi considérer que les nouvelles dispositions du code judiciaire relatives à l'évaluation des magistrats permettront au chef de corps de mieux motiver ses appréciations s'il peut faire état des sanctions qu'il a prises à l'égard du magistrat évalué.

4.3.3. L'échelle des sanctions

4.3.3.1. La première sanction prévue à l'article 405 du Code judiciaire est l'avertissement qu'il convient de maintenir, tout en prévoyant que celui-ci devrait être écrit et donner lieu comme toute sanc-

Het strafrecht bepaalt voor elk strafbaar gedrag een min of meer zware straf naar gelang van de ernst van het strafbaar feit of van de omstandigheden waarin het werd gepleegd, terwijl het tuchtrecht van toepassing is op een geheel van gedragingen die zijn vastgesteld hetzij in een precieze norm zoals een strafrechtelijke overtreding of een gerechtelijke wet (bijvoorbeeld het verbod om andere bezoldigde openbare functies of ambten uit te oefenen; artikelen 293 tot 296 van het Gerechtelijk Wetboek), hetzij ten aanzien van gedragingen die vereist zijn door de beroepsethiek die niet strikt bepaald is (bijvoorbeeld de verplichting tot terughoudendheid, de nalatigheid enz.).

Voor al die al dan niet vastgestelde gedragingen voorziet artikel 405 van het Gerechtelijk Wetboek in tuchtstraffen die allemaal van toepassing kunnen zijn op alle tuchtrechtelijk wraakbare gedragingen. De tuchtoverheid heeft dus een volledige beoordelingsvrijheid inzake de op te leggen straf, wat een voordeel is maar wat tevens een bijkomende moeilijkheid doet rijzen op het stuk van het nemen van verantwoordelijkheid.

4.3.2. Voorstellen

4.3.2.1. Het is voor de leden van de werkgroep onontbeerlijk gebleken om voor te stellen de waaier van tuchtstraffen uit te breiden opdat de tuchtoverheid de mogelijkheid zou hebben om een zo genuanceerd mogelijke beslissing te nemen naar gelang van de ernst van de fout. Een te gering aantal tuchtstraffen kan ertoe leiden dat slechts lichte straffen worden uitgesproken uit vrees om te strenge straffen op te leggen.

4.3.2.2. Het tweede voorstel strekt ertoe een onderscheid te maken tussen lichte en zware straffen. De hoofdreden daartoe is het mogelijk maken van een diversificatie van de tuchtoverheden. Het blijkt immers noodzakelijk om, in het kader van een moderne opvatting van het beheer die wordt voorgestaan voor de uitoefening van de taken van de korpschef, dat ook hij verscheidene zogenaamde « lichte » straffen kan opleggen. Voorts moet er ook worden aan gedacht dat de nieuwe bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de evaluatie van de magistraten de korpschef de mogelijkheid zullen bieden zijn beoordelingen beter te motiveren als hij gewag kan maken van tuchtstraffen die hij aan de beoordeelde magistraat heeft opgelegd.

4.3.3. De rangorde van de tuchtstraffen

4.3.3.1. De eerste tuchtstraf waarin artikel 405 van het Gerechtelijk Wetboek voorziet, is de waarschuwing, die moet worden gehandhaafd maar waarvan zou moeten worden bepaald dat ze schriftelijk

tion disciplinaire à une décision motivée notifiée à l'intéressé et versée à son dossier disciplinaire.

4.3.3.2. On pourrait introduire comme seconde sanction le blâme qui serait une sanction mineure mais ayant un caractère de gravité supplémentaire.

4.3.3.3. La sanction de censure simple pourrait être retenue comme troisième sanction mineure à caractère moral puisqu'elle n'a pas non plus de conséquence pécuniaire pour celui qui en fait l'objet.

4.3.3.4. La censure avec réprimande doit être revue puisqu'elle pose deux problèmes importants.

Le premier entraîne une privation de traitement pendant un mois et dès lors une interruption dans le versement des cotisations sociales y afférente, ce qui peut pénaliser gravement celui qui en fait l'objet en matière de sécurité sociale (non couverture des soins de santé, pension).

Le deuxième est que cette sanction peut se révéler en réalité plus grave que la suspension qui peut n'être que de 15 jours seulement ce qui est anormal puisque l'échelle des peines n'est pas respectée.

L'idée proposée serait de conserver cette sanction, d'en faire une sanction majeure et de l'assortir d'une retenue de traitement qui pourrait être de 10 % pendant une durée d'un mois.

4.3.3.5. Comme deuxième sanction majeure, on pourrait proposer le retrait du mandat spécifique ou du mandat adjoint qui, par nature, a également des conséquences sur le traitement.

4.3.3.6. La troisième sanction majeure serait la suspension de 15 jours à un an assortie d'une retenue de traitement qui pourrait être fixée à 20 %.

4.3.3.7. Enfin, la quatrième et dernière sanction majeure serait la destitution.

4.3.4. La plénitude du pouvoir disciplinaire

Il conviendrait aussi de permettre à chaque instance disciplinaire compétente pour prononcer une sanction supérieure de pouvoir prononcer une sanction inférieure quelle que soit, prévue par la loi, pour lui permettre de disposer d'une entière liberté d'appréciation du fait et de la sanction, ce qui contribue à l'efficacité du système disciplinaire.

4.3.5. Les évaluations

Il convient aussi de garder en mémoire les sanctions pécuniaires prévues par l'article 360ter *nouveau* du Code judiciaire qui prévoit que lors d'une évaluation, la mention « insuffisant » entraîne la perte pendant 6 mois de la dernière majoration triennale

dient te worden gedaan en dat ze zoals elke tuchtrechtelijke straf moet worden vastgesteld in een met redenen omklede beslissing die ter kennis wordt gebracht van de betrokkenen en in zijn tuchtdossier wordt opgenomen.

4.3.3.2. Als tweede straf zou men de blaam kunnen invoeren, die een iets zwaardere lichte straf zou zijn.

4.3.3.3. De enkele censuur zou kunnen worden gekozen als derde lichte tuchtrechtelijke straf van morele aard aangezien ook zij geen geldelijk gevolg heeft.

4.3.3.4. De censuur met berisping moet worden herzien omdat ze twee aanzienlijke problemen doet rijzen.

Het eerste knelpunt is dat de censuur met berisping aanleiding geeft tot een maand inhouding van wedde en dus tot een onderbreking in de storting van de desbetreffende sociale bijdragen, wat op het stuk van de sociale zekerheid ernstige gevolgen kan hebben (de gezondheidszorg en het pensioen zijn niet gedekt).

Het tweede probleem is dat die tuchtrechtelijke straf in werkelijkheid zwaarder kan zijn dan de schorsing, die beperkt kan zijn tot 15 dagen, wat abnormaal is want de rangorde van de tuchtrechtstraffen wordt niet in acht genomen.

Er wordt voorgesteld die straf te behouden en er een zware straf van te maken die gepaard gaat met een inhouding van wedde ten belope van 10 % gedurende een maand.

4.3.3.5. Als tweede zware straf zou men de ontheffing van de bijzondere opdracht of van de toegevoegde opdracht kunnen voorstellen, die uiteraard ook gevolgen heeft voor de wedde.

4.3.3.6. De derde zware straf zou de schorsing van 15 dagen tot één jaar zijn, die gepaard zou gaan met een inhouding van wedde die zou kunnen worden vastgesteld op 20 %.

4.3.3.7. De ontzetting uit het ambt zou de vierde en laatste zware tuchtrechtelijke straf zijn.

4.3.4. De volheid van tuchtrechtelijke bevoegdheid

Elke tuchtinstantie die bevoegd is om een zwaardere straf uit te spreken, zou ook de mogelijkheid moeten hebben om ongeacht welke in de wet vastgestelde lagere straf op te leggen, zodat ze over een volledige vrijheid beschikt op het stuk van de beoordeling van het feit en van de straf, wat bijdraagt tot de doeltreffendheid van de tuchtrechtregeling.

4.3.5. De beoordelingen

De in het nieuwe artikel 360ter van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde geldelijke tuchtrechtstraffen mogen ook niet uit het oog worden verloren. Dat artikel bepaalt dat bij een evaluatie de vermelding « onvoldoende » voor een tijdspanne van 6 maanden het

le, et cela, sans préjudice des conséquences sur le plan disciplinaire.

L'évaluation « insuffisant » peut aussi entraîner le non renouvellement d'un mandat adjoint ou d'un mandat spécifique.

4.4. Conclusion

Le groupe de travail plaide pour la création d'un système disciplinaire qui dispose de toutes les garanties d'indépendance tant pour les magistrats du siège que ceux du ministère public ainsi que des garanties d'efficacité dans son action. Il convient d'une part d'éviter au maximum d'écartier les obstacles au prononcé de sanctions adéquates et d'autre part de permettre aux autorités disciplinaires d'échapper aux critiques et aux pressions.

Échange de vues

M. Landuyt rappelle que sa proposition visant à étendre la définition de l'article 404 du Code judiciaire est basée sur les déclarations du ministre de la Justice, qui a estimé que, dans l'état actuel de la législation, une erreur d'appréciation ne pouvait être passible de sanction disciplinaire. Si l'interprétation du ministre de la Justice est exacte, il est nécessaire d'améliorer la définition de l'article 404.

L'intervenant ne comprend toutefois pas pourquoi la modification du droit disciplinaire pour les membres du ministère public nécessite également une adaptation de l'article 153 de la Constitution.

L'article 151 de la Constitution, tel qu'il a été modifié récemment, consacre en effet déjà le principe de l'indépendance du ministère public dans les recherches et les poursuites individuelles. Le droit disciplinaire, tel qu'il est conçu en l'espèce, concerne toutefois les aspects plus généraux de l'intervention du ministère public.

M. Landuyt estime qu'il est clair que le ministre de la Justice doit rester compétent en matière de discipline, parce qu'il peut ainsi intervenir si les instructions relatives à la politique criminelle ne sont pas suivies.

Enfin, il ne comprend pas pourquoi on rejette la proposition visant à accorder au Conseil d'État la compétence de connaître les recours en matière disciplinaire. Il fait observer que le Conseil d'État pourrait notamment jouer son rôle d'organe indépendant lorsque des membres de la Cour de cassation seraient impliqués dans une procédure disciplinaire.

En ce qui concerne la suggestion de l'avocat général *De Riemaecker* de permettre aux magistrats de quitter prématurément la magistrature de façon honorable, *M. Landuyt* fait observer que cette question s'inscrit dans la discussion relative à l'abaissement

verlies met zich brengt van de laatste driejaarlijkse verhoging, afgezien van de gevolgen op tuchtrechtelijk vlak.

De vermelding « onvoldoende » kan er ook toe leiden dat een toegevoegde opdracht of een bijzondere opdracht niet wordt hernieuwd.

4.4. Conclusie

De werkgroep pleit ervoor dat een tuchtregeling in het leven wordt geroepen die alle waarborgen inzake onafhankelijkheid biedt, zowel voor de rechters als voor de magistraten van het openbaar ministerie, alsmede de waarborgen op het stuk van de doeltreffendheid bij de toepassing ervan. Enerzijds dient zoveel mogelijk te worden voorkomen dat de hinderpalen van het uitspreken van aangepaste tuchtstraffen uit de weg worden geruimd en anderzijds moeten de tuchtoverheden kunnen ontsnappen aan kritiek en pressie.

Gedachtwisseling

De heer Landuyt herinnert eraan dat zijn voorstel om de definitie van artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek uit te breiden, teruggaat tot de uitspraak van de minister van Justitie die van oordeel was dat een beoordelingsfout in de huidige stand van de wetgeving niet disciplinair kon worden gestraft. Indien die interpretatie van de minister van Justitie juist is dan volgt daaruit de noodzaak om de omschrijving van artikel 404 te verbeteren.

De spreker begrijpt echter niet waarom een wijziging van het tuchtrecht voor de leden van het openbaar ministerie ook een aanpassing van artikel 153 van de Grondwet noodzakelijk maakt.

Artikel 151 van de Grondwet, zoals recent gewijzigd legt immers reeds het principe vast dat het openbaar ministerie onafhankelijk is in de individuele opsporing en vervolging. Het tuchtrecht zoals hier geconciepeerd betreft echter de meer algemene aspecten van het optreden van het openbaar ministerie.

Voor de heer *Landuyt* is het duidelijk dat de minister van Justitie bevoegd moet blijven inzake tucht omdat hij op die manier kan ingrijpen indien de instructies met betrekking tot het strafrechtelijk beleid niet zouden worden opgevolgd.

Ten slotte begrijpt hij niet waarom het voorstel om de Raad van State bevoegdheid te geven om de beroepen in tuchtzaken te behandelen, wordt afgewezen. Hij wijst erop dat de Raad van State zijn rol als onafhankelijk orgaan in het bijzonder zou kunnen vervullen indien leden van het Hof van Cassatie in een tuchtprecedure zouden zijn betrokken.

Wat de suggestie van advocaat-generaal *De Riemaecker* betreffende het vroegtijdig eervol ontslag van de magistraten aangaat, merkt de heer *Landuyt* op dat deze problematiek kadert in de discussie omtrent de verlaging van de pensioenleeftijd, die echter

de l'âge de la retraite, qui n'est toutefois pas abordée dans les propositions de loi à l'examen.

M. Bourgeois renvoie à la définition néerlandaise de la discipline donnée. En vertu de la loi néerlandaise relative à l'organisation judiciaire, des mesures disciplinaires doivent être prises notamment à l'encontre du magistrat qui, par son comportement ou ses manquements, a nui à la bonne administration de la justice. Il constate que la jurisprudence de la Cour de cassation, à laquelle on s'est référé au cours des exposés, concerne surtout les cas où il est porté atteinte à la dignité de la fonction. Une définition plus large permettrait toutefois que des dysfonctionnements plus généraux donnent lieu à l'application de sanctions disciplinaires, sans préjudice de la décision judiciaire.

L'intervenant fait encore observer que les possibilités d'émettre un jugement positif sur le travail du magistrat sont trop rares. Sur ce point aussi, on pourrait innover.

M. Bourgeois n'est pas favorable à l'idée d'accorder des compétences disciplinaires au Conseil d'État. Il préférerait qu'un nouvel organe soit créé, ainsi que le propose le groupe de travail. Il juge peu convaincant l'argument selon lequel des compétences disciplinaires devraient être accordées au ministre de la Justice en vue de la réalisation de la politique criminelle. La position du ministre sera en effet d'autant plus forte s'il n'est pas à la fois juge et partie en cas de manquement aux directives.

M. Giet constate qu'il conviendra de toute manière de mettre la procédure disciplinaire en concordance avec les règles de procédure et la jurisprudence européennes. La nouvelle procédure disciplinaire devra tenir compte du rôle que jouera dorénavant le chef de corps, qui devra, sur le plan disciplinaire aussi, disposer des moyens nécessaires pour exercer sa fonction.

Le membre estime qu'il doit y avoir une certaine distance entre le magistrat et l'organe compétent en matière disciplinaire, qui sera amené à intervenir en cas de manquements graves.

D'une manière générale, il estime qu'il y a une grande concordance entre sa proposition et celle du groupe de travail des magistrats, même s'il subsiste quelques différences, notamment en ce qui concerne le rôle du Conseil supérieur de la Justice.

Une différence importante concerne la situation du ministère public, qui est chargé de la mise en œuvre de la politique criminelle et qui doit dès lors continuer à relever de la compétence hiérarchique du ministre.

L'intervenant préconise d'élaborer, pour les membres de l'ordre judiciaire (greffiers et secrétaires de parquet), un régime disciplinaire analogue à celui des magistrats, et dans lequel la compétence disciplinaire serait attribuée aux mêmes organes. Il faut évidemment d'abord s'assurer que les intéressés puissent marquer leur accord sur cette proposition.

niet aan de orde is in de voorliggende wetsvoorstel-len.

De heer Bourgeois verwijst naar de Nederlandse definitie inzake tucht. Volgens de Nederlandse wet op de rechterlijke organisatie kan onder andere tuchtrechtelijk worden opgetreden tegen de magistraat die « door zijn handelen of nalaten schade toebrengt aan de rechtsgang ». Hij stelt vast dat de rechtspraak van het Hof van Cassatie, waar tijdens de uiteenzettingen naar verwezen werd, vooral betrekking heeft op gevallen waarbij de waardigheid van het beroep wordt aangetast. Een ruimere definitie zou het echter ook mogelijk maken om tegen disfuncties in het algemeen tuchtrechtelijk op te treden, zonder de rechterlijke beslissing zelf te beoorde- len.

De spreker merkt voorts nog op dat er te weinig mogelijkheid tot positieve waardering van het werk van de magistraat is. Ook op dit punt zou kunnen worden geïnnoveerd.

De heer Bourgeois is er geen voorstander van om de Raad van State bevoegdheid te geven in tuchtza- ken. Hij denkt eerder aan een nieuw op te richten orgaan, zoals voorgesteld door de werkgroep. Het argument als zou de minister van Justitie tuchtrechtelijke bevoegdheid moeten hebben met het oog op de realisatie van het strafrechtelijke beleid, vindt hij minder overtuigend. De positie van de minister met betrekking tot het strafrechtelijke beleid is precies sterker wanneer hij bij niet-naleving van de richtlijnen niet tegelijk rechter en partij is.

De heer Giet stelt vast dat er alleszins aan de tuchtprocedure zal moeten worden gesleuteld om ze conform te maken met de Europese procedureregels en rechtspraak. De nieuwe tuchtprocedure moet aandacht hebben voor de gewijzigde rol van de korps-overste, die ook op disciplinair vlak over de mogelijkheden zal moeten beschikken om zijn functie uit te oefenen.

Het lid is er voorstander van om een zekere afstand te creëren tussen de magistraat en het orgaan dat bevoegd is in tuchtzaken, en dat bij zwaardere tekortkomingen zal moeten optreden.

Over het algemeen meent hij dat er een grote overeenstemming is tussen zijn voorstel en dat van de werkgroep van magistraten, al blijven er ook ver- schillen, zo onder meer met betrekking tot de rol van de Hoge Raad voor de Justitie.

Een belangrijk punt van verschil heeft betrekking op de positie van het openbaar ministerie, dat belast is met de uitvoering van het strafrechtelijk beleid en dat om die reden onder de hiërarchische bevoegd- heid van de minister dient te blijven.

De spreker opteert ervoor om voor de leden van de rechterlijke orde (griffiers en parketsecretarissen) een disciplinair systeem te maken dat overeenstemt met dat van de magistraten, en waarbij de tuchtbe- voegdheid aan dezelfde organen zou worden toege- kend. Uiteraard moet eerst worden nagegaan of ook de betrokkenen met dit voorstel kunnen instemmen.

M. Verwilghen renvoie à l'arrêt que la Cour d'arbitrage a rendu en décembre 1998, et dans lequel elle estime que les greffiers font partie du pouvoir judiciaire. Dans cette optique, il s'indique dès lors d'étendre le statut disciplinaire aux greffiers.

Le membre demande également si, comme il croit comprendre, la Cour de cassation statuerait en premier et dernier ressort sur la peine disciplinaire la plus lourde, à savoir la destitution ou la révocation. Il conviendrait pourtant, pour des peines d'une telle gravité, de prévoir un système de double instance.

M. Piret, procureur général près la Cour de cassation, fait sienne la dernière observation de *M. Verwilghen*. Il faudra éventuellement prévoir une possibilité de recours auprès des chambres réunies, au sein desquelles les membres ayant connu de l'affaire en première instance ne siégeraient toutefois pas.

Le procureur général abonde entièrement dans le sens de *M. Bourgeois*, qui préfère une démarche d'évaluation positive à une action disciplinaire.

En ce qui concerne les observations de *M. Landuyt*, *M. Piret* fait observer que, depuis sa création, le ministère public a fait partie du pouvoir judiciaire. Il ne fait certainement pas office de représentant du pouvoir exécutif auprès des tribunaux.

Il est inexact de prétendre que le pouvoir disciplinaire du ministre de la Justice serait le complément indispensable de son pouvoir de donner des directives. Les organes disciplinaires qui seront désignés pourront certainement faire preuve de suffisamment d'indépendance pour se prononcer.

En ce qui concerne enfin l'erreur d'appréciation, que d'aucuns voudraient pouvoir sanctionner sur le plan disciplinaire, l'intervenant est plutôt réticent. Il estime, certainement dans le cas visé, que la décision contestée du juge a été prise dans le cadre de l'instruction et qu'elle fait dès lors partie intégrante de son autonomie et de son pouvoir général d'appréciation.

M. De Riemaeker partage le point de vue de *M. Piret*.

Il ajoute qu'il convient de réviser l'article 153 de la Constitution si l'on entend mettre le ministère public sur le même pied que la magistrature assise. Il appartient au législateur de juger s'il est nécessaire et opportun de réaliser cette réforme.

Il estime que l'argument selon lequel le ministère public doit être placé sous l'autorité hiérarchique du ministère de la Justice, étant donné qu'il lui incombe de mettre en œuvre la politique criminelle, n'est guère pertinent. Le ministre pourrait, par exemple, également user au besoin de son droit d'injonction positive pour mettre en œuvre cette politique.

La jurisprudence que les organes disciplinaires développeront apportera des éclaircissements sur ce point.

De heer Verwilghen verwijst naar de beslissing van het Arbitragehof van december 1998 dat in zijn arrest vaststelt dat de griffiers deel uitmaken van de rechterlijke macht. In dit licht lijkt het dus aangewezen om het disciplinair statuut uit te breiden tot de griffiers.

Het lid wenst ook te vernemen of hij het juist begrepen heeft dat het Hof van Cassatie in eerste en in laatste aanleg zou beslissen over de zwaarste tuchtstraf, met name de afzetting of ontzetting. Voor dergelijke straffen dient toch in de mogelijkheid van een dubbele aanleg te worden voorzien.

De heer Piret, procureur-generaal bij het Hof van Cassatie is het volkomen eens met de laatste opmerking van de heer *Verwilghen*. Eventueel zal in een beroeps mogelijkheid moeten worden voorzien bij de verenigde kamers, waar de leden die in eerste instantie geoordeeld hebben echter geen zitting in zouden hebben.

De procureur-generaal is het volkomen eens met de heer *Bourgeois* die het beter vindt om positief te waarderen dan om disciplinair op te treden.

Met betrekking tot de opmerkingen van de heer *Landuyt* wijst de heer *Piret* erop dat het openbaar ministerie sedert zijn ontstaan deel heeft uitgemaakt van de rechterlijke macht. Het heeft zeker niet de rol van vertegenwoordiger van de uitvoerende macht bij de rechtbanken.

Het is niet zo dat de tuchtbevoegdheid van de minister van Justitie een noodzakelijk complement moet zijn van zijn bevoegdheid om richtlijnen te geven. De tuchtorganen die zullen worden aangewezen, kunnen zeker voldoende onafhankelijkheid aan de dag leggen om terzake te oordelen.

Wat ten slotte de zogenaamde beoordelingsfout betreft, die volgens sommige leden tuchtrechtelijk zou moeten kunnen worden bestraft, is de spreker eerder terughoudend. Zeker in het geval dat geviseerd wordt is hij van mening dat de gecontesteerde beslissing van de rechter genomen werd in het kader van het onderzoek en dus integraal deel uitmaakt van zijn algemene en autonome beoordelingsbevoegdheid.

De heer De Riemaeker betuigt zijn instemming met de zienswijze van de heer *Piret*.

Hij voegt er nog aan toe dat artikel 153 van de Grondwet moet worden herzien indien het openbaar ministerie op gelijke voet moet worden gesteld met de zittende magistratuur. Of dit nodig en opportuun is, dient door de wetgever te worden beoordeeld.

Het argument dat het openbaar ministerie onder de hiërarchische bevoegdheid van de minister van Justitie moet ressorteren omdat het uitvoering moet geven aan het strafrechtelijk beleid, is volgens hem als argumentatie onvoldoende. De minister zou bijvoorbeeld — zo nodig — ook zijn positief injunctierecht kunnen aanwenden om dit beleid te realiseren.

De rechtspraak die door de tuchtorganen zal worden ontwikkeld, zal op dit punt meer duidelijkheid brengen.

L'orateur estime en tout cas qu'un magistrat qui ne suit pas les directives de la politique criminelle manque aux devoirs de sa charge.

Il est d'ailleurs également possible d'intenter un procès civil contre un magistrat auquel il est reproché d'avoir fait preuve de négligence dans l'exercice de ses fonctions. L'article 1382 du Code civil peut en tout cas être appliqué dans ce cas.

M. De Riemaeker apporte son soutien à la proposition visant à reprendre les décisions des instances judiciaires dans une banque centrale de données.

Il souligne par ailleurs qu'il convient également de fournir des efforts afin de rendre les magistrats plus conscients des règles de déontologie, auxquelles il convient d'accorder une attention suffisante non seulement au cours de la formation, mais également au cours du perfectionnement.

Mme Harrewyn répond à M. Bourgeois que des procédures disciplinaires sont effectivement engagées contre des magistrats qui manquent aux devoirs de leur charge. Ces procédures concernent non seulement le non-accomplissement de certains actes, mais également, de manière plus générale, une attitude négative qui risque d'entraver le cours de la justice.

L'oratrice estime qu'il convient également d'élaborer un régime disciplinaire plus performant pour les membres de l'ordre judiciaire. Force est de constater que des problèmes importants se posent également à ce niveau.

VI. — EXAMEN DU DOCUMENT DE TRAVAIL DE MM. GIET ET LANDUYT

M. Duquesne observe que le texte proposé vise les manquements aux devoirs de même qu'aux occupations de la charge. Il y a lieu de préciser ce que recouvre la seconde notion.

En ce qui concerne la manière d'opérer le choix des membres du conseil de discipline, parmi les magistrats et non magistrats composant le Conseil supérieur de la Justice, l'intervenant propose qu'ils soient désignés par tirage au sort aux fins d'éviter toute suspicion en cette matière. À cet égard, une désignation par le Sénat à la majorité des deux tiers n'est pas opportune.

L'intervenant approuve la proposition selon laquelle le conseil de discipline est habilité à jouer le rôle d'instance de recours pour les membres du parquet dans un certain nombre d'hypothèses.

Ce conseil n'est pas compétent pour rendre un avis préalable et motivé en ce qui concerne les infractions de nature disciplinaire dont le ministre est saisi. Dans l'attente d'une réforme définitive nécessitant une révision de la Constitution, une telle compétence devrait être prévue. Elle permettrait d'objectiver les griefs et de rendre la tâche du ministre plus aisée.

De spreker is in elk geval van oordeel dat een magistraat die de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid niet volgt, faalt in het nakomen van zijn ambtsplichten.

Overigens is het ook mogelijk om een burgerlijk geding aan te spannen tegen een magistraat die in de uitoefening van zijn ambt nalatigheid verweten wordt. Artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek kan in dat geval worden toegepast.

De heer De Riemaeker steunt het voorstel om de uitspraken van de tuchtinstanties in een centrale gegevensbank op te nemen.

Voorts onderstreept hij dat er ook inspanningen moeten worden geleverd om de magistraten meer bewust te maken van de deontologische regels, waar niet alleen tijdens de opleiding maar ook tijdens de vervolmaking voldoende aandacht aan dient te worden geschenken.

Mevrouw Harrewyn antwoordt aan de heer Bourgeois dat er wel degelijk tuchtprocedures worden ingezet tegen magistraten die hun ambtsplichten verzuimen. Daarbij gaat het niet alleen om het nalaten van bepaalde handelingen, maar ook meer algemeen, om een negatieve attitude die de rechtsgang kan belemmeren.

De spreekster is van oordeel dat er voor de leden van de rechterlijke orde eveneens een meer performante tuchtregeling moet komen. In de praktijk kan men vaststellen dat er ook daar grote problemen zijn.

VI. — BESPREKING VAN HET WERKDOCUMENT VAN DE HEREN GIET EN LANDUYT

De heer Duquesne merkt op dat de voorgestelde tekst slaat op het verwaarlozen van zowel de ambtsplichten als de ambtsbezigheden. Er moet worden gepreciseerd wat dat tweede begrip juist impliceert.

In verband met de wijze waarop de leden van de tuchtraad worden gekozen, met name onder de magistraten en niet-magistraten die de Hoge Raad voor de Justitie samenstellen, stelt de spreker voor ze bij loting aan te wijzen teneinde terzake iedere mogelijke verdenking van partijdigheid weg te nemen. In dat verband is een aanwijzing door de Senaat met een tweederde meerderheid niet aangewezen.

De spreker is het eens met het voorstel op grond waarvan de tuchtraad is gemachtigd in een aantal gevallen de rol van beroepsinstantie voor de leden van het parket te vervullen.

Die raad is niet bevoegd om een voorafgaand en met redenen omkleed advies te verstrekken over de overtredingen van tuchtrechtelijke aard waaromtrent de minister werd aangezocht. In afwachting van een definitieve hervorming waarvoor een grondwetsherziening vereist is, zou moeten worden voorzien in een dergelijke bevoegdheid, die het mogelijk kan maken de klachten objectief te onderbouwen en de taak van de minister te verlichten.

Le texte proposé attribue à l'auditeur du travail une compétence disciplinaire. Lorsque l'auditeur du travail verra ses attributions reprises par l'auditeur de la section économique, sociale et financière la plénitude de la compétence disciplinaire devra être réservée au procureur du Roi.

M. Vandeurzen fait observer qu'aux termes du texte examiné, le personnel des greffes relève de la compétence disciplinaire du parquet. N'est-il pas indiqué, au regard de la nouvelle philosophie relative à l'organisation judiciaire tendant à responsabiliser les chefs de corps et à ce qu'ils assument la fonction managériale de l'ensemble de la juridiction après de laquelle ils siègent, de leur attribuer une compétence disciplinaire à l'égard du personnel des greffes ?

Le texte n'envisage pas la question de la discipline à l'égard des référendaires, nouveaux acteurs de la Justice.

Le droit d'initiative du ministère public en matière disciplinaire doit être maintenu.

Les experts auditionnés par la commission de la justice ont insisté sur l'importance de mettre en place une procédure écrite assortie de délais.

Le texte proposé prévoit l'interruption de la prescription dès l'instant de la notification à l'intéressé des faits qui lui sont reprochés. Le moment où le délai de prescription court à nouveau doit être précisé.

Quel lien les auteurs des propositions de loi souhaitent-ils établir entre la loi d'exécution relative au Conseil supérieur de la Justice et l'article 404 du Code judiciaire ?

La représentante du ministre est d'avis que la définition de l'article 404 du Code judiciaire est suffisamment large pour appréhender les manquements d'un magistrat, qu'ils soient constatés dans l'exercice de ses fonctions ou qu'ils résultent de comportements de vie privée incompatibles avec les devoirs de sa charge.

Au regard de l'étude de droit comparé, l'on discerne que la définition précitée permet de viser tant les négligences des magistrats que leurs comportements de vie privée.

Il n'y a donc pas lieu de suivre la terminologie préconisée par le document de travail, les termes « occupations professionnelles » n'étant pas pertinents.

La désignation des membres du conseil de discipline par tirage au sort parmi les membres élus par leurs pairs est conforme aux options privilégiées dans l'accord « octopus » et présente l'avantage d'écartier les pressions de même que les désignations partisanes.

S'agissant de la procédure disciplinaire concernant le parquet, il y a lieu de préciser l'objet sur lequel l'avis du conseil de discipline doit porter de

De voorgestelde tekst kent de arbeidauditeur een tuchtrechtelijke bevoegdheid toe. Wanneer diens bevoegdheid zal ressorteren onder de auditeur van de afdeling belast met economische, sociale en financiële materie moet de volheid inzake tuchtrechtelijke bevoegdheid aan de procureur des Konings worden voorbehouden.

De heer Vandeurzen merkt op dat blijkens de besproken tekst het griffiepersoneel onder de tuchtrechtelijke bevoegdheid van het parket valt. In dat verband doet een nieuwe filosofie rond de rechterlijke organisatie opgeld : men wil de korpschefs meer verantwoordelijkheid geven en hen als een manager het hele rechtscollege laten leiden waarin zij zitting hebben. Is het, in het licht daarvan, niet aangewezen hen ten opzichte van het griffiepersoneel een tuchtrechtelijke bevoegdheid te verlenen ?

De tekst laat tuchtaangelegenheden in verband met de referendarissen, als nieuwe actoren in het justitieel apparaat, onbehandeld.

Het initiatiefrecht van het openbaar ministerie in tuchtaangelegenheden moet gehandhaafd blijven.

De door de commissie voor de Justitie gehoorde deskundigen hebben onderstreept hoe belangrijk het is terzake een schriftelijke procedure in te voeren, waaraan termijnen worden gekoppeld.

De voorgestelde tekst voorziet in de stuiting van de verjaring zodra de betrokkenen kennis heeft gekregen van de hem ten laste gelegde feiten. Het tijdstip waarop de verjaringstermijn opnieuw begint te lopen, moet worden gepreciseerd.

Welke link willen de indieners van het voorstel leggen tussen de uitvoeringswet betreffende de Hoge Raad voor de Justitie en artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek ?

De vertegenwoordigster van de minister is van mening dat de definitie van artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek voldoende ruim is om de diverse tekortkomingen van de magistraat te vatten, ongeacht of die worden vastgesteld in de uitoefening van zijn ambt dan wel het gevolg zijn van gedragingen in diens privé-sfeer die niet met de uitoefening van zijn ambtsplichten te rijmen zijn.

Blijkens het vergelijkend recht kan voormelde definitie zowel op de nalatigheden van de magistraten als op hun gedragingen in de privé-sfeer slaan.

De in het werkdocument voorgestelde terminologie hoeft dus niet te worden gevolgd, aangezien de term « beroepsbezigheden » niet relevant is.

De aanwijzing van de leden van de tuchtraad bij loting onder de door hun ambtgenoten gekozen leden stemt overeen met de in het Octopusakkoord aanbevolen opties en biedt het voordeel zowel uitoefening van pressie als partijdigheid te voorkomen.

Wat de tuchtprocedure in verband met het parket betreft, moet inhoudelijk worden gepreciseerd waarop het advies van de tuchtraad moet slaan, alsmede

même que la majorité requise pour qu'il soit valablement rendu.

L'intégration horizontale des auditorats au sein des parquets entraînera la disparition de l'auditorat du travail. Les auditeurs ne deviendront pas chefs de corps mais chefs de section.

En ce qui concerne les autorités disciplinaires compétentes à l'égard du personnel des greffes et parquets, la loi du 17 février 1997 a procédé à la refonte de la terminologie, de la procédure de nomination, des modes d'évaluation et des voies de recours qui leur sont applicables.

Les greffiers, secrétaires de parquets et le personnel des greffes et parquets ont élaboré, à la lumière des nouvelles dispositions législatives, les lignes de force d'un régime disciplinaire réformé.

Le droit d'initiative et de réquisition du ministère public en matière disciplinaire résulte des articles 418 et 420 du Code judiciaire. Ces articles doivent se lire à la lumière de l'article 140 du même Code aux termes duquel le ministère public veille à la régularité du service des cours et tribunaux. Il importe de maintenir ce droit d'initiative afin de ne pas restreindre la portée de l'article 140.

Dans l'hypothèse d'une modification de la procédure disciplinaire applicable aux membres de l'ordre judiciaire et en particulier de l'article 404 du Code judiciaire, il conviendra de procéder à l'adaptation de la loi d'exécution relative au Conseil supérieur de la Justice.

M. Bourgeois se réjouit de la circonstance que la procédure disciplinaire ne puisse être engagée sur la base de griefs concernant le contenu des décisions individuelles des magistrats ou d'éventuelles erreurs d'appréciation susceptibles de leur être reprochées.

L'intervenant partage la conception selon laquelle la notion de manquement aux devoirs de la charge d'un magistrat est susceptible d'être interprétée de manière trop stricte dans la mesure où elle induit que seule la négligence de faire ce que la loi prescrit expressément peut être sanctionnée sur le plan disciplinaire.

En réalité, toutes les tâches résultant de la charge d'un membre de l'ordre judiciaire doivent être exécutées avec diligence. À titre d'exemple, il ne peut être admis qu'un magistrat entrave, de quelque manière que ce soit, le bon déroulement de la procédure.

Selon l'un des experts auditionnés par la commission, la notion de manquement aux devoirs de la charge de magistrat englobe ce type d'obstruction.

L'intervenant en doute et renvoie à la mercuriale du procureur général Krings (voir « *Plichten en rechten van de leden van de rechterlijke macht* », RW, 88/89). La pratique démontre qu'un certain nombre de magistrats s'arrangent afin de procéder au minimum d'inscriptions d'affaires au rôle d'audience, d'ordonner systématiquement des réouvertures inu-

welque majorité pour une procédure disciplinaire.

De horizontale intégration des auditorats dans les parquets entraînera la disparition de l'auditorat du travail. Les auditeurs ne deviendront pas chefs de corps mais chefs de section.

In verband met de tuchtrechtelijk bevoegde overheden voor het personeel van de griffies en de parketten, heeft de wet van 17 februari 1997 zowel de terminologie, de benoemingsprocedure, de evaluatiemethode en de op hen toepasselijke beroeps mogelijkheden grondig gewijzigd.

De griffies, de parketsecretarissen en het griffie- en parketpersoneel hebben, in het licht van de nieuwe wetsbepalingen, de krachtlijnen van een hergevormde tuchtregeling uitgetekend.

Het initiatief- en vorderingsrecht van het openbaar ministerie in tuchtaangelegenheden vloeit voort uit de artikelen 418 en 420 van het Gerechtelijk Wetboek. Die artikelen moeten worden gelezen in het licht van artikel 140 van datzelfde Wetboek dat stelt dat het openbaar ministerie waakt over de regelmatigheid van de dienst van de hoven en rechtbanken. Het is van belang dat initiatiefrecht te behouden teneinde de strekking van artikel 140 niet in te perken.

Gesteld dat in de tuchtprocedure die op leden van de rechterlijke orde van toepassing is, en inzonderheid in artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek een wijziging wordt aangebracht, dan zal men moeten overgaan tot een aanpassing van de uitvoeringswet betreffende de Hoge Raad voor de Justitie.

De heer Bourgeois verheugt zich erover dat de tuchtprocedure niet kan worden opgestart op grond van klachten over de inhoud van individuele door magistraten genomen beslissingen of over eventuele beoordelingsfouten die hen kunnen worden aangevreten.

De spreker deelt de opvatting dat de notie « het verwaarlozen van de ambtsplichten van magistraat » al te strikt kan worden geïnterpreteerd aangezien daaruit valt af te leiden dat alleen het nalaten te doen wat de wet uitdrukkelijk bepaalt, tuchtrechtelijk kan worden gestraft.

In werkelijkheid moeten alle taken voortvloeiend uit het ambt van een lid van de rechterlijke orde nauwgezet worden uitgevoerd. Zo is het bijvoorbeeld onaanvaardbaar dat een magistraat op welke wijze ook de goede gang van de procedure zou belemmeren.

Volgens een van de door de commissie gehoorde deskundigen omvat het begrip « het verwaarlozen van de ambtsplichten van magistraat » een soortgelijke tegenwerking.

De spreker betwijfelt dit en verwijst naar de openingsrede van procureur-generaal Krings (cf. « *Plichten en rechten van de rechterlijke macht* », RW, 88/89). De praktijk toont aan dat een aantal magistraten het zo regelen dat zij een zo klein mogelijk aantal zaken op de zittingsrol laten inschrijven, dat zij stelselmatig debatten onnodig opnieuw laten ope-

tiles de débats, de ne pas mettre la cause en délibéré en temps utile, ou encore à remettre les affaires dans des délais que l'on ne peut qualifier de raisonnables.

L'on ne peut admettre pareille situation et, en particulier, que la commission de la Justice doive entendre un chef de corps se plaindre de ne pouvoir compter que sur les magistrats qui assument avec la diligence voulue les tâches qui leur incombent.

M. Landuyt considère, à la suite de l'audition des experts, qu'il ne convient pas d'interpréter *sensu stricto* l'article 404 du Code judiciaire. Toutefois, l'on doit relever que, dans la pratique, l'interprétation *sensu stricto* est généralement admise. C'est la raison pour laquelle l'affinement de la définition s'impose afin que les tâches conférées par la loi aux magistrats soient diligemment accomplies. Si tel n'est pas le cas, une sanction disciplinaire est susceptible de leur être infligée.

Il est clair que la définition doit exclure de son champ d'application la possibilité de soumettre à l'autorité disciplinaire le contenu de décisions individuelles.

M. Giet ne s'oppose pas à ce que les membres du conseil de discipline soient désignés par tirage au sort, d'autant plus que les experts auditionnés par la commission de la justice craignent une politisation de ces nominations dans l'hypothèse de l'intervention du Sénat dans la procédure de nomination.

En ce qui concerne la procédure disciplinaire applicable aux membres du parquet, le texte peut être adapté en vue d'attribuer une compétence consultative au conseil de discipline.

Le texte proposé prévoit que les greffiers et secrétaires en chef des cours d'appel sont soumis à l'autorité disciplinaire du procureur général. Ce texte rencontre une préoccupation des greffiers et secrétaires.

Il y a lieu de rappeler que le chef de corps des greffiers et des secrétaires est le président ou le premier président de la juridiction au sein de laquelle ils excercent leur fonctions.

L'intervenant est d'avis que le droit d'initiative du ministère public ne résulte pas de l'article 140 du Code judiciaire.

Dans le cadre de la responsabilisation accrue de la magistrature assise et des chefs de corps, il conviendrait d'entendre le membre du parquet concerné et dès lors de modifier l'article 420 du Code judiciaire en ce sens.

Le ministre considère qu'il est souhaitable que la commission de la Justice consulte les représentants des greffiers et secrétaires de parquet dans la mesure où les commissaires envisagent de réformer la procédure disciplinaire qui leur est applicable.

Le président estime que deux options s'offrent à la commission.

La première consiste à réformer la procédure disciplinaire applicable aux magistrats, à l'exclusion de

nen, de zaak niet tijdig in beraad nemen, of nog de gedingen verdagen met termijnen die nauwelijks nog als redelijk kunnen worden aangemerkt.

Dergelijke toestanden zijn onaanvaardbaar. Het gaat meer bepaald niet op dat de commissie voor de Justitie een korpschef zijn beklag moet horen maken over het feit dat hij alleen kan rekenen op de magistraten die met de nodige nauwgezetheid de hen opgedragen taken uitvoeren.

De heer Landuyt stelt, na de deskundigen te hebben gehoord, dat artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek niet *sensu stricto* mag worden geïnterpreteerd. Er zij evenwel op gewezen dat men in de praktijk doorgaans die interpretatie *sensu stricto* wél aanhoudt. Daarom moet de definitie duidelijker worden omlijnd zodat de taken die de wet aan de magistraten opdraagt, plichtsgewijs worden vervuld. Is zulks niet het geval, dan kan hen een tuchtstraf worden opgelegd.

Het is duidelijk dat uit de toepassingssfeer van de definitie de mogelijkheid moet worden uitgesloten om de inhoud van individuele beslissingen aan de tuchtrechtelijke overheid te onderwerpen.

De heer Giet maakt geen bezwaar tegen het feit dat de leden van de tuchtraad bij loting worden aangewezen, zeker niet gelet op het feit dat de door de commissie gehoorde deskundigen beducht waren voor een politisering van die benoemingen mocht de Senaat bij de benoemingsprocedure worden betrokken.

In verband met de op de leden van het parket toepasselijke tuchtprocedure kan de tekst worden aangepast teneinde de tuchtraad adviesbevoegdheid te verlenen.

De voorgestelde tekst bepaalt dat de hoofdgriffiers en -secretarissen van de hoven van beroep aan de tuchtrechtelijke bevoegdheid van de procureur-generaal onderworpen zijn. Deze tekst speelt in op een verzuchting van de griffiers en de secretarissen.

Er zij aan herinnerd dat de korpschef van de griffiers en van de secretarissen, de voorzitter of de eerste voorzitter is van het rechtscollege waar zij hun ambt uitoefenen.

De spreker is van mening dat het initiatiefrecht van het openbaar ministerie niet voortvloeit uit artikel 140 van het Gerechtelijk Wetboek.

In het raam van een grotere verantwoordelijkheid die aan de zittende magistratuur en aan de korpschefs moet worden toegekend, zou het lid van het betrokken parket moeten worden gehoord, en artikel 420 in die zin moeten worden aangepast.

Aangezien de leden van de commissie voor de Justitie voornemens zijn de tuchtprocedure te hervormen die van toepassing is op de parketgriffiers en -secretarissen, stelt *de minister* dat het wenselijk is dat de commissie voor de Justitie de vertegenwoordigers van die griffiers en secretarissen zou horen.

De voorzitter is van mening dat de commissie over twee keuzemogelijkheden beschikt.

Eerste mogelijkheid : de op de magistraten toepasbare tuchtprocedure hervormen, met uitzondering

celle applicable aux greffiers, secrétaires de parquet et personnel des greffes.

La deuxième consiste à procéder à cette réforme pour les deux catégories d'acteurs en une seule fois, ce qui implique une consultation des seconds.

Eu égard aux conclusions des commissions d'enquête instituées au cours de cette législature, il s'impose de régler le statut disciplinaire des magistrats avant la dissolution des chambres.

VII. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Article 1er

L'article 1er ne donne lieu à aucune discussion. Cet article est adopté à l'unanimité.

*
* * *

M. Landuyt et consorts présentent l'amendement n° 2 (Doc. n° 1666/3) tendant à remplacer les articles 2 à 14 de la proposition de loi n° 1666/1 par les articles 2 à 20.

M. Giet fait observer qu'en vertu de l'alinéa 2 de l'article 152 de la Constitution aux termes duquel aucun juge ne peut être privé de sa place ni suspendu que par un jugement, il convenait de revoir la proposition de loi qu'il a déposée notamment quant aux sanctions majeures dès lors que celles-ci ne peuvent être infligées que par les instances juridictionnelles.

Eu égard à la nécessité de consulter les représentants des greffiers et secrétaires de parquets, l'amendement n° 2 omet de réformer la procédure disciplinaire les concernant. Cette omission est motivée par le laps de temps trop restreint impari à la commission.

L'option consistant à recourir aux magistrats siégeant au sein du conseil supérieur de la justice aux fins de composer le conseil national de discipline s'inspirait de la création d'instances similaires à l'étranger qui, à l'inverse du conseil supérieur, sont investies de compétences en matière disciplinaire.

L'intervenant n'est pas favorable au droit de réquisition du ministère public contre les magistrats assis.

Il conviendrait de garantir un droit d'information des justiciables qui font valoir un manquement disciplinaire.

M. Duquesne relève que la nouvelle procédure disciplinaire contenue dans l'amendement n° 2, au sujet de laquelle un consensus s'est dégagé, revêt un caractère transitoire dans l'attente de la révision de l'article 152 de la constitution.

van de tuchtprocedure die van toepassing is op de parketgriffiers en -secretarissen en op het personeel van de griffies.

Tweede mogelijkheid : die hervorming voor beide categorieën actoren ineens doorvoeren, wat implieert dat vertegenwoordigers van de tweede categorie worden gehoord.

Gelet op de conclusies van de tijdens deze zittingsperiode ingestelde onderzoekscommissies, moet het tuchtstatuut van de magistraten nog vóór de ontbinding van de Kamers worden geregeld.

VII. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt. Het wordt eenparig aangenomen.

*
* * *

De heer Landuyt c.s. dient amendement nr 2 (Stuk n° 1666/3) in, dat ertoe strekt de artikelen 2 tot 14 van het wetsvoorstel n° 1666/1 te vervangen door de artikelen 2 tot 20.

De heer Giet merkt op dat rechters krachtens artikel 152, tweede lid, van de Grondwet, niet uit hun ambt kunnen worden ontzet of worden geschorst, tenzij door een vonnis. In het licht daarvan was een herziening van het door hem ingediende wetsvoorstel aangewezen, met name wat de zware sancties betreft; die mogen immers slechts door de gerechtelijke instanties worden opgelegd.

Ondanks de noodzaak om de vertegenwoordigers van de griffies en de secretarissen van het parket te raadplegen, bevat amendement n° 2 geen hervorming van de tuchtprocedure, waardoor zulks mogelijk wordt. Een en ander is te wijten aan de te beperkte tijd die de commissie kreeg toebedeeld.

Bij de keuze om voor de samenstelling van de nationale tuchtraad een beroep te doen op de magistraten die in de Hoge Raad voor de Justitie zitting hebben, werd inspiratie gehaald uit de oprichting van gelijksoortige instanties in het buitenland die, in tegenstelling tot de Hoge Raad, tuchtrechtelijke bevoegdheden hebben.

De spreker is niet gewonnen voor het vorderingsrecht van het openbaar ministerie tegen de zittende magistratuur.

Het ware aangewezen een recht op informatie te waarborgen aan de rechtzoekenden die een tuchtrechtelijke tekortkoming aanbrengen.

De heer Duquesne stipt aan dat de in amendement n° 2 vervatte nieuwe tuchtprocedure, waarover een consensus is bereikt, slechts een overgangsmaatregel vormt in afwachting van de herziening van artikel 152 van de Grondwet.

M. Landuyt souligne qu'un certain nombre de modifications législatives peuvent être apportées dès à présent. Tel est le cas pour ce qui concerne la définition de l'article 404 du Code judiciaire et la révision de l'échelle des peines disciplinaires. La résolution de ces deux points est susceptible de lever les obstacles constatés dans la pratique actuelle quant à la mise en œuvre effective de la procédure disciplinaire. Les observations des experts auditionnés par la commission vont dans ce sens. Quant à la procédure proprement dite, il conviendra de l'affiner lors d'une prochaine législature à la suite d'une éventuelle révision de l'article 152 de la Constitution.

*
* *

Art. 2

L'article 404 du Code judiciaire est complété de manière à inclure explicitement les manquements aux obligations professionnelles.

Différentes dispositions du Code judiciaire énoncent des obligations et interdictions qui s'imposent aux magistrats et dont le non respect constitue un manquement aux obligations professionnelles. Il s'agit notamment des règles relatives aux incompatibilités et à la résidence, des délais à respecter pour la prononciation des jugements et de l'obligation de s'abstenir de juger lorsqu'il y a un lien de parenté ou d'alliance entre le juge et l'avocat d'une des parties.

En plus des obligations figurant explicitement dans le Code judiciaire, il existe des obligations implicites auxquelles les magistrats doivent se conformer. Il s'agit notamment de l'obligation de célérité, l'interdiction de commenter publiquement les motifs de leurs décisions ou d'approuver une violation de la loi.

Les devoirs ou la dignité de la charge recourent notamment l'obligation de ne pas créer une apparence de partialité, de ne pas excéder leurs pouvoirs ou en abuser et l'obligation de ne pas retarder inutilement le traitement des causes.

La simple négligence est excusable pour autant qu'elle reste isolée.

Il convient de souligner que l'erreur d'appréciation ne peut en aucun cas faire l'objet d'une sanction disciplinaire compte tenu de l'indépendance juridictionnelle des membres du siège et du ministère public consacrée par l'article 151 de la Constitution.

La sanction des atteintes à la dignité de la charge est logiquement maintenue.

M. Bourgeois estime que la notion de manquement aux devoirs de la charge vise plus que le simple respect formel d'obligations légales. Il convient dès

De heer Landuyt onderstreept dat bepaalde wetswijzigingen nu reeds kunnen worden uitgevoerd. Dat is het geval voor de definitie in artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek en voor de herziening van de schalen voor tuchtsancties. Een oplossing voor beide knelpunten kan de thans in de praktijk bestaande hinderpalen wegnemen die aan een daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de tuchtprecedure in de weg staan. De door de commissie gehoorde deskundigen hebben zich in die zin uitgesproken. De procedure zelf zou moeten worden verfijnd tijdens een volgende zittingsperiode, in het raam van een eventuele herziening van artikel 152 van de Grondwet.

*
* *

Art. 2

Artikel 404 van de het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld, teneinde er uitdrukkelijk de tekortkomingen aan de beroepsverplichtingen in op te nemen.

Verscheidene bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek bevatten verplichtingen en verboden waar mee de magistraten rekening moeten houden en waarvan de niet-naleving als een tekortkoming aan de beroepsverplichtingen wordt beschouwd. Het betreft met name de voorschriften inzake de onverenigbaarheden en de verblijfplaats, de in acht te nemen termijnen voor het vellen van de vonnissen en de verplichting om van een vonnis af te zien in geval van bloed- of aanverwantschap tussen de rechter en de advocaat van een van de partijen.

Behalve aan de uitdrukkelijk in het Gerechtelijk Wetboek vermelde verplichtingen, moeten de magistraten zich ook aan impliciete verplichtingen houden, zoals die van een spoedige behandeling, het verbod om de redenen van hun vonnis in het openbaar toe te lichten of in te stemmen met een schending van de wet.

De verplichtingen of de waardigheid van het ambt behelzen met name het verbod een schijn van partijdigheid te wekken, de eigen bevoegdheden te overschrijden of er misbruik van te maken, alsook het verbod de behandeling van de zaken onnodig te vertragen.

Verwaarlozing zonder meer kan door de vingers worden gezien, op voorwaarde dat het om een alleenstaand geval gaat.

Er zij op gewezen dat beoordelingsfouten in geen geval tot een tuchtsanctie mogen leiden, gelet op het in artikel 151 van de Grondwet gehuldigde beginsel van de gerechtelijke onafhankelijkheid van de leden van de zetel en van het openbaar ministerie.

Logischerwijs blijven de sancties voor schendingen van de waardigheid van het ambt gehandhaafd.

Volgens *de heer Bourgeois* slaat het begrip « verwaarlozing van de taken van het ambt » op meer dan alleen maar de louter formele naleving van wettelijk

lors de modifier le texte de l'article 404 du Code judiciaire aux fins d'appréhender la conduite ou la négligence portant gravement atteinte au bon fonctionnement de la justice ou à la confiance dont elle doit jouir.

M. Barzin met en évidence deux hypothèses dans lesquelles un magistrat se soustrait à ses obligations professionnelles sans porter atteinte au bon fonctionnement de la justice, à savoir le fait pour un magistrat de ne pas se présenter à l'assemblée générale de la profession appelée à désigner les membres du Conseil supérieur de la Justice ou de ne pas siéger en tant qu'assesseur d'un conseil de l'ordre après qu'il ait été désigné en cette qualité.

Ces manquements sont-ils susceptibles d'être sanctionnés sur le plan disciplinaire ?

Il conviendrait que les notions de devoirs et de dignité de la charge de magistrat soient précisées au regard de la jurisprudence existante en matière disciplinaire.

Qu'entend-on par la notion de manquement aux obligations professionnelles ? Comment apprécier le retard dans le traitement des causes caractérisant ce manquement ? Que penser par exemple de délibérés qui excèdent quatre mois ou de réouvertures répétées des débats ?

M. Duquesne indique que les devoirs et la dignité de la charge sont, déjà à l'heure actuelle, des notions précises. Un certain nombre de décisions infligeant des sanctions disciplinaires peuvent illustrer ce que recouvre le devoir de réserve du magistrat, par exemple. Ce devoir implique que le magistrat fasse preuve de prudence ne laissant planer aucun doute quant à son impartialité, lorsqu'il exprime ses opinions.

S'agissant de la dignité de la charge, il va de soi que pareille notion ne s'apprécie pas au regard des choix de vie personnels opérés par un magistrat.

Les manquements aux obligations professionnelles visés à l'alinéa 2 proposé à l'amendement n° 2 et tendant à compléter l'article 404 du Code judiciaire, appréhendent notamment les relâchements manifestement caractérisés au cours de la conduite de la procédure ou les retards anormaux et réguliers dans le traitement des causes dans la mesure où ces comportements présentent un certain caractère de gravité de telle manière qu'ils portent atteinte au bon fonctionnement de la justice ou à la confiance que le justiciable accorde à l'institution judiciaire.

Tel est le cas si un magistrat ne tient que deux audiences (de 10h00 à 11h00) par semaine ou si une chambre a des retards considérables prétextant que toutes les affaires traitées se caractériseraient par une complexité peu commune.

La commission de la Justice a auditionné des premiers présidents qui ont clairement affirmé que de

ke verplichtingen. Daarom zou de tekst van artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek moeten worden gewijzigd, zodat hij ook slaat op gedragingen of nalatigheid waardoor ernstige schade wordt toegebracht aan de goede werking van het gerecht of het vertrouwen dat het gerecht moet inboezemen.

De heer Barzin geeft twee hypotheses waarin een magistraat zich aan zijn beroepsverplichtingen onttrekt zonder daardoor evenwel de goede werking van het gerecht in gevaar te brengen : het geval waarin een magistraat niet komt opdagen op de algemene vergadering van het ambt waarop de leden van de Hoge Raad voor de Justitie moeten worden aangewezen, en dat waarin hij verzuimt op te treden als assessor in een raad van de orde, ondanks het feit dat hij als assessor was aangewezen.

Kunnen die tekortkomingen op een tuchtsanctie uitdraaien ?

Het ware aangewezen de begrippen « verplichtingen » en « waardigheid van het ambt van magistraat » nader te preciseren, rekening houdend met de bestaande rechtspraak op tuchtrechtelijk vlak.

Wat wordt verstaan onder het begrip « tekortkoming aan de beroepsverplichtingen » ? Hoe moet worden geoordeeld wanneer vertragingen in de behandeling van de zaken een tekortkoming vormen ? *Quid* bijvoorbeeld wanneer het beraad langer dan vier maanden aansleept of wanneer de debatten herhaaldelijk worden heropend ?

De heer Duquesne wijst erop dat nu al duidelijk is omschreven wat de verplichtingen en de waardigheid van het ambt precies inhouden. Sommige beslissingen waarbij tuchtsancties werden opgelegd kunnen een duidelijk beeld geven van wat bijvoorbeeld wordt verstaan onder de discretieplicht van de magistraat. Een en ander betekent dat de magistraat bij het geven van zijn mening blijk moet geven van omzichtigheid en geen twijfel mag laten bestaan over zijn onpartijdigheid.

Wat de waardigheid van het ambt betreft, spreekt het voor zich dat bij de beoordeling van dat aspect de persoonlijke levenskeuzen van de magistraat niet mag meespelen.

De tekortkomingen aan de beroepsverplichtingen, als opgenomen in het tweede lid zoals dat wordt voorgesteld bij amendement n° 2 tot aanvulling van artikel 404 van het Gerechtelijk Wetboek, behelzen met name het overduidelijk laten aanslepen van de afhandeling van de procedure of ongewone en geregeld vertragingen in de behandeling van de zaken ; die voorvallen moeten zo ernstig zijn dat zij de goede werking van het gerecht belemmeren en het vertrouwen van de rechtzoekende in het gerechtelijk apparaat op de helling zetten.

Zulks is het geval indien de rechter amper twee zittingen per week houdt (van 10.00 uur tot 11.00 uur) of wanneer een kamer aanzienlijke vertragingen opstapelt, zogenoemd omdat alle behandelde dossiers uitzonderlijk complex zouden zijn.

De commissie voor de Justitie heeft de eerste voorzitters gehoord, die duidelijk hebben gesteld dat der-

tels prétextes n'existeraient pas dans la pratique judiciaire.

Dans l'avenir, l'on pourra vérifier puisqu'il sera possible de dresser des profils-types, notamment par le biais de programmes informatiques tels que ceux utilisés à la cour d'appel d'Anvers, visant à discerner précisément ce que revêt la notion de manquement.

S'agissant de la question de la réouverture des débats, il convient de faire preuve d'une extrême prudence dès lors que cette faculté relève de l'apanage souverain du juge du fond. Ce n'est qu'au regard d'une analyse de longue haleine, que l'on peut conclure à une succession de réouvertures mettant en péril le bon fonctionnement de la justice.

M. Giet précise, s'agissant de la problématique de la tardiveté, qu'une mise en délibéré de 18 mois en vue de trancher un litige portant sur une pension alimentaire doit à tout le moins donner lieu à une observation du chef de corps à l'égard du juge défaillant.

Cela étant, la conduite de la procédure judiciaire, notamment la faculté de réouvrir les débats, relève du pouvoir souverain du juge qui détermine le moment où il estime être suffisamment éclairé par les diverses pièces versées au dossier.

La représentante du ministre souligne toute l'importance de l'évaluation des magistrats en ce qui concerne la manière dont ils conduisent la procédure judiciaire.

Le chef de corps, en tant que manager de sa juridiction, déterminera si les réouvertures de débats auxquelles un magistrat procède systématiquement doivent être considérées comme abusives. Dans l'affirmative, il lui incombera de prendre les mesures qui s'imposent. L'évaluation se conçoit comme un préalable à l'engagement d'une procédure disciplinaire.

M. Vandeurzen et consorts présentent *le sous-amendement n° 3* (Doc. n° 1666/3) visant en substance à apporter des corrections d'ordre légitique au texte de l'article 2 proposé dans l'amendement n° 2.

Le sous-amendement n° 3 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

L'article 2, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* *

Art. 3

Il convient que l'article 405 du Code judiciaire proposé, maintienne des sanctions morales de manière à prévoir des sanctions qui soient les plus adéquates compte tenu des faits reprochés.

La réprimande est la désapprobation formelle que l'autorité disciplinaire adresse à un magistrat.

gelijke beweringen in de gerechtelijke praktijk volkomen ongegrond zouden zijn.

Voortaan kan dat worden nagetrokken : het wordt immers mogelijk modelprofielen op te maken, inzonderheid met behulp van softwareprogramma's zoals die welke het Antwerpse hof van beroep thans gebruikt en die erop gericht zijn precies vast te leggen wat onder het begrip « tekortkomming » valt.

In verband met de heropening van de debatten is uiterste voorzichtigheid geboden, aangezien de feitenrechter soeverein over die mogelijkheid kan beslissen. Slechts langdurig onderzoek kan uitwijzen of een opeenvolging van heropeningen de goede werking van het gerecht in gevaar brengt.

Met betrekking tot de gerechtelijke achterstand preciseert *de heer Giet* dat beraadslagingen van acht-tien maanden om een geschil inzake alimentatiegeld op te lossen de korpschef er op zijn minst zouden toe moeten bewegen een opmerking te richten tot de in gebreke blijvende rechter.

Niettemin is de rechter soeverein bevoegd voor de afhandeling van de gerechtelijke procedure en met name voor de mogelijke heropening van de debatten : hij beslist wanneer hij een voldoende klare kijk heeft op de verschillende stukken uit het dossier.

De vertegenwoordiger van de minister beklemtoont het grote belang van een evaluatie van de magistraten en van de wijze waarop zij de gerechtelijke procedure afhandelen.

Als beheerder van zijn rechtkant bepaalt de korpschef of het systematisch heropenen van de debatten door een magistraat al dan niet een belemmering vormt. Zo ja, dan moet hij de nodige maatregelen treffen. Het is de bedoeling dat de evaluatie aan een eventuele tuchtprocedure voorafgaat.

De heer Vandeurzen c.s. dient *subamendement n° 3* (Stuk n° 1666/3) in, dat er samengevat toe strekt enkele wetgevingstechnische correcties aan te brengen in de tekst van het bij amendement n° 2 voorgestelde artikel 2.

Subamendement n° 3 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

Het aldus gewijzigde artikel 2 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* *

Art. 3

Het ware wenselijk dat in het voorgestelde artikel 405 van het Gerechtelijk Wetboek de morele sancties worden gehandhaafd, zodat de ten laste gelegde feiten zo passend mogelijk kunnen worden bestraft.

De berisping is een door de tuchtinstantie aan een magistraat gerichte formele afkeuring.

Une durée maximale doit être prévue tant pour la réprimande avec retenue sur le traitement brut de 2 % à 10 % que pour la réprimande avec retenue sur le traitement brut de 11 % à 30 %.

La révocation et la destitution sont des sanctions totalement équivalentes. Elles font perdre au magistrat sa qualité de magistrat et constituent en ce qui concerne les conséquences au plan de la pension, la sanction disciplinaire la plus lourde. Toutefois, en application de l'article 4 de la loi du 5 août 1968 établissant certaines relations entre les régimes de pension du secteur public et ceux du privé, le magistrat révoqué ou destitué est censé avoir été assujetti au régime des pensions des employés pendant la durée des services rémunérés admissibles en matière de pension de retraite dans le régime auquel il a été soumis (pensions civiles et ecclésiastiques) et peut dès lors demander le bénéfice d'une pension d'employé. Il s'agit d'un droit.

En vertu de l'article 259bis, § 4, le Conseil supérieur de la Justice examine s'il doit être mis fin au mandat d'un de ses membres magistrat auquel une sanction disciplinaire a été infligée.

M. Bourgeois souligne les conséquences gravissimes que la révocation des magistrats du ministère public et la destitution des juges impliquent envers ceux qui en sont frappés de même que leur famille. L'intervenant souhaite connaître les implications financières des diverses sanctions disciplinaires.

Quelle est la différence entre la destitution et la révocation ?

M. Vandeurzen demande quelles sont les répercussions de chaque sanction disciplinaire sur les différentes branches de la sécurité sociale.

M. Barzin se demande si les chefs de corps ne seront pas, en première instance, tentés d'infliger systématiquement une sanction d'avertissement, quels que soient les faits répréhensibles portés à sa connaissance.

D'autre part, un magistrat susceptible d'encourir une sanction pourrait invoquer des raisons médicales. Quelle sera la réaction de l'autorité disciplinaire ?

En ce qui concerne les retenues de traitement, l'intervenant est d'avis que le revenu imposable devrait être pris en compte.

M. Duquesne fait observer qu'en ce qui concerne le régime disciplinaire applicable aux corps de police, les retenues sont opérées sur la base du traitement brut. Un parallélisme entre les diverses fonctions publiques est souhaitable.

La représentante du ministre se réfère, en ce qui concerne les conséquences des peines disciplinaires mineures et majeures sur les rémunérations et les diverses prestations de sécurité sociale, à une étude effectuée par le service juridique du ministère de la Justice (voir annexe n° 2).

La destitution et la révocation sont les sanctions ultimes, la première frappant les membres du ministère public et la seconde visant les magistrats du

Er moet worden voorzien in een maximumduur, zowel voor de berisping met inhouding van 2 % à 10 % op de bruto-wedde als voor de berisping met inhouding van 11 % à 30 % op de bruto-wedde.

Afzetting en ontzetting uit het ambt zijn volkomen gelijkwaardige sancties. Op grond daarvan verliest de magistraat zijn hoedanigheid van magistraat; wat de gevolgen voor de pensioenrechten betreft, is dat de zwaarste sanctie. Bij toepassing van artikel 4 van de wet van 5 augustus 1968 tot vaststelling van een zeker verband tussen de pensioenstelsels van de openbare sector en die van de privé-sector wordt de afgezette of uit het ambt ontzette magistraat geacht onderworpen te zijn geweest aan de pensioenregeling voor bedienden, voor de duur van zijn voor het rustpensioen aanneembare diensten in de regeling waarvan hij afhing (burgerlijke en kerkelijke pensioenen). De betrokkenen kan dus vragen een bediendenpensioen te genieten. Het gaat terzake om een recht.

Krachtens artikel 259bis, § 4 gaat de Hoge Raad voor de Justitie na of een einde moet worden gemaakt aan het mandaat van een van zijn ledenvmagistraat die een tuchtsanctie kreeg opgelegd.

De heer Bourgeois onderstreept de uitermate zware gevolgen die afzetting van de magistraten van het openbaar ministerie en ontzetting van de rechters hebben voor de betrokkenen en voor hun gezin. De spreker informeert naar de financiële gevolgen van de diverse tuchtsancties.

Wat is het verschil tussen afzetting en ontzetting uit het ambt ?

De heer Vandeurzen vraagt naar de terugslag van iedere tuchtsanctie op de diverse takken van de sociale zekerheid.

De heer Barzin vraagt zich af of de korpschefs niet in de eerste plaats geneigd zullen zijn om het systematisch bij een waarschuwing te houden, ongeacht de laakkbare feiten die hun ter kennis worden gebracht.

Voorts zou een magistraat wie een relatief zware sanctie boven het hoofd hangt gezondheidsredenen kunnen inroepen. Hoe zal de tuchtoverheid daarop reageren ?

Met betrekking tot de wedde-inhoudingen meent de spreker dat, als die plaatsvinden, alleen met het belastbaar inkomen rekening zou mogen worden gehouden.

De heer Duquesne merkt op dat inzake de voor de politiekorpsen geldende tuchtregeling de afhoudingen op de basiswedde gebeuren. Een parallelisme tussen de diverse openbare ambten is wenselijk.

In verband met de gevolgen van de lichte en zware tuchtstraffen voor de bezoldigingen en de diverse socialezekerheidsuitkeringen verwijst *de vertegenwoordigster van de minister* naar een studie van de juridische dienst van het ministerie van Justitie (zie bijlage n° 2).

Afzetting en ontzetting uit het ambt zijn de ultieme sancties; deleden van het openbaar ministerie kunnen worden afgezet, de magistraten van de zetel

siège. Les conséquences de ces sanctions sont identiques. Cette différence de terminologie est consacrée par le prescrit constitutionnel.

L'avertissement ne constitue pas nécessairement la première sanction infligée à un magistrat. La sanction infligée est celle correspondant aux faits incriminés. À titre d'exemple, un magistrat a fait récemment l'objet d'une révocation alors qu'il n'avait jamais été inquiété précédemment sur le plan disciplinaire.

S'agissant de certificats médicaux tendant à éviter ou à différer une sanction disciplinaire, il incombe au chef de corps de procéder aux contrôles permettant de vérifier qu'ils sont fondés sur les motifs invoqués par les intéressés.

M. Vandeurzen et consorts présentent *le sous-amendement n° 10* (Doc. n° 1666/4) visant à ce que les retenues de traitement ne puissent avoir aucun effet sur la couverture sociale des magistrats sanctionnés.

M. Duquesne se déclare favorable à une définition précise de chaque sanction disciplinaire à l'instar de ce qui est prévu dans le régime disciplinaire relatif aux polices. À titre d'exemple, la réprimande consiste en la désapprobation formelle que l'autorité disciplinaire adresse à un membre du personnel.

M. Giet précise, s'agissant des sanctions disciplinaires majeures, qu'une réhabilitation lève l'interdiction faite à un magistrat de se porter candidat à une fonction au sein du Conseil supérieur de la Justice.

*
* *

Le sous-amendement n° 10 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

L'article 3, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 1 abstention.

Art. 4

L'objectif de l'article 405bis proposé, est d'empêcher que la survenance de nouveaux manquements susceptibles d'être sanctionnés disciplinairement n'entraînent des retards dans la procédure en cours.

M. Duquesne et consorts présentent *le sous-amendement n° 4* (Doc. n° 1666/3) visant à préciser que si un nouveau manquement est reproché au magistrat en cause, la nouvelle procédure disciplinaire engagée à son encontre n'interrompt pas celle précédemment mise en œuvre.

*
* *

Le sous-amendement n° 4 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

kunnen uit het ambt worden ontset. In beide gevallen zijn de consequenties dezelfde. Dat terminologisch verschil is bekraftigd door de grondwettelijke voorschriften.

De waarschuwing is niet noodzakelijk de eerste sanctie die wordt opgelegd aan een magistraat. De opgelegde sanctie stemt overeen met de ten laste gelegde feiten. Zo werd onlangs een magistraat afgezet die nooit eerder een tuchtstraf had opgelopen.

Inzake de medische attesteren om een tuchtstraf te voorkomen of uit te stellen, is het de taak van de korpschef te controleren of die steunen op de door de betrokkenen aangevoerde redenen.

De heer Vandeurzen c.s. dient *subamendement n° 10* (Stuk n° 1664/4) in, dat ertoe strekt te bepalen dat de wedde-inhoudingen geen gevolgen zouden hebben voor de toepassing van de sociale wetgeving op de gestrafte magistraten.

De heer Duquesne pleit voor een nauwkeurige definitie van elke tuchtstraf, naar het voorbeeld van de tuchtregeling voor de politiekorpsen. Zo bestaat de berisping in een formele afkeuring van een personeelslid door de tuchtoverheid.

De heer Giet preciseert inzake de zware tuchtstraffen dat eerherstel het aan een magistraat opgelegd verbod opheft om zich kandidaat te stellen voor een functie bij de Hoge Raad voor de Justitie.

*
* *

Subamendement n° 10 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

Het aldus gewijzigde artikel 3 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

Art. 4

Het voorgestelde artikel 405bis heeft tot doel te verhinderen dat nieuwe tekortkomingen waarop een tuchtstraf kan staan, de lopende procedure zouden vertragen.

De heer Duquesne c.s. dient *subamendement n° 4* (Stuk n° 1666/3) in, om te preciseren dat in geval de magistraat tijdens de tuchtprocedure een nieuwe tekortkoming wordt aangerekend, de tegen hem ingeleide nieuwe tuchtprocedure de hangende procedure niet stuit.

*
* *

Subamendement n° 4 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

L'article 4, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 1 abstention.

Art. 5

M. Barzin demande si la démission présentée par un magistrat au cours d'une procédure disciplinaire engagée contre lui est considérée comme une démission d'office. Est-elle assimilée à une démission volontaire ?

La représentante du ministre explique que la démission d'office et la démission volontaire ont des effets identiques en matière de droits à la pension en ce qu'elles permettent de sauvegarder ces droits en qualité de magistrat.

Un magistrat démis d'office peut demander le bénéfice des allocations de chômage par application de la loi du 20 juillet 1991 portant diverses dispositions sociales, par le biais d'un transfert des cotisations versées par son employeur vers le secteur assurance chômage de l'ONSS.

Un magistrat contre lequel une procédure disciplinaire est engagée a la faculté de présenter sa démission. Il convient de préciser qu'une telle demande doit en toute hypothèse être acceptée.

La démission d'office est une sanction disciplinaire, qui, à l'inverse de la destitution et de la révocation, sauvegarde les droits à la pension.

M. Vandeurzen est d'avis que si tout magistrat a le droit de présenter sa démission, par exemple pour éviter qu'une procédure disciplinaire engagée contre lui se déroule jusqu'à son terme, celle-ci ne peut cependant pas compromettre le bon fonctionnement de la juridiction. Le chef de corps peut dès lors la différer uniquement en vue de disposer du temps nécessaire pour pourvoir au remplacement du magistrat démissionnaire.

C'est à juste titre que le statut disciplinaire du magistrat déroge à celui applicable aux autres agents publics eu égard aux garanties constitutionnelles dont il bénéficie.

M. Giet souligne que pareille solution permet à un magistrat qui est l'auteur du meurtre de sa femme et de ses enfants de sauvegarder ses droits à la pension.

Il conviendrait d'établir clairement les différences qui existent entre la démission volontaire et la démission d'office sur le plan statutaire.

M. Van Belle se demande s'il est opportun de conférer à un magistrat poursuivi pour des faits de discipline, la faculté de se soustraire à la procédure intentée contre lui par le biais d'une démission d'office.

M. Bourgeois relève que la démission d'office constitue en soi une sanction disciplinaire lourde précédant la révocation et la destitution et est publiée au *Moniteur belge*.

Het aldus gewijzigde artikel 4 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

Art. 5

De heer Barzin vraagt of zo een magistraat ontslag indient terwijl een tuchtprocedure tegen hem loopt, dat als een ontslag van ambtswege wordt beschouwd. Wordt het gelijkgesteld met een vrijwillig ontslag ?

De vertegenwoordiger van de minister antwoordt dat het ontslag van ambtswege en het vrijwillig ontslag inzake pensioenrechten dezelfde consequenties hebben : zij maken voor de betrokkenen de vrijwaring van die rechten in zijn hoedanigheid van magistraat mogelijk.

Een van ambtswege ontslagen magistraat kan vragen om, met toepassing van de wet van 20 juli 1991 houdende diverse sociale bepalingen, werkloosheidsuitkeringen te genieten. Dat gebeurt door een overboeking van de door zijn werkgever gestorte bijdragen naar de sector werkloosheidsuitkering van de RSZ.

Een magistraat tegen wie een tuchtprocedure loopt, kan zijn ontslag aanvragen maar op een dergelijke verzoek moet hoe dan ook worden ingegaan.

Het ontslag van ambtswege is een tuchtstraf die de pensioenrechten vrijwaart, in tegenstelling met afzetting of ontzetting uit het ambt.

Volgens de heer Vandeurzen heeft iedere magistraat het recht zijn ontslag in te dienen, bijvoorbeeld om te voorkomen dat een tegen hem ingelegeide tuchtprocedure haar beslag krijgt; toch mag een dergelijk ontslag de goede werking van het gerecht niet in gevaar brengen. De korpschef mag dat ontslag derhalve alleen uitstellen om de tijd te krijgen om in de vervanging van de ontslagnemend magistraat te voorzien.

Gelet op de grondwettelijke waarborgen die een magistraat geniet, wijkt diens tuchtrechtelijk staattuut terecht af van dat van de andere ambtenaren.

De heer Giet onderstreept dat een dergelijke oplossing een magistraat die vrouw en kinderen vermoord heeft, de mogelijkheid biedt zijn pensioenrechten veilig te stellen.

Het verdient aanbeveling op statutair vlak duidelijk de verschillen tussen vrijwillig ontslag en ontslag van ambtswege aan te geven.

De heer Van Belle betwijfelt of het wel opportuun is een magistraat die tuchtrechtelijk vervolgd wordt, de mogelijkheid te bieden zich via een ontslag van ambtswege aan de tegen hem ingelegeide procedure te onttrekken.

De heer Bourgeois merkt op dat het ontslag van ambtswege op zich een zware tuchtstraf is, die voorafgaat aan de afzetting en de ontzetting uit het ambt en bekend wordt gemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

M. Duquesne ajoute que la démission d'office consacre l'inaptitude du magistrat à exercer désormais ses fonctions au sein de l'ordre judiciaire.

L'on peut se demander si l'acquiescement du ministre à la démission d'office, en quelque sorte sollicitée par le magistrat poursuivi du chef de manquements disciplinaires, se conforme au prescrit constitutionnel.

La représentante du ministre considère qu'un préjugé disciplinaire sous-tend nécessairement l'acquiescement du ministre. Pour des motifs tenant à l'extrême gravité des faits reprochés, il appartiendra au ministre, le cas échéant, de refuser une démission d'office.

M. Vandeurzen et consorts présentent *le sous-amendement n° 11* (Doc. n° 1666/4) tendant à préciser que l'acquiescement à la demande de l'intéressé met fin à la procédure disciplinaire.

En vertu de l'article 405ter proposé, il appartient au ministre de la Justice de décider s'il y a lieu ou non, dans l'intérêt supérieur de l'institution judiciaire, d'acquiescer à la demande de démission de l'intéressé et de mettre ainsi fin à la procédure disciplinaire.

Il est évident que la retenue de traitement peut avoir des conséquences personnelles sensibles surtout si la retenue se prolonge. La disposition proposée fixe expressément le droit personnel pour l'intéressé de demander sa démission.

La démission volontaire n'entraîne la perte du droit à la pension du secteur public que lorsque le magistrat ne remplit pas les conditions minimales pour avoir droit à une pension immédiate ou différée à partir de 60 ans prévue par l'article 46 de la loi du 15 mai 1984 portant mesure d'harmonisation dans les régimes des pensions.

Le sous-amendement n° 11 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

L'article 5, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* *

Art. 6

L'article 406 du Code judiciaire, proposé, vise à appliquer aux magistrats les dispositions concernant la mesure d'ordre intérieur applicable aux référendaires près la Cour de cassation en vertu de l'article 414bis du même Code.

De heer Duquesne voegt eraan toe dat het ontslag van ambtswege de bekraftiging is van de ongeschiktheid van de magistraat om nog langer zijn ambt binnен het gerecht uit te oefenen.

De vraag rijst of de instemming van de minister met het ontslag van ambtswege, dat in zekere zin wordt aangevraagd door de magistraat die vervolgd wordt wegens tuchtrechtelijke tekortkomingen, wel met de grondwettelijke voorschriften strookt.

De vertegenwoordiger van de minister vindt dat de toestemming van de minister noodzakelijkerwijs wordt ingegeven door een tuchtrechtelijk vooroordeel. Indien de aangerekende feiten uiterst gewichtig zijn, komt het de minister in voorkomend geval toe het ontslag van ambtswege te weigeren.

De heer Vandeurzen c.s. dient *subamendement n° 11* (Stuk n° 1666/4) in, dat ertoe strekt te preciseren dat de inwilliging van de aanvraag van de betrokkenen een einde maakt aan de tuchtrechtelijke procedure.

Krachtens het voorgestelde artikel 405ter komt het de minister van Justitie toe te beslissen of de ontsлагаanvraag van de betrokkenen in het hoger belang van de justitie moet worden ingewilligd en of zo aan de tuchtprecedure een einde moet worden gemaakt.

Vanzelfsprekend kan de inhouding van wedde voor de betrokkenen aanzienlijke persoonlijke gevolgen hebben, vooral wanneer de wedde gedurende een langere periode wordt ingehouden. De voorgestelde bepaling bevestigt uitdrukkelijk het persoonlijke recht van de betrokkenen om zijn ontslag aan te vragen.

Het vrijwillige ontslag heeft alleen het verlies van de rechten op een overheidspensioen tot gevolg wanneer de magistraat niet voldoet aan de minimale voorwaarden om vanaf 60 jaar recht te hebben op een onmiddellijk of uitgesteld pensioen zoals bedoeld in artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregeling.

Subamendement n° 11 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

Het aldus gewijzigde artikel 5 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* *

Art. 6

Het voorgestelde artikel 406 van het Gerechtelijk Wetboek strekt ertoe de bepalingen betreffende de interne ordemaatregel die krachtens artikel 414bis van hetzelfde Wetboek op de referendarissen bij het Hof van Cassatie van toepassing is, uit te breiden tot de magistraten.

L'article 6 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 7

L'article 7 de l'amendement n° 2 vise à insérer dans la deuxième partie du Code judiciaire, livre II, titre V, un chapitre IIbis déterminant les autorités compétentes en matière disciplinaire.

En ce qui concerne les magistrats du siège, hormis le retrait de mandat de chef de corps et du mandat adjoint, cette compétence reste aux autorités judiciaires.

Le procureur général de Gand est repris parmi les autorités disciplinaires car, en vertu de la loi de 4 mars 1997 instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat national et de l'arrêté royal du 6 mai 1997 relatif aux tâches spécifiques des membres du collège des procureurs généraux, il est chargé de la surveillance et de la direction des magistrats nationaux, conformément à l'article 144bis, § 3, du Code judiciaire.

Les magistrats du siège et du ministère public sont soumis à la même procédure disciplinaire. Toutefois, il y a lieu de tenir compte de la disposition figurant à l'article 153 de la Constitution aux termes de laquelle le Roi nomme et révoque les membres du ministère public.

Le système mis en place prévoit l'intervention d'un nouvel organe, le conseil de discipline, composé de magistrats et de non-magistrats. Cet organe reçoit pour mission de donner un avis lorsqu'il est envisagé d'infliger une peine majeure, de connaître du retrait de mandat de chef de corps ou du mandat adjoint.

Ce conseil est également l'instance de recours contre les peines mineures.

À l'exception des peines infligées par le ministre ou le Roi, le recours introduit contre les peines majeures est formé devant la Cour de cassation.

Les décisions prises par le conseil national de discipline sont adoptées à la majorité des 2/3 des membres ayant voix délibérative.

Il s'impose que les membres du conseil national de discipline n'aient jamais encouru de peine disciplinaire. Le caractère extrêmement exigeant de leur qualité s'explique dès lors qu'ils seront appelés à déterminer les règles de la déontologie.

Pour des raisons techniques liées au nombre de juridictions comptant moins de 5 magistrats, il a été décidé que seules les juridictions disposant d'une assemblée générale ou d'une assemblée de corps voteront pour élire les magistrats susceptibles d'être

Artikel 6 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 7

Artikel 7 van amendement nr 2 strekt ertoe in het tweede deel, boek II, titel V, van het Gerechtelijk Wetboek een hoofdstuk IIbis in te voegen, dat bepaalt wie de bevoegde tuchtoverheden zijn.

Met uitzondering van de intrekking van het mandaat van korpschef of van een adjunct-mandaat, blijven de gerechtelijke overheden bevoegd ten aanzien van de magistraten van de zetel.

De procureur-generaal te Gent wordt als tuchtoverheid opgenomen, aangezien hij krachtens de wet van 4 maart 1997 tot instelling van het College van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat en krachtens het koninklijk besluit van 6 mei 1997 betreffende de specifieke taken van het College van procureurs-generaal belast is met het toezicht op en de leiding van de nationale magistraten overeenkomstig artikel 144bis, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek.

De magistraten van de zetel en die van het openbaar ministerie zijn aan dezelfde tuchtprecedure onderworpen. Er moet evenwel rekening worden gehouden met de bepaling van artikel 153 van de Grondwet, dat stelt dat de Koning de leden van het openbaar ministerie benoemt en ontslaat.

De ingevoerde regeling voorziet in het optreden van een nieuw orgaan, de tuchtraad, die is samengesteld uit magistraten en niet-magistraten. De opdracht van dat orgaan bestaat erin een advies uit te brengen wanneer de oplegging van een zware straf wordt beoogd en kennis te nemen van vorderingen tot intrekking van het mandaat van korpschef of van een adjunct-mandaat.

Die raad vormt ook de beroepsinstantie inzake lichte straffen.

Met uitzondering van door de minister of door de Koning opgelegde straffen, wordt tegen zware straffen beroep ingesteld bij het Hof van Cassatie.

De beslissingen van de nationale tuchtraad worden genomen met een tweederde meerderheid van de stemgerechtigde leden.

Van de leden van de nationale tuchtraad wordt geëist dat ze nooit een tuchtstraf hebben opgelopen. De hoge eisen die ten aanzien van hun hoedanigheid worden gesteld worden verantwoord doordat zij de deontologische regels moeten bepalen.

Om technische redenen die verband houden met het aantal rechtscolleges dat minder dan 5 magistraten telt, werd besloten dat alleen de rechtscolleges die over een algemene vergadering of over een korpsvergadering beschikken, stemmen om de magistra-

appelés, par tirage au sort, à siéger au sein du conseil national de discipline.

Le but recherché en prévoyant que c'est l'assemblée ordinaire de la Cour de cassation qui connaît du retrait du mandat de ses membres est d'éviter que ce soit une assemblée générale à composition particulière qui intervienne en la matière.

M. Duquesne est d'avis que les magistrats éligibles doivent non seulement se prévaloir d'une ancienneté de 10 ans mais aussi de l'exercice de responsabilités en tant que premier substitut ou vice-président, par exemple. En outre, il convient qu'ils n'aient encouru aucune sanction disciplinaire.

M. Vandeurzen demande une précision sur la manière dont sera organisé le tirage au sort et sur l'autorité habilitée à vérifier que les conditions d'accès à une fonction au sein du conseil sont effectivement réunies.

La représentante du ministre indique que le système d'élection par tirage au sort doit être défini par arrêté royal.

Art. 408bis

M. Bourgeois et consorts présentent le sous-amendement n° 5 (Doc. n° 1666/3) visant à remplacer les mots « le procureur général près la cour d'appel de Gand » par une formule générale.

Le ministre marque son accord sur les sous-amendements n°s 5 et 12.

M. Vandeurzen et consorts présente le sous-amendement n° 12 (Doc. n° 1666/4) au motif que lorsque la loi du 22 décembre 1998 relative à l'intégration verticale du ministère public, le parquet fédéral et le conseil des procureurs du Roi entrera en vigueur, les compétences exercées par le procureur général de Gand seront transférées au procureur fédéral et l'auditeur du travail disparaîtra suite à l'intégration des auditiorats dans les parquets. Il deviendra l'auditeur de la section sociale, économique et financière, dépourvu de toute autorité disciplinaire.

Art. 408ter

M. Duquesne souligne que lorsque le magistrat germanophone est appelé à remplacer le magistrat le plus jeune au sein du conseil national de discipline, le double équilibre doit être respecté, à savoir l'équilibre magistrats du siège/magistrats du parquet et celui magistrats d'instance/magistrats en fonction auprès des juridictions supérieures.

La représentante du ministre précise que le texte en projet ne prévoit pas que l'assemblée de corps ou l'assemblée générale de la cour d'appel de Liège est

ten te verkiezen die in aanmerking komen om bij loting te worden opgeroepen om in de Nationale Tuchtraad zitting te hebben.

De bepaling dat de gewone algemene vergadering van het Hof van Cassatie kennis neemt van vorderingen tot intrekking van het mandaat van een van zijn leden heeft tot doel te vermijden dat een algemene vergadering met bijzondere samenstelling terzake optreedt.

De heer Duquesne is de mening toegedaan dat de verkiezbare magistraten niet alleen moeten kunnen bogen op een ancienniteit van 10 jaar, maar ook verantwoordelijkheid op zich moeten hebben genomen, bijvoorbeeld als eerste substituut of als ondervoorzitter. Bovendien is het nodig dat ze geen enkele tuchtstraf hebben opgelopen.

De heer Vandeurzen vraagt een precisering met betrekking tot de manier waarop de loting zal worden georganiseerd en met betrekking tot de overheid die bevoegd zal zijn om na te gaan of daadwerkelijk is voldaan aan de voorwaarden om in de raad een ambt uit te oefenen.

De vertegenwoordiger van de minister geeft aan dat het verkiezingssysteem door loting bij koninklijk besluit moet worden gedefinieerd.

Art. 408bis

De heer Bourgeois c.s. dient subamendement n° 5 (Stuk n° 1666/3) in, dat ertoe strekt de woorden « de procureur-generaal bij het hof van beroep te Gent » te vervangen door een algemene formulering.

De minister is het eens met de subamendementen n°s 5 en 12.

De heer Vandeurzen c.s. dienen subamendement n° 12 (Stuk n° 1666/4) in, op grond dat na de inwerkingtreding van de wet van 22 December 1998 betreffende de verticale integratie van het openbaar ministerie, het federaal parket en de raad van de procureurs des Konings, de door de procureur-generaal te Gent uitgeoefende bevoegdheden worden overgeheveld naar de federale procureur. Ten gevolge van de integratie van de auditioraten in de parketten verdwijnt de arbeidsauditeur. Hij wordt de auditeur van de afdeling belast met sociale, economische en financiële matières en heeft geen enkel gezag op tuchtrechtelijk vlak.

Art. 408ter

De heer Duquesne onderstrept dat, wanneer de Duitstalige magistraat wordt opgeroepen ter vervanging van de jongste magistraat in de Nationale Tuchtraad, het dubbel evenwicht in acht moet worden genomen, namelijk het evenwicht tussen magistraten van de zetel en parketmagistraten en het evenwicht tussen magistraten van lagere en die van hogere rechtscolleges.

De vertegenwoordiger van de minister preciseert dat de voorgestelde tekst er niet in voorziet dat de korpsvergadering of de algemene vergadering van

tenue de désigner un magistrat germanophone au sein du conseil national de discipline. Si la chambre francophone du conseil est invitée à se prononcer sur un dossier disciplinaire impliquant un magistrat germanophone, le magistrat germanophone remplaçant le magistrat le plus jeune siégeant au sein du conseil devra se prévaloir des mêmes qualités que ce dernier, relatives notamment à l'ancienneté et à l'absence de sanctions disciplinaires. Seuls les magistrats germanophones réunissant ces qualités entreront en ligne de compte pour le tirage au sort. Eu égard au nombre restreint de magistrats germanophones, le maintien du double équilibre ne peut être garanti.

M. Vandeurzen estime qu'il y a lieu d'affiner la première phrase de l'alinéa 9 de l'article en discussion aux termes de laquelle « si un membre se trouve dans l'impossibilité d'exercer temporairement son mandat, il est remplacé par son suppléant ». En effet, ce texte ne vise pas le cas où un membre du conseil national de discipline est d'avis qu'il ne peut siéger pour des motifs tenant au degré de parenté qui le lie au magistrat mis en cause.

M. Vandeurzen présente le sous-amendement n° 6 (Doc. n° 1666/3) tendant à préciser que les membres externes-professeurs sont désignés au sein du conseil national de discipline par les universités des communautés française et flamande. Il convient de se conformer au mode de désignation des membres du Conseil supérieur de la Justice (voir article 259bis, § 2, du code judiciaire).

M. Vandeurzen et consorts présentent le sous-amendement n° 13 (Doc. n° 1666/4) tendant à permettre à un membre du conseil national de discipline connaissant particulièrement bien le magistrat poursuivi de se désister.

M. Bourgeois présente le sous-amendement n° 8 (Doc. n° 1666/3) au motif que l'article 408ter proposé ne précise pas la compétence des chambres. Le conseil national proposé n'a en réalité aucune compétence. Il est préférable d'utiliser le terme « fédéral » conformément à la terminologie constitutionnelle.

Le même auteur présente le sous-amendement n° 9 (Doc. n° 1666/3) au motif que le conseil national de discipline n'a aucune compétence.

Les sous-amendements n°s 5 et 7 sont retirés.

Les sous-amendements n°s 6, 12 et 13 sont successivement adoptés par 10 voix contre 1.

Les sous-amendements n°s 8 et 9 sont successivement rejetés par 8 voix et 3 abstentions.

L'article 7, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* *

het hof van beroep te Luik verplicht is voor de Nationale Tuchtraad een Duitstalige magistraat aan te wijzen. Als de Franstalige kamer van de raad uitspraak moet doen over een tuchtdossier waarbij een Duitstalige magistraat is betrokken, zal de Duitstalige magistraat die de jongste magistraat in de raad vervangt dezelfde hoedanigheid moeten hebben als deze laatste, met name wat de anciënniteit en het ontbreken van tuchtstraffen betreft. Alleen de Duitstalige magistraten die aan die voorwaarden voldoen komen voor de loting in aanmerking. Gelet op het beperkte aantal Duitstalige magistraten kan het behoud van het dubbel evenwicht niet worden gewaarborgd.

De heer Vandeurzen is van mening dat de eerste volzin van het negende lid van het ter besprekking voorliggende artikel, waarin staat : « Indien een lid in de onmogelijkheid verkeert zijn mandaat tijdelijk uit te oefenen, wordt hij vervangen door zijn plaatsvervanger », preciezer moet worden geformuleerd. Die tekst houdt immers geen rekening met het geval waarin een lid van de Nationale Tuchtraad de mening is toegedaan dat het geen zitting kan hebben wegens de graad van verwantschap die hem met de aangeklaagde magistraat verbindt.

De heer Vandeurzen dient subamendement n° 6 (Stuk n° 1666/3) in, dat ertoe strekt te preciseren dat de externe leden professoren in de Nationale Tuchtraad worden aangewezen door de universiteiten van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap. Het is wenselijk op dezelfde manier te werk te gaan als met betrekking tot de aanwijzing van de leden van de Hoge Raad voor de Justitie (zie artikel 259bis, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek).

De heer Vandeurzen c.s. dienen subamendement n° 13 (Stuk n° 1666/4) in, dat ertoe strekt aan een lid van de Nationale Tuchtraad dat de vervolgde magistraat zeer goed kent de mogelijkheid te bieden om zich terug te trekken.

De heer Bourgeois dient subamendement n° 8 (Stuk n° 1666/3) in, omdat het voorgestelde artikel 408ter niet de bevoegdheid van de kamers preciseert. De voorgestelde nationale raad heeft in feite geen enkele bevoegdheid. Het verdient de voorkeur de term « federale » te gebruiken, overeenkomstig de grondwettelijke terminologie.

Dezelfde indiener dient subamendement n° 9 (Stuk n° 1666/3) in, omdat de nationale tuchtraad geen enkele bevoegdheid heeft.

De subamendementen n°s 5 en 7 worden ingetrokken.

De subamendementen n°s 6, 12 en 13 worden achtereenvolgens aangenomen met 10 stemmen tegen 1.

De subamendementen n°s 8 en 9 worden achtereenvolgens verworpen met 8 stemmen en 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigde artikel 7 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* *

Art. 8

L'article 8 de l'amendement n° 2 tend à introduire dans la deuxième partie du Code judiciaire, livre II, titre V, un nouveau chapitre III, comprenant les articles 409 à 416, aux fins de préciser les compétences des organes disciplinaires.

Une première section concerne les magistrats du siège à l'exception de ceux de la Cour de cassation, une deuxième section a trait aux magistrats du ministère public à l'exception des magistrats du ministère public près la Cour de cassation et une section 2bis vise les conseillers et magistrats du ministère public près la Cour de cassation.

Dans l'intérêt général, il convient que les autorités disciplinaires réagissent dans un délai raisonnable.

Art. 409

M. Vandeurzen et consorts introduisent le sous-amendement n° 14 (Doc. n° 1666/4) visant à prévoir explicitement que le ministère public peut saisir le chef de corps d'une procédure disciplinaire. Les termes « initier une procédure disciplinaire » ne sont pas adéquats. D'autre part, le ministère public doit, dans le cadre de sa mission prévue à l'article 140 du Code judiciaire, être tenu informé de la décision prise par le chef de corps compétent.

M. Vandeurzen souligne que le ministère public ne peut être partie à une procédure disciplinaire impliquant un magistrat du siège. Il doit cependant être informé par voie de décision motivée de la suite réservée à sa saisine.

Il y a lieu de se référer à la formule consacrée dans la législation instituant le Conseil supérieur de la Justice.

M. Giet précise qu'il incombe au chef de corps d'apprécier s'il y a lieu ou non de poursuivre.

M. Landuyt est d'avis que le terme « initier », figurant à l'amendement n° 2 (article 409, proposé) doit être interprété dans le sens qu'il accorde le droit d'injonction positive au ministère public.

Art. 411

Suite à une observation de *M. Duquesne*, *M. Giet* indique que l'article 411, § 1er, alinéa 4, *in fine*, tend à renforcer l'indépendance de la juridiction invitée à infliger une sanction disciplinaire en excluant que le magistrat mis en cause ne soit jugé par l'un de ses pairs exerçant ses fonctions au sein de la juridiction où il travaille.

M. Duquesne et consorts présentent le sous-amendement n° 15 (Doc. n° 1666/4) visant à supprimer les

Art. 8

Het bij amendement n° 2 voorgestelde artikel 8 strekt ertoe in het tweede deel, boek II, titel V, van het Gerechtelijk Wetboek, een nieuw hoofdstuk III in te voegen, dat de artikelen 409 tot 416 bevat en waarin de bevoegdheden van de tuchtorganen worden gecompliceerd.

Afdeling 1 betreft « de magistraten van de zetel behalve die van het Hof van Cassatie », in afdeling 2 gaat het om « de magistraten van het openbaar ministerie, met uitzondering van de magistraten van het openbaar ministerie bij het Hof van Cassatie » en afdeling 2bis heeft betrekking op « de raadsherren en de magistraten van het openbaar ministerie bij het Hof van Cassatie ».

Omwille van het algemeen belang dienen de tuchtoverheden binnen een redelijke termijn op te treden.

Art. 409

De heer Vandeurzen c.s. dient subamendement n° 14 (Stuk n° 1666/4) in, dat tot doel heeft uitdrukkelijk te bepalen dat het openbaar ministerie een tuchtprocedure kan aanhangig maken bij de korpschef. De woorden « een tuchtprocedure inleiden » zijn niet gepast. Voorts moet het openbaar ministerie, in het kader van zijn taak als bedoeld in artikel 140 van het Gerechtelijk Wetboek, in kennis worden gesteld van de beslissing van de bevoegde korpschef.

De heer Vandeurzen wijst erop dat het openbaar ministerie geen partij mag zijn bij een tuchtprocedure waarbij een magistraat van de zetel betrokken is. Het moet echter bij wege van een met redenen omklede beslissing in kennis worden gesteld van het gevolg dat aan zijn aanhangigmaking werd gegeven.

Er dient te worden verwezen naar de formule die is vastgesteld in de wetgeving met betrekking tot de oprichting van de Hoge Raad voor de Justitie.

De heer Giet preciseert dat het de korpschef toekomt om te oordelen of er al dan niet vervolging moet worden ingesteld.

Volgens *de heer Landuyt* dient onder het woord « inleiden » dat is opgenomen in amendement n° 2 (het voorgestelde artikel 409) te worden verstaan dat aan het openbaar ministerie het positief injunctierecht wordt toegekend.

Art. 411

Als gevolg van een opmerking van *de heer Duquesne* geeft *de heer Giet* aan dat artikel 411, § 1, vierde lid, *in fine*, ertoe strekt te voorzien in een ruimere onafhankelijkheid van het rechtscollege dat wordt verzocht een tuchtstraf op te leggen, met name door uit te sluiten dat een beschuldigde magistraat zou worden berecht door een van zijn gelijken die zijn ambt uitoefent in het rechtscollege waar hij werkt.

Met zijn subamendement n° 15 (Stuk n° 1666/4) beoogt *de heer Vandeurzen c.s.* in het door amende-

parenthèses figurant à l'article 411, § 1er, alinéa 4, *in fine*, proposé à l'amendement n° 2.

Art. 413ter

M. Duquesne demande une explication concernant l'hypothèse de l'instruction confiée au magistrat que le chef de corps du degré supérieur désigne.

La représentante du ministre indique que la disposition visée appréhende les cas où le chef de corps estime qu'il n'est pas opportun de confier à un membre de sa juridiction une mission d'instruction disciplinaire diligentée à l'égard d'un autre membre de celle-ci.

À titre d'exemple, un procureur du Roi pourra saisir le procureur général qui aura la faculté de désigner le premier avocat général habituellement compétent en matière disciplinaire.

Les sous-amendements n°s 14 et 15 sont successivement adoptés par 10 voix et 1 abstention.

L'article 8, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 9

Art. 418

M. Giet fait observer que le délai de prescription ne doit commencer à courir qu'à partir du moment où l'autorité disciplinaire a connaissance des faits, en dehors des cas où des poursuites pénales ont été engagées.

M. Vandeurzen et consorts présentent *le sous-amendement n° 16* (Doc. n° 1666/4).

M. Giet relève que les procédures pénales et disciplinaires sont liées quant à leur déroulement. Toutefois, l'autorité de la chose jugée au pénal ne préjuge aucunement de la décision disciplinaire. Le criminel tient le disciplinaire en état procéduralement.

M. Duquesne indique qu'un certain nombre de faits incriminés par le Code pénal ne peuvent donner lieu à des sanctions disciplinaires.

La représentante du ministre précise que l'article 418, proposé, n'emporte aucune modification de l'article 417 du Code judiciaire. Cet article dispose que l'action disciplinaire est indépendante de l'action publique et de l'action civile.

Le sous-amendement n° 16 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

ment n° 2 voorgestelde artikel 411, § 1, vierde lid, *in fine*, de haakjes weg te laten.

Art. 413ter

De heer Duquesne vraagt nadere uitleg over het geval waarin het onderzoek wordt toevertrouwd aan de magistraat die de korpschef van het hoger niveau aanwijst.

De vertegenwoordiger van de minister geeft aan dat de voormelde bepaling betrekking heeft op de gevallen waarin de korpschef van mening is dat het niet gepast is een lid van zijn rechtscollege te belasten met een tuchtrechtelijk onderzoek jegens aan ander lid van dat college.

Hij geeft het voorbeeld van een procureur des Königs die een zaak aanhangig kan maken bij de procureur-generaal, die de mogelijkheid zal hebben om de doorgaans in tuchtzaken bevoegde eerste advocaat-generaal aan te wijzen.

De subamendementen n°s 14 en 15 worden achtereenvolgens aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

Het aldus gewijzigde artikel 8 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 9

Art. 418

De heer Giet wijst erop dat de verjaringstermijn slechts mag ingaan op het ogenblik waarop de tuchtoverheid kennis heeft van de feiten, buiten de gevallen waarin strafvervolging werd ingesteld.

De heer Vandeurzen c.s. dient subamendement n° 16 (Stuk n° 1666/4) in.

De heer Giet merkt op dat er een verband bestaat tussen de strafrechtelijke procedure en de tuchtprocedure op het stuk van het verloop ervan. Het gezag van het rechterlijk gewijsde in strafzaken heeft geenszins invloed op de tuchtrechtelijke beslissing. De strafvervolging schorst het verloop van de tuchtprocedure.

De heer Duquesne stipt aan dat een aantal van de bij het Strafwetboek strafbaar gestelde feiten geen aanleiding kunnen geven tot tuchtstraffen.

De vertegenwoordiger van de minister maakt duidelijk dat het voorgestelde artikel 418 geen enkele wijziging van artikel 417 van het Gerechtelijk Wetboek met zich brengt. Dat artikel bepaalt dat de tuchtvordering losstaat van de strafvordering en van de burgerlijke rechtsvordering.

Subamendement n° 16 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

L'article 9, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 10

M. Vandeurzen et consorts présentent le sous-amendement n° 17 (Doc. n° 1666/4) visant à remplacer, dans la version néerlandaise de l'article 419, alinéa 2, proposé, les termes « *aangetekend schrijven* » par les termes « *aangetekende brief* », plus corrects sur le plan linguistique.

Le sous-amendement n° 17 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

L'article 10, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 11

L'article 420 du Code judiciaire, proposé, prévoit un délai raisonnable pour permettre à l'intéressé de préparer son audition.

L'article 11 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 12

L'article 421 du Code judiciaire, proposé, dispose que l'audition se fera en principe en audience publique de manière à accorder à l'intéressé la même garantie que celle prévue par l'article 6 de la Convention européenne des droits de l'homme et des libertés fondamentales. Cette disposition se conforme aux souhaits exprimés par les experts auditionnés par la commission de la Justice.

M. Duquesne demande si la requête de l'intéressé tendant à obtenir le huis-clos est de droit.

En d'autres termes, l'autorité disciplinaire dispose-t-elle de la faculté de faire échec à une telle requête ?

L'intervenant se réfère aux dispositions réformant les polices aux termes desquelles le président d'une juridiction ne peut rejeter une requête de huis-clos que dans l'intérêt de la moralité, de l'ordre public ou de la sécurité nationale; il en va de même lorsque l'intérêt des mineurs, la protection de la vie privée des parties ou des témoins ou la sécurité des person-

Het aldus gewijzigde artikel 9 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 10

De heer Vandeurzen c.s. dient subamendement n° 17 (Stuk n° 1666/4) in, dat ertoe strekt in de Nederlandse tekst van het voorgestelde artikel 419, tweede lid, de woorden « *aangetekend schrijven* » te vervangen door de woorden « *aangetekende brief* ». Taalkundig is dat beter.

Subamendement n° 17 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

Het aldus gewijzigde artikel 10 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 11

Het voorgestelde artikel 420 van het Gerechtelijk Wetboek stelt een redelijke termijn vast om de betrokkenen de mogelijkheid te bieden zijn verhoor voor te bereiden.

Artikel 11 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 12

Krachtens het voorgestelde artikel 421 van het Gerechtelijk Wetboek vindt het verhoor in principe in openbare zitting plaats, teneinde de betrokkenen dezelfde garantie te bieden als die welke is bedoeld in artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Die bepaling stemt overeen met de wensen van de deskundigen die door de commissie voor de Justitie werden gehoord.

De heer Duquesne vraagt of het verzoek van de betrokkenen om in besloten vergadering te worden verhoord, naar recht is.

Heeft met andere woorden de tuchtoverheid de mogelijkheid om een dergelijk verzoek af te wijzen ?

De spreker verwijst naar de bepalingen betreffende de politiehervorming, naar luide waarvan de zittingen openbaar zijn indien het betrokken personeelslid of zijn verdediger hierom verzoekt bij de aanvang van de procedure. De voorzitter kan dit verzoek enkel verwerpen in het belang van de goede zeden, van de openbare orde of 's lands veiligheid in een democrati-

nes l'exige et dans la mesure où le président l'estime strictement nécessaire lorsque la publicité pourrait porter préjudice aux intérêts de la procédure disciplinaire.

La représentante du ministre indique que l'article 421, proposé, est de stricte interprétation et que l'autorité disciplinaire doit accéder à toute demande de huis-clos.

La décision est toujours prononcée en audience publique.

L'article 12 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 13

L'article 422 du Code judiciaire, proposé, prescrit un délai de notification de la décision visant à fixer l'intéressé sur son sort dans un délai raisonnable (dans le mois qui suit le prononcé).

La Cour de cassation met son infrastructure à la disposition du conseil national de discipline.

Il est important de prévoir à qui la décision rendue doit être notifiée :

- à l'intéressé : cela est évident;
- au chef de corps de l'intéressé : il est logique qu'un chef de corps, dans son rôle de « *manager* » soit informé de la situation exacte des magistrats sur lesquels il exerce son autorité. En outre, c'est indispensable dans la mesure où un droit d'appel lui est ouvert.

M. Vandeurzen demande si le secrétaire de parquet ou le greffier peut assister administrativement le chef de corps dans le cadre d'une procédure disciplinaire.

La représentante du ministre indique que les secrétaires en chef de parquet et les greffiers en chef sont habilités à assister leur chef de corps en matière disciplinaire.

L'article 13 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

sche samenleving, wanneer de belangen van minderjarigen, de bescherming van het privé-leven van de partijen of van de getuigen of de veiligheid van personen dit eisen of, in de mate als door de voorzitter strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer de openbaarmaking de belangen van de tuchtprocedure zou schaden.

De vertegenwoordigster van de minister geeft aan dat aan het voorgestelde artikel 421 een strikte uitleg moet worden gegeven en dat de tuchtoverheid over elk verzoek om verhoor met gesloten deuren gunstig moet beschikken.

De beslissing wordt steeds in openbare zitting uitgesproken.

Artikel 12 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 13

In het voorgestelde artikel 422 van het Gerechtelijk Wetboek wordt een termijn vastgesteld voor de kennisgeving van de beslissing zodat de betrokkenen binnen een redelijke tijdspanne (namelijk binnen een maand volgend op de uitspraak) op de hoogte zou zijn van zijn situatie.

Het Hof van Cassatie stelt zijn infrastructuur ter beschikking van de nationale tuchtraad.

Het is belangrijk te bepalen aan wie de uitgesproken beslissing ter kennis moet worden gebracht, namelijk :

- aan de betrokkenen, wat vanzelfsprekend is;
- aan de korpschef van de betrokkenen, omdat het logisch is dat hij, in zijn rol als « *manager* », in kennis wordt gesteld van de exacte situatie van de magistraten die onder zijn gezag staan; overigens moet dat gebeuren aangezien hij het recht heeft om tegen de beslissing beroep in stellen.

De heer Vandeurzen vraagt of de secretaris van het parket of de griffier de korpschef administratief mag bijstaan in het kader van een tuchtprocedure.

De vertegenwoordigster van de minister stelt dat de hoofdsecretarissen van het parket en de hoofdgriffiers ertoe gemachtigd zijn om hun korpschef bij te staan in tuchtzaken.

Artikel 13 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 14

L'article 423 du Code judiciaire, proposé, met fin aux discussions relatives à l'absence de textes prévoyant un droit de recours.

L'article 14 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 15

L'abrogation proposée par le présent article est motivée par la circonstance que la matière traitée par l'article 424 du Code judiciaire est désormais traitée dans l'article 420 du même Code.

L'article 15 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 16

L'abrogation de l'article 426 du Code judiciaire, proposé, résulte du fait que la discipline ne sera plus traitée en assemblée générale.

L'article 16 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 17

L'article 17, proposé par l'amendement n° 2, tend à permettre aux intéressés d'avoir facilement accès à la jurisprudence des autorités disciplinaires en la centralisant auprès du secrétariat général du ministère de la Justice.

Il est essentiel de centraliser les décisions disciplinaires et de constituer une banque de données de jurisprudence car il appartient à celle-ci d'énoncer, dans de véritables attendus de principe, l'étendue des devoirs qui incombent à chaque magistrat.

Les magistrats doivent en avoir connaissance.

Dans son rapport annuel, il est important que le procureur général près la Cour de cassation consacre un volet à l'activité disciplinaire des magistrats. Le rapport est communiqué au Conseil supérieur de la justice et est de nature à renforcer la transparence du fonctionnement de l'institution judiciaire.

Art. 14

Het voorgestelde artikel 423 van het Gerechtelijk Wetboek maakt een einde aan de discussies over het ontbreken van teksten die in een beroepsrecht voorzien.

Artikel 14 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 15

De bij dit artikel voorgestelde opheffing berust op het feit dat de in artikel 424 van het Gerechtelijk Wetboek behandelde aangelegenheid voortaan door artikel 420 van hetzelfde Wetboek wordt geregeld.

Artikel 15 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 16

De voorgestelde opheffing van artikel 426 van het Gerechtelijk Wetboek vloeit voort uit het feit dat tuchtzaken niet langer in algemene vergadering zullen worden behandeld.

Artikel 16 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 17

Het door amendement n° 2 voorgestelde artikel 17 strekt ertoe de betrokkenen de mogelijkheid te bieden gemakkelijk toegang tot de rechtspraak van de tuchtoverheden te krijgen door die rechtspraak bij het secretariaat-generaal van het ministerie van Justitie te centraliseren.

Het is van wezenlijk belang de inzake tuchtaangelegenheden genomen beslissingen te centraliseren en een gegevensbank betreffende de rechtspraak terzake aan te leggen, aangezien die rechtspraak moet dienen om op grond van principiële consideransen de plichten van elke magistraat te bepalen.

De magistraten moeten daarvan kennis hebben.

Het is belangrijk dat de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie een deel van zijn jaarverslag wijdt aan de tuchtzaken ten aanzien van magistraten. Het verslag wordt bezorgd aan de Hoge Raad voor de Justitie en kan bijdragen tot een meer doorzichtige werking van de justitie.

L'article 17 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 18

L'article 18, proposé par l'amendement n° 2, tend à régir les techniques de l'effacement des mesures disciplinaires, de la réhabilitation et de la révision au motif qu'il convient d'instaurer un droit d'oubli en faveur des magistrats.

L'article 18 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 19

L'article 19, proposé par l'amendement n° 2, tend à disposer, par dérogation à l'article 410 du Code judiciaire, qu'en ce qui concerne les premiers mandats exercés au sein du conseil national de discipline, seule la moitié des membres pourront exercer un mandat de 4 ans. Ceci est la conséquence du fait que la moitié de ce conseil est renouvelée par tirage au sort après deux ans.

L'article 19 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

Art. 20

M. Vandeurzen et consorts présentent le sous-amendement (n° 18, Doc. n° 1666/4) visant à prévoir un délai raisonnable pour l'entrée en vigueur de la loi afin de permettre l'installation du conseil national de discipline.

Le sous-amendement n° 18 est adopté par 10 voix et 1 abstention.

*
* * *

L'ensemble de la proposition de loi, ainsi amendée, est adoptée par 10 voix et 1 abstention.

Le rapporteur,

L. WILLEMS

Le président,

M. VERWILGHEN

Artikel 17 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 18

Het door amendement n° 2 voorgestelde artikel 18 strekt ertoe de procedures inzake de uitwissing van de tuchtstraffen, het eerherstel en de herziening te regelen, waarbij als motief wordt aangevoerd dat een recht van uitwissing ten gunste van magistraten moet worden ingesteld.

Artikel 18 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 19

Het door amendement n° 2 voorgestelde artikel 19 strekt ertoe te bepalen dat, in afwijking van artikel 410 van het Gerechtelijk Wetboek, met betrekking tot de eerste mandaten bij de nationale tuchtraad, slechts de helft van de leden een mandaat van vier jaar kunnen uitoefenen, als gevolg van het feit dat de helft van die raad na twee jaar bij loting wordt vernieuwd.

Artikel 19 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Art. 20

De heer Vandeurzen c.s. dient subamendement n° 18 (Stuk n° 1666/4) in, dat ertoe strekt voor de inwerkingtreding van de wet in een redelijke termijn te voorzien, zodat de nationale tuchtraad kan worden opgericht.

Subamendement n° 18 wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

*
* * *

Het gehele aldus geamendeerde wetsvoorstel wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

De rapporteur,

De voorzitter,

L. WILLEMS

M. VERWILGHEN

ANNEXE 1

Note concernant le droit disciplinaire comparé**I. — LE SYSTÈME HOLLANDAIS**

Les dispositions disciplinaires relatives aux membres nommés à vie du pouvoir judiciaire sont reprises aux articles 11 à 14 de la loi d'organisation judiciaire.

La loi d'organisation judiciaire prévoit deux types de sanctions : l'avertissement infligé soit par président du Conseil supérieur, soit par le président de la cour soit par le président du tribunal et le licenciement infligé par le Conseil supérieur. En outre, la loi prévoit les cas où la mise en non activité (mesure d'ordre intérieur) est soit obligatoire soit facultative.

1. L'avertissement**a. Incriminations**

L'avertissement peut être infligé aux magistrats qui négligent la dignité de leur fonction, leurs fonctions ou leurs devoirs professionnels ou qui se rendent coupable des infractions suivantes : exercice de quelque profession qui leur est interdite, violation de l'interdiction d'entretenir des contacts avec des parties concernées dans un procès dans lequel l'intéressé est juge, non respect de l'obligation de résidence et violation d'un secret.

b. Autorités compétentes

L'avertissement est infligé d'office ou à la demande du ministère public par :

- les présidents à l'encontre des membres de leur collège, des *gerechtsauditeurs*, des greffiers, *substituut-griffiers* et des greffiers suppléants;
- le président du Conseil supérieur à l'encontre des présidents des cours;
- le président du tribunal à l'encontre des juges des cantons de l'arrondissement, des *gerechtsauditeurs*, des greffiers, *substituut-griffiers* et des greffiers suppléants;
- le président de la cour à l'encontre des présidents des tribunaux du ressort.

c. Procédure disciplinaire

Contrairement aux dispositions en matière de licenciement qui sont plus détaillées, la disposition relative à l'avertissement prévoit seulement que le magistrat mis en cause dispose de la possibilité d'être entendu.

2. Le licenciement

La loi d'organisation judiciaire détermine les cas où le licenciement est facultatif et ceux où il est impératif.

BIJLAGE 1

Nota over het vergelijkend tuchtrecht**I. — HET NEDERLANDSE RECHTSSTELSEL**

De tuchtrechtelijke bepalingen betreffende de leden van de rechterlijke macht die voor het leven zijn benoemd, zijn opgenomen in de artikelen 11 tot 14 van de wet op de rechterlijke organisatie.

Deze wet voorziet in twee soorten tuchtstraffen : waarschuwing opgelegd door de president van de Hoge Raad, door de president van het gerechtshof of door de president van de arrondissementsrechtbank en ontslag opgelegd door de Hoge Raad. Krachtens de wet kan het op non-actief stellen (maatregel van inwendige orde) in sommige gevallen van dwingende of facultatieve aard zijn.

1. Waarschuwing**a. Tenlastelegging**

Magistraten kunnen een waarschuwing krijgen wanneer zij de waardigheid van hun ambt, hun ambtsbezigheden of ambtsplichten verwaarlozen of wanneer zij zich schuldig maken aan de volgende overtredingen : uitoefenen van een ander beroep dat zij niet mogen uitoefenen, overtreding van het verbod een onderhoud of gesprek te hebben met partijen betrokken bij een geding waarin zij rechter zijn, niet-naleving van de verblijfsplicht, schending van een geheim.

b. Bevoegde autoriteiten

De waarschuwing geschiedt ambtshalve of op vordering van het openbaar ministerie door :

- de presidenten ten aanzien van de leden van hun college, de *gerechtsauditeurs*, de griffiers, *substituut-griffiers* en waarnemende griffiers;
- de president van de Hoge Raad heeft gelijke bevoegdheid ten aanzien van de presidenten van de gerechts-hoven;
- de president van de arrondissementsrechtbank heeft gelijke bevoegdheid ten aanzien van de kantonrechters, *gerechtsauditeurs*, griffiers, *substituut-griffiers* en waarnemende griffiers;
- de president van het gerechtshof heeft gelijke bevoegdheid ten aanzien van de presidenten van de arrondissementsrechtbanken binnen het rechtsgebied van zijn college.

c. Tuchtprecedure

In tegenstelling tot de meer gedetailleerde ontslagregeling moet krachtens de bepaling inzake de waarschuwing de betrokken magistraat enkel de mogelijkheid worden geboden te worden gehoord.

2. Ontslag

De wet op de rechterlijke organisatie omschrijft de gevallen waar het ontslag facultatief dan wel dwingend is.

a. *Incriminations*

Le licenciement est *facultatif* dans le cas où le magistrat :

- a été jugé de manière définitive pour délit;
- est privé de sa liberté;
- est mis sous curatelle par un jugement définitif;
- a été déclaré en faillite;
- bénéficie d'un sursis de paiement;
- est emprisonné pour dette;
- se voit reprocher des actes ou des abstentions qui portent un préjudice important à la bonne marche de la justice ou à sa confiance;
- a eu des contacts interdits avec les parties, la défense, n'a pas respecté son obligation de résidence, n'a pas respecté l'interdiction d'exercer une autre profession, n'a pas respecté un secret alors qu'il s'est déjà vu infliger un avertissement pour des faits identiques;
- est en indisponibilité pour cause de maladie pour autant que certaines conditions soient remplies (article 11a de la loi d'organisation judiciaire).

Le licenciement est *impératif* en cas :

- d'inaptitude non médicale;
- de perte de la nationalité;
- d'acceptation d'une fonction ou d'un emploi jugé incompatible par la loi avec la fonction de juge.

b. *Autorité compétente*

Le Conseil supérieur agit suite à une réquisition du procureur général.

c. *Procédure disciplinaire*

Lorsque le procureur général décide de requérir le licenciement, l'intéressé a la possibilité de faire valoir son avis et d'être entendu s'il en fait la demande.

La procédure devant le Conseil supérieur se fait en chambre du conseil. Des témoins peuvent être entendus. L'intéressé a la possibilité de faire valoir son avis et d'être entendu à sa demande.

La décision du Conseil supérieur est motivée et est rendue en audience publique.

La juridiction concernée et le ministre de la justice se voient communiquer immédiatement les décisions de licenciement.

3. La non activité

a. *Incriminations*

Le magistrat est mis en non activité en cas de détention provisoire, de peine ou de mesure non définitive, de mise sous curatelle, de faillite, d'emprisonnement pour dette ou d'octroi d'un sursis à paiement.

La non activité est facultative lors d'une instruction préparatoire judiciaire relativement à un délit ou s'il existe des soupçons quant à l'existence de faits ou de circonstances qui pourraient mener au licenciement pour des raisons autres que médicales. La non activité facultative est de 3 mois renouvelable une fois.

a. *Tenlastelegging*

Het ontslag kan worden bevolen wanneer de magistraat :

- bij een in kracht van gewijsde gegane uitspraak veroordeeld is wegens een misdrijf;
- van zijn vrijheid benomen is;
- bij een in kracht van gewijsde gegane uitspraak onder curatele is gesteld;
- in staat van faillissement is verklaard;
- uitstel van betaling heeft verkregen;
- wegens schulden is gegijzeld;
- wegens handelen of nalaten ernstig nadeel heeft toegebracht aan de goede gang van zaken bij de rechtspraak of aan het in haar te stellen vertrouwen;
- verboden contact heeft gehad met de partijen, met de verdediging, zijn verblijfsplaat niet heeft geëerbiedigd, het verbod om een ander beroep uit te oefenen niet heeft nageleefd, een geheim niet heeft bewaard hoewel hij voor gelijkaardige feiten reeds een waarschuwing had gekregen;
- ongeschikt is wegens ziekte, voorzover bepaalde voorwaarden zijn vervuld (artikel 11a van de wet op de rechterlijke organisatie).

Het ontslag wordt *bevolen* in geval van :

- ongeschiktheid anders dan wegens ziekte;
- verlies van het Nederlanderschap (nationaliteit);
- aanvaarding van een ambt of een betrekking die volgens de wet onverenigbaar is met het ambt van rechter.

b. *Bevoegde overheid*

De Hoge Raad neemt de beslissingen op vordering van de procureur-generaal.

c. *Tuchtprocedure*

Indien de procureur-generaal het voornemen heeft het ontslag te vorderen, krijgt betrokkene de gelegenheid hierover zijn mening kenbaar te maken en op zijn verzoek te worden gehoord.

Het onderzoek voor de Hoge Raad geschiedt in raadkamer. Getuigen kunnen worden gehoord. Betrokkene heeft de mogelijkheid om zijn mening kenbaar te maken en op zijn verzoek te worden gehoord.

De beslissing van de Hoge Raad is met redenen omkleed en wordt in openbare zitting uitgesproken.

De beslissing waarbij de magistraat wordt ontslagen wordt onverwijld meegedeeld aan het betrokken gerecht en aan de minister van Justitie.

3. Non-activiteit

a. *Tenlastelegging*

De magistraat wordt op non-actief gesteld in geval van voorlopige hechtenis, niet-definitieve straf of maatregel, als hij onder curatele is gesteld, in staat van faillissement is verklaard, wegens schulden is gegijzeld of uitstel van betaling heeft verkregen.

Hij kan op non-actief worden gesteld wanneer tegen hem een gerechtelijk vooronderzoek terzake van een misdrijf wordt ingesteld of indien er een vermoeden is van het bestaan van feiten of omstandigheden die tot ontslag, anders dan op medische gronden zouden kunnen leiden. De facultatieve maatregel wordt opgelegd voor een termijn van drie maanden en kan een keer worden verlengd.

b. Autorité compétente

La mise en non activité relève de la compétence du Conseil supérieur.

Lorsque la mise en non activité est impérative le Conseil supérieur est compétent pour y mettre fin dès que la mesure est abandonnée. Il a la possibilité de procéder à une réduction de salaire et décide du remboursement des sommes non perçues en tout ou partie dans le cas où il n'y a pas de licenciement.

c. Procédure disciplinaire

Les décisions de mise en non activité du Conseil supérieur sont prises sur réquisition du procureur général. La décision de mettre fin à la non activité est prise sur réquisition du procureur général ou de l'intéressé. La juridiction concernée et le ministre se voient communiquer immédiatement les décisions de mise en non activité.

4. Remarque

La loi d'organisation judiciaire régle aussi la manière dont est traitée une plainte relative à une décision judiciaire adressée par un particulier contre un juge.

II. — LE SYSTÈME ITALIEN

a. Incriminations

La définition de la faute disciplinaire est très large : le magistrat qui manque à ses devoirs ou qui se conduit dans l'exercice de ses fonctions, ou dehors de celles-ci, de façon à ne pas mériter la confiance et la considération dont il doit jouir ou qui encore compromet le prestige de l'ordre judiciaire, est sujet à des sanctions disciplinaires.

b. Les peines disciplinaires

Les sanctions sont : l'admonestation, le blâme, la perte d'ancienneté pour une période de 2 mois à 2 ans, la révocation et la destitution. À partir du blâme une possibilité de déplacement d'office s'ajoute aux peines énoncées ci-dessus. L'appréciation est laissée à une chambre spécialisée du Conseil supérieur de la magistrature qui décide au cas par cas. À titre d'exemple, l'appartenance à la loge P2 a entraîné la révocation.

c. Autorités compétentes

L'action disciplinaire est mise en mouvement par le ministre de la Justice ou le procureur général auprès de la Cour de cassation. La décision est rendue par la section disciplinaire du Conseil supérieur de la magistrature.

d. Procédure disciplinaire

L'intéressé a la possibilité d'être assisté et défendu par un autre magistrat.

L'intéressé et le procureur général ont la possibilité d'exercer un recours devant les chambres réunies de la Cour de cassation.

b. Bevoegde overheid

De non-activiteit ressorteert onder de bevoegdheid van de Hoge Raad.

Indien de non-activiteit dwingend is, is de Hoge Raad bevoegd om haar te beëindigen zodra de grond voor de maatregel is vervallen. Hij kan besluiten tot wedevermindering of tot de volledige of gedeeltelijke terugbetaling van de niet uitgekeerde bedragen indien er geen ontslag is.

c. Tuchtprocedure

De Hoge Raad beslist of een magistraat op non-actief wordt gesteld op vordering van de procureur-generaal. Over de beëindiging van non-activiteit beslist de Hoge Raad op vordering van de procureur-generaal, dan wel op verzoek van de betrokken magistraat. De beslissing wordt onverwijld meegedeeld aan het betrokken gerecht en aan de minister.

4. Opmerking

De wet op de rechterlijke organisatie regelt tevens de wijze waarop een klacht betreffende een rechterlijke beslissing van een particulier tegen een rechter wordt behandeld.

II. — HET ITALIAANSE RECHTSSTELSEL

a. Tenlastelegging

Het begrip tuchtrechtelijke fout is zeer ruim omschreven : een magistraat kan tuchtrechtelijk worden gestraft wanneer hij zijn ambtsplicht verzuimt, zich tijdens of buiten de uitoefening van zijn ambt zodanig gedraagt dat hij het vereiste vertrouwen of het aanzien niet waardig is, dan wel de faam van de rechterlijke macht in het gedrang brengt.

b. Tuchtstraffen

De straffen zijn vermaning, officiële berisping, verlies van 2 maanden tot 2 jaar ancienniteit, afzetting en ontzetting uit het ambt. Vanaf de officiële berisping kunnen de vermelde straffen vergezeld gaan van een ambtshalve overplaatsing. Een gespecialiseerde kamer van de Hoge Raad voor de magistratuur oordeelt hierover geval per geval. Een magistraat die lid was van de loge P2 is bijvoorbeeld uit zijn ambt ontzet.

c. Bevoegde overheid

De minister van Justitie of de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie stelt een tuchtrechtelijke vordering in. De afdeling tuchtrecht van de Hoge Raad voor de magistratuur neemt de uiteindelijke beslissing.

d. Tuchtprocedure

De betrokken magistraat kan zich laten bijstaan en verdedigen door een ander magistraat.

Betrokkene en de procureur-generaal kunnen beroep instellen bij de verenigde kamers van het Hof van Cassatie.

Les séances de la chambre disciplinaire du Conseil supérieur de la magistrature sont publiques.

III. — LE SYSTÈME ALLEMAND

La loi allemande se réfère dans une large mesure au droit des agents de la puissance publique.

a. *Incriminations*

Il n'existe pas en droit allemand une définition précise de la faute.

Il y a trois catégories de fautes disciplinaires :

- l'atteinte aux devoirs professionnels;
- l'atteinte aux devoirs extra professionnels (par exemple l'obligation de réserve, l'adhésion à une organisation anticonstitutionnelle);
- les infractions criminelles.

Le juge est tenu de se comporter de manière à ne pas mettre en péril la confiance en son indépendance.

b. *Sanctions disciplinaires*

Ces sanctions sont : l'avertissement, le reproche, l'amende, la réduction de salaire, le blocage des relèvements du salaire, la mutation, la dégradation, la révocation, la réduction de la pension, la déchéance de la pension.

Le système allemand prévoit également une possibilité de mutation dans l'intérêt du service et la possibilité d'interdire temporairement l'exercice des fonctions.

Seul un blâme, une amende ou la révocation peut être prononcé à l'encontre d'un juge exerçant ses fonctions auprès d'une cour suprême fédérale.

c. *Autorités compétentes*

En Allemagne, les juges sont soit au service de la Fédération, soit au service d'un *Land*.

Des conseils de discipline sont constitués au niveau des *Länder*.

Le conseil de discipline des magistrats de la fédération qui est une chambre spécialisée de la cour fédérale de justice, prend les décisions définitives en matière disciplinaire concernant les magistrats au service de la fédération.

L'avertissement et le reproche peuvent être infligés par les supérieurs hiérarchiques.

d. *Procédure disciplinaire*

Les dispositions du Code fédéral en matière disciplinaire s'appliquent par analogie aux procédures disciplinaires confiées au Conseil de discipline des magistrats de la Fédération.

La procédure devant les conseils de discipline des *Länder* comprend au moins deux instances.

Les conseils de discipline des *Länder* statuent en présence d'un président et d'assesseurs, dont une moitié sont permanents et les autres non permanents. Tous les membres doivent être juge nommé à vie. Les membres non permanents doivent appartenir à la même branche judiciaire que le juge concerné. Les membres des conseils de discipline sont désignés par les bureaux d'autres tribunaux.

De zittingen van de tuchtkamer van de Hoge Raad voor de magistratuur zijn openbaar.

III. — HET DUITSE RECHTSSTELSEL

In de Duitse wet is ruimschoots gerefereerd aan het recht dat geldt voor de ambtenaren.

a. *Tenlastelegging*

Het Duitse recht kent geen duidelijke definitie van de fout.

Er bestaan drie categorieën van tuchtrechtelijke fouten :

- inbreuk op de ambtsplicht;
- inbreuk op de niet-ambtelijke plichten (bijvoorbeeld, plicht tot geheimhouding, lidmaatschap van een ongrondwettige organisatie);
- misdaden.

De rechter moet zich zodanig gedragen dat het vertrouwen in zijn onafhankelijkheid niet in het gedrang komt.

b. *Tuchtstraffen*

Waarschuwing, vermaning, geldboete, weddevermindering, uitstel van weddeverhoging, overplaatsing, terugzetting in graad, afzetting, pensioenvermindering, pensioenverlies.

Het Duitse tuchtrecht voorziet tevens in de mogelijkheid iemand in het belang van de dienst over te plaatsen en aan iemand het verbod op te leggen om het ambt tijdelijk uit te oefenen.

Voor een rechter bij een hoger federaal gerechtshof geldt enkel de vermaning, de geldboete of de afzetting.

c. *Bevoegde overheid*

De Duitse rechters werken voor het federale niveau of voor een deelstaat.

Er bestaan tuchtraden op het niveau van de deelstaat.

De tuchtraad voor de federale magistraten, te weten een gespecialiseerde kamer van het hoogste federaal gerechtshof, neemt inzake tuchtrecht de definitieve beslissingen ten aanzien van federale magistraten.

De hiërarchische chefs kunnen waarschuwingen en vermaningen opleggen.

d. *Tuchtprocedure*

De bepalingen van het Federaal Tuchtrechtelijk Wetboek (*Bundesdisziplinarordnung*) gelden naar analogie ook voor tuchtprocedures gevoerd door de tuchtraad voor de federale magistraten.

De procedure voor de tuchtraden van de deelstaten bestaat uit ten minste twee fasen.

De tuchtraden van de deelstaten doen uitspraak in het bijzijn van een voorzitter en bijzitters, die voor de helft permanent en voor de helft niet-permanent zijn. Alle leden moeten voor het leven benoemd rechters zijn. De niet-permanente leden moeten tot dezelfde juridische branche behoren als de betrokken rechter. De leden van de tuchtraden worden aangewezen door het bureau van andere rechters.

naux. Le président d'un tribunal et son suppléant permanent ne peuvent pas faire partie du conseil de discipline.

Le conseil de discipline des magistrats de la fédération connaît du pourvoi en cassation contre les décisions rendues par les conseils de discipline des magistrats des *Länder* (article 62) qui ont prévu cette possibilité.

Le conseil de discipline des magistrats de la fédération délibère et statue en présence d'un président, de deux assesseurs permanents et de deux assesseurs non permanents. Le président et les assesseurs permanents doivent appartenir à la cour fédérale de justice et les assesseurs permanents qui sont des juges titulaires, à la branche judiciaire du juge concerné. Le président d'un tribunal et son suppléant permanent ne peuvent pas faire partie du conseil de discipline.

Sauf dans les cas énumérés dans le statut des juges, le conseil de discipline des magistrats de la fédération ne connaît du pourvoi en cassation que si celui-ci a été déclaré recevable par le conseil de discipline du *Land* concerné.

Le statut des juges précise également ce qui doit figurer dans le mémoire en cassation et la forme et le délai dans lequel le pourvoi doit être introduit.

IV. — LE SYSTÈME ESPAGNOL

a. *Incriminations*

Il existe des fautes disciplinaires définies avec précision mais aussi d'autres résultant de concepts vagues.

Fautes très graves :

- le non respect conscient du devoir de respect à la constitution;
- l'affiliation à un parti politique ou à un syndicat;
- la condamnation pour responsabilité civile s'il y a dol ou faute grave;
- l'exercice d'activités incompatibles avec les activités de juge;
- des retards injustifiés et réitérés;
- l'absence injustifiée pour plus de 7 jours;
- l'abus de la condition de juge pour obtenir un traitement favorable et injustifié des autorités, des fonctionnaires et des professionnels;
- la révélation de faits ou de données connues dans l'exercice de la fonction de juge lorsque cela cause un dommage;
- avoir commis 2 fautes graves.

Fautes graves :

- le manque de respect à un supérieur hiérarchique;
- les recommandations faites à un autre juge ou magistrat;
- le fait de corriger l'application ou l'interprétation de jugements faits par les juges inférieurs;
- l'absence injustifiée pour plus de 3 jours;
- le fait de ne pas respecter l'horaire des audiences publiques de manière répétée;
- ne pas respecter les demandes formulées par le conseil général du pouvoir judiciaire;
- le fait d'avoir été sanctionné pour 2 fautes légères.

banken. De voorzitter van een rechtbank en zijn vaste plaatsvervanger mogen geen lid zijn van de tuchtraad.

De tuchtraad voor federale magistraten neemt kennis van het cassatieberoep tegen beslissingen van de tuchtraden voor magistraten van de deelstaten (artikel 62), voorzover de deelstaten in deze mogelijkheid voorzien hebben.

De tuchtraad voor federale magistraten beraadslaagt en doet uitspraak in het bijzijn van een voorzitter, twee permanente bijzitters en twee niet-permanente bijzitters. De voorzitter en de permanente bijzitters moeten deel uitmaken van het hoogste federaal gerechtshof. De permanente bijzitters, die voor het leven benoemde rechters zijn, moeten tot dezelfde juridische branche behoren als de betrokken rechter. De voorzitter van een rechtbank en zijn vaste plaatsvervanger mogen geen lid zijn van de tuchtraad.

Behalve voor de gevallen opgesomd in de wet op het statuut van de rechter neemt de tuchtraad voor federale magistraten enkel kennis van een voorziening in cassatie als zij ontvankelijk is verklaard door de tuchtraad van de betrokken deelstaat.

Het statuut van de rechter omschrijft welke vermeldingen moeten voorkomen in de memorie in cassatie, alsmede de vormvereisten en de termijn binnen welke de voorziening moet worden ingesteld.

IV. — HET SPAANSE RECHTSSTELSEL

a. *Tenlastelegging*

Bepaalde tuchtrechtelijke fouten zijn duidelijk omschreven, andere vloeien evenwel voort uit vage begrippen.

Zeer ernstige fouten :

- opzettelijk niet naleven van de grondwet;
- lidmaatschap van een politieke partij of van een vakbond;
- veroordeling voor burgerrechtelijke aansprakelijkheid in geval van bedrog of van een ernstige fout;
- uitoefenen van activiteiten die onverenigbaar zijn met het ambt van rechter;
- herhaaldelijk en onverantwoord te laat komen en achterstand;
- afwezigheid zonder reden van meer dan 7 dagen;
- misbruik van het ambt van rechter om een ongeoorloofde voorkeursbehandeling te krijgen van autoriteiten, ambtenaren of bedrijven;
- bekendmaking van feiten of gegevens gekend in de uitoefening van het ambt van rechter als zulks schade veroorzaakt;
- twee ernstige fouten hebben gemaakt.

Ernstige fouten :

- onbehoorlijk gedrag ten aanzien van een hiërarchische chef;
- aanbevelingen aan een andere rechter of magistraat;
- wijzigingen van de toepassing of de uitlegging van vonnissen van lagere rechters;
- afwezigheid zonder reden van meer dan 3 dagen;
- het tijdschema van de openbare zittingen herhaaldelijk niet naleven;
- de verzoeken van de *Consejo General del Poder Judicial* niet naleven;
- een tuchtstraf krijgen voor 2 lichte fouten.

- Fautes légères :
- le non respect des citoyens, des officiers de la police judiciaire, ...;
 - l'absence injustifiée pour plus d'un jour;
 - le fait de ne pas respecter les délais.

b. Sanctions disciplinaires

Ce sont la révocation définitive, la suspension de 1 à 3 ans avec traitement, la mutation, l'amende et l'avertissement.

Les fautes légères sont sanctionnées par un avertissement ou une amende (15 000 pesetas). Les fautes graves par une amende de 50 000 à 500 000 pesetas. Les fautes très graves par la suspension, le déplacement, la révocation.

La loi prévoit des délais de prescription différents selon le type de faute disciplinaire.

c. Autorités compétentes

La commission disciplinaire du conseil général du pouvoir judiciaire introduit l'action. Le président de la cour suprême est compétent pour les fautes légères. La commission est compétente pour les fautes graves. Le conseil général du pouvoir judiciaire traite des fautes graves en séance plénière.

d. Procédure disciplinaire

L'enquête est faite par un instructeur délégué qui examine si la faute est établie et propose la sanction.

Un pli est notifié à l'intéressé qui peut contester dans les 8 jours.

L'action disciplinaire ne peut durer plus de 6 mois sauf raisons exceptionnelles.

La sanction doit être motivée.

Il existe une possibilité de recours devant la formation plénière du conseil général du pouvoir judiciaire qui peut aboutir à un recours contentieux administratif et devant le tribunal supérieur. Les associations de juge et de magistrats peuvent interjeter appel contre la décision contentieuse administrative.

V. — LE SYSTÈME FRANÇAIS

a. Incriminations

Tout manquement par un magistrat aux devoirs de son état, à l'honneur, à la délicatesse ou à la dignité constitue une faute disciplinaire.

b. Sanctions disciplinaires

Ce sont : la réprimande avec inscription au dossier, le déplacement d'office, le retrait de certaines fonctions, l'abaissement d'échelon, la rétrogradation, la mise à la retraite d'office ou l'admission à cesser ses fonctions lorsque le magistrat n'a pas droit à une pension de retraite, la révocation avec ou sans suspension des droits à pension.

Le retrait de certaines fonctions, l'abaissement d'échelon et la rétrogradation peuvent être assortis du déplacement d'office.

Lichte fouten :

- geen eerbied hebben voor de burger, de officieren van de gerechtelijke politie, ...;
- zonder reden afwezig zijn voor meer dan een dag;
- de termijnen niet naleven.

b. Tuchtstraffen

Definitieve afzetting, schorsing voor een termijn van een tot drie jaar met behoud van wedde, overplaatsing, geldboete en waarschuwing.

Lichte fouten worden gestraft met een waarschuwing of een geldboete (15 000 peseta's), ernstige fouten met een geldboete van 50 000 tot 500 000 peseta's en zeer ernstige fouten met schorsing, overplaatsing of afzetting.

De wet voorziet in verjaringstermijnen naar gelang van het soort van tuchtrechtelijke fout.

c. Bevoegde overheid

De tuchtcommissie van de *Consejo General del Poder Judicial* stelt de vordering in. De voorzitter van het hoogste gerechtshof is bevoegd voor de lichte fouten. De commissie is bevoegd voor de ernstige fouten en de *Consejo General del Poder Judicial* behandelt de dossiers inzake zeer ernstige fouten in plenaire zitting.

d. Tuchtprocedure

Het onderzoek wordt toevertrouwd aan een terzake bevoegd ambtenaar (*Instructor delegado*) die nagaat of de fout vaststaat en een tuchtstraf voorstelt.

De betrokkenen die hiervan schriftelijk in kennis wordt gesteld, kan de straf binnen achten dagen betwisten.

Behalve in uitzonderlijke omstandigheden mag de tuchtvordering niet langer dan 6 maanden duren.

De tuchtstraf moet met redenen omkleed zijn.

Beroep kan worden ingesteld bij de *Consejo General del Poder Judicial* in plenaire zitting, waarna administratieve rechtsmiddelen openstaan bij het hoogste gerechtshof. De verenigingen van rechters en magistraten kunnen in hoger beroep gaan tegen bedoelde administratieve beslissing.

V. — HET FRANSE RECHTSSTELSEL

a. Tenlastelegging

Magistraten die hun ambtsplaatje verzuimen, hun naam geen eer aandoen, zich tactloos of onwaardig gedragen, begaan een tuchtrechtelijke fout.

b. Tuchtstraffen

Berisping met vermelding in het dossier, ambtshalve overplaatsing, intrekken van bepaalde taken, terugzetting in rang, terugzetting in graad, ambtshalve pensionering, toelating om het ambt neer te leggen indien de magistraat geen aanspraak kan maken op pensioen, afzetting met of zonder opschorting van de pensioenrechten.

De intrekking van bepaalde taken, de terugzetting in rang en de terugzetting in graad kunnen gepaard gaan met een ambtshalve overplaatsing.

c. Autorités compétentes

Le pouvoir disciplinaire est exercé, à l'égard des magistrats du siège par le Conseil supérieur de la magistrature (CSM).

À l'égard des magistrats du parquet ou du cadre de l'administration centrale du ministère de la Justice le pouvoir disciplinaire est exercé par le Garde des Sceaux.

Après enquête, s'il n'y a pas lieu à sanction disciplinaire, l'inspection des services judiciaires, les premiers présidents, les procureurs généraux ou les chefs de service de l'administration centrale peuvent donner un avertissement.

d. Procédure disciplinaire

Pour les magistrats du siège

L'instruction d'une affaire est confiée, à la demande du Garde des Sceaux, à l'inspection des services judiciaires. Le Garde des Sceaux prend la décision de saisir ou non le CSM siégeant en formation disciplinaire au vu des rapports écrits et des procès verbaux qui constituent à ce stade le dossier.

Le conseil de discipline est composé outre le premier président de la Cour de cassation qui le préside, de cinq magistrats du siège et un magistrat du parquet, un conseiller d'Etat et trois personnalités n'appartenant ni au parlement ni à l'ordre judiciaire. La loi organique n° 94-100 du 5 février 1994 précise que les magistrats sont désignés dans les conditions suivantes :

- un magistrat du siège hors hiérarchie de la Cour de cassation élu par l'assemblée des magistrats du siège hors hiérarchie de ladite Cour;
- un premier président de cour d'appel élu par l'assemblée des premiers présidents des cours d'appel;
- un président de tribunal de grande instance élu par l'assemblée des présidents de tribunal de grande instance, de première instance ou de tribunal supérieur d'appel;
- deux magistrats du siège et un magistrat du parquet des cours et tribunaux élu de la manière fixée par la loi.

Le président de la république et le ministre de la Justice ne participent pas aux travaux du conseil de discipline.

Le CSM est saisi par la dénonciation des faits que lui adresse le Garde des Sceaux.

Le premier président de la Cour de cassation désigne, parmi les membres du conseil, un rapporteur chargé de procéder à une enquête. Au cours de l'enquête le rapporteur entend ou fait entendre l'intéressé par un magistrat d'un rang au moins égal à celui de l'intéressé et s'il y a lieu le plaignant et les témoins. L'intéressé peut se faire assister.

La procédure doit être mise à la disposition de l'intéressé ou de son conseil 48 heures au moins avant chaque audition.

Le Garde des Sceaux peut s'il y a urgence et après avis des chefs hiérarchiques proposer au CSM d'interdire au magistrat faisant l'objet d'une enquête l'exercice de ses fonctions jusqu'à la décision définitive. L'interdiction tem-

c. Bevoegde overheid

De Hoge Raad voor de magistratuur (verder : Hoge Raad) oefent het tuchtrecht uit ten aanzien van de zittende magistratuur.

De minister van Justitie oefent het tuchtrecht uit ten aanzien van de parketmagistraten of het personeel van het centraal bestuur van het ministerie van Justitie.

Als er na onderzoek geen reden is om een tuchtstraf op te leggen, kan een waarschuwing worden gegeven door de inspectie rechterlijke diensten, de eerste voorzitters, de procureurs-generaal of de diensthoofden van het centraal bestuur.

d. Tuchtprocedure

Voor de zittende magistratuur

Op verzoek van de minister van Justitie wordt het onderzoek toevertrouwd aan de inspectie van de rechterlijke diensten. De minister van Justitie beslist om de zaak al dan niet aanhangig te maken van de Hoge Raad die optreedt als tuchtraad op grond van de schriftelijke verslagen en de processen-verbaal in het dossier.

De tuchtraad is naast de voorzitter ervan, te weten de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie, samengesteld uit vijf zittende magistraten, een parketmagistraat, een staatsraad en drie personen die geen lid zijn van het parlement noch deel uitmaken van de rechterlijke macht. Naar luid van organieke wet n° 94-100 van 5 februari 1994 worden de magistraten aangewezen onder de volgende voorwaarden :

- een zittend magistraat, buiten hiërarchie, van het Hof van Cassatie, verkozen door het college van zittende magistraten, afgezien van de hiërarchie van het Hof van Cassatie;
- een eerste voorzitter van een hof van beroep verkozen door het college van eerste voorzitters van hoven van beroep;
- een voorzitter van een *tribunal de grande instance* verkozen door het college van voorzitters van de *tribunal de grande instance*, van de *tribunal de première instance* of van de *tribunal supérieur d'appel*;
- twee zittende magistraten en een parketmagistraat van de hoven en rechtbanken verkozen op de wijze bepaald door de wet.

De President van de Republiek en de minister van Justitie nemen niet deel aan de werkzaamheden van de tuchtraad.

De minister van Justitie doet aangifte van de feiten bij de Hoge Raad.

Binnen de tuchtraad wijst de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie een rapporteur aan die belast wordt met een onderzoek. Tijdens het onderzoek worden betrokkenen, en in voorkomend geval de klager en de getuigen, gehoord door de rapporteur of door een magistraat met ten minste een even hoge rang als betrokkenen. Betrokkenen kan zich laten bijstaan door een advocaat.

Ten minste 48 uur voor elk verhoor moet betrokkenen of zijn raadsman beschikken over de processtukken.

In geval van dringende noodzakelijkheid en na het advies van de hiërarchische chefs te hebben ingewonnen, kan de minister van Justitie de magistraat tegen wie een onderzoek loopt het verbod opleggen zijn ambt uit te oefenen

poraire cesse de plein droit si le CSM n'a pas été saisi à l'expiration d'un délai de 2 mois.

Après l'enquête ou lorsqu'une enquête n'est pas jugée nécessaire, l'intéressé est cité à comparaître en personne devant le CSM. Il peut se faire assister et en cas de maladie ou d'empêchement reconnus justifiés, se faire représenter. Il a droit à la communication de son dossier.

Au jour fixé par la citation, après audition du directeur des services judiciaires et après lecture du rapport, le magistrat déféré est invité à fournir ses explications et moyens de défense.

Le conseil statue à huis clos.

Un recours est ouvert devant le Conseil d'État.

Pour les magistrats du parquet

Aucune sanction ne peut être prononcée sans l'avis de la formation compétente du CSM. Celle-ci est composée outre le procureur général près la Cour de cassation, de 5 magistrats du parquet et d'un magistrat du siège ainsi que du conseiller d'État et des trois personnalités qui font partie de la formation du CSM compétente pour les membres du siège. Les membres du CSM sont choisis comme suit :

- un magistrat du parquet hors hiérarchie à la Cour de cassation élu par l'assemblée des magistrats du parquet hors hiérarchie de ladite Cour;

- un procureur général près une cour d'appel élu par l'assemblée des procureurs généraux près les cours d'appel;

- un procureur général de la République près un tribunal de grande instance élu par l'assemblée des procureurs de la République;

- deux magistrats du parquet et un magistrat du siège des cours et tribunaux élus de la manière prévue par la loi.

Le Garde des Sceaux saisit le procureur général près la Cour de cassation des faits motivants une poursuite disciplinaire. Dès cette saisine, le magistrat a droit à la communication de son dossier.

Le procureur général près la Cour de cassation désigne un rapporteur chargé s'il y a lieu de procéder à une enquête.

Le Garde des Sceaux peut s'il y a urgence et sur proposition des chefs hiérarchiques, après avis du CSM, interdire au magistrat l'exercice de ses fonctions jusqu'à décision définitive sur les poursuites. L'interdiction temporaire cesse de plein droit si le CSM n'a pas été saisi à l'expiration d'un délai de 2 mois.

Ensuite le magistrat est cité à comparaître devant la formation du CSM compétente. Les règles applicables aux magistrats du siège sont applicables aux magistrats du parquet.

Le CSM délibère à huis clos et émet un avis motivé sur la sanction que les faits reprochés lui paraissent devoir entraîner. Cet avis est transmis au Garde des Sceaux. S'il entend prendre une sanction plus forte que celle proposée par le CSM, il saisit le CSM de son projet de décision.

tot een definitieve beslissing is genomen. Dit tijdelijk verbod vervalt van rechtswege indien de zaak na afloop van een termijn van twee maanden niet aanhangig is gemaakt bij de Hoge Raad.

Na het onderzoek of indien een onderzoek niet noodzakelijk wordt geacht, wordt betrokken persoonlijk gedagvaard voor de Hoge Raad. Hij kan zich laten bijstaan en zich laten vertegenwoordigen indien hij ziek of verhinderd is en zulks bewezen is. Hij heeft inzagerecht in het dossier.

Op de dagvaarding vastgestelde datum, na de directeur van de gerechtelijke diensten te hebben gehoord en na voorlezing van het verslag is, wordt de gedaagde magistraat verzocht uitleg te verstrekken en zijn verweermiddelen voor te dragen.

De tuchtraad doet uitspraak achter gesloten deuren.

Tegen de uitspraak kan beroep worden ingesteld bij de Raad van State.

Voor parketmagistraten

Tuchtstraffen kunnen enkel worden opgelegd nadat het advies van de betrokken afdeling van de Hoge Raad is ingewonnen. Bedoeld orgaan is samengesteld uit de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, vijf parketmagistraten, een zittende magistraat, een staatsraad en drie personen die deel uitmaken van de afdeling van de Hoge Raad bevoegd voor de zittende leden. De leden van de Hoge Raad worden als volgt verkozen :

- een parketmagistraat, buiten hiérarchie, van het Hof van Cassatie verkozen door het college van parketmagistraten afgezien van de hiérarchie van het Hof van Cassatie;

- een procureur-generaal bij een hof van beroep verkozen door het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep;

- een procureur-generaal van de Republiek bij een tribunal de grande instance verkozen door het college van procureurs van de Republiek;

- twee parketmagistraten en een zittende magistraat bij de hoven en rechtbanken verkozen op de wijze bepaald door de wet.

De minister van Justitie doet bij de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie aangifte van de feiten die aanleiding geven tot een tuchtrechtelijke vervolging. Vanaf dit tijdstip kan de magistraat zijn dossier inzien.

De procureur-generaal bij het Hof van Cassatie stelt een rapporteur aan die in voorkomend geval met een onderzoek wordt belast.

In geval van dringende noodzakelijkheid en op voorstel van de hiérarchische chefs, kan de minister van Justitie aan de magistraat het verbod opleggen om zijn ambt uit te oefenen tot een definitieve beslissing is genomen. Dit tijdelijk verbod vervalt van rechtswege indien de zaak na verloop van een termijn van twee maanden niet aanhangig is gemaakt bij de Hoge Raad.

Daarna wordt de magistraat gedagvaard voor de bevoegde afdeling van de Hoge Raad. De bepalingen betreffende de zittende magistraten gelden ook voor de parketmagistraten.

De Hoge Raad beraadslaagt achter gesloten deuren en brengt op grond van de ten laste gelegde feiten een met redenen omkleed advies uit over de tuchtstraf. Dit advies wordt aan de minister van Justitie meegedeeld. Indien de minister een zwaardere tuchtstraf overweegt, geeft hij daarvan kennis aan de Hoge Raad.

Le CSM émet un nouvel avis après avoir entendu l'intéressé. La décision du Garde des Sceaux est notifiée à l'intéressé

Un recours est ouvert devant le Conseil d'Etat.

De Hoge Raad geeft een nieuw advies, na betrokkene te hebben gehoord. De beslissing van de minister van Justitie wordt aan betrokkene betekend.

Tegen de uitspraak kan beroep worden ingesteld bij de Raad van State.

ANNEXE 2

Note relative aux conséquences financières liées aux peines disciplinaires***1. Avertissement et réprimande simple***

L'avertissement et la réprimande simple n'ont pas d'effet direct sur le calcul ou le paiement de la rémunération.

2. Réprimandes avec retenue de traitement de 2 % à 10 % ou de 15 % à 30 %

Le magistrat à qui est infligé une réprimande avec retenue de traitement de 2 % à 10 % ou de 11 % à 30 % pendant 2 mois maximum continue à exercer ses fonctions.

Étant donné qu'une partie du traitement continue à être versée, le traitement se rapportant à la période pendant laquelle il y a eu retenue de traitement est pris en considération lors du calcul de l'ancienneté pécuniaire.

La retenue de traitement n'entraîne aucune diminution du traitement brut, du pécule de vacance et de l'allocation de fin d'année.

Le versement des allocations familiales étant lié à l'exercice des fonctions et non pas au versement de la rémunération, les réprimandes avec retenue de traitement n'ont pas d'effet sur le droit à ces allocations.

En ce qui concerne la couverture des soins de santé, ce droit est maintenu dès lors que les rémunérations gagnées pendant l'année civile qui précède la période annuelle de droit atteignent 6 fois le salaire minimum garanti (260 058 francs en 1998). Le montant a atteindre étant peu élevé, le magistrat qui est sanctionné par une réprimande reste couvert sans qu'il doive payer lui-même un complément de cotisation.

Quant à la répercussion de ces peines sur l'ouverture du droit à la pension de retraite ou de survie, il résulte de l'article 6 A de la loi générale du 21 juillet 1844 sur les pensions civiles et ecclésiastiques que seuls les services rétribués par le Trésor public sont susceptibles de conférer le droit à la pension. Dès lors, les sommes retenues ne sont pas prises en compte lors du calcul de la pension.

3. La suspension de 15 jours maximum et la suspension de 16 jours à 6 mois

La suspension de maximum 15 jours et la suspension de 16 jours à 6 mois entraînent une retenue de traitement de 50 % du traitement brut. La suspension signifie que le magistrat suspendu n'exerce pas ses fonctions pendant la période fixée par l'autorité disciplinaire compétente.

Durant la période de suspension, le magistrat ne peut faire valoir ses titres à la promotion ou à l'avancement de traitement. Il est à noter que lors du calcul de l'ancienneté financière il n'est tenu compte que des services admissibles couvrant un mois entier.

Vu l'absence de prestations, les allocations familiales ne seront pas versées au magistrat.

La période de suspension n'est pas prise en compte ni pour l'octroi ni pour le calcul de la pension de retraite et de survie.

La suspension entraîne une diminution du pécule de vacances et de l'allocation de fin d'année.

BIJLAGE 2

Nota over de financiële gevolgen van tuchtstraffen***1. Waarschuwing en gewone berisping***

De waarschuwing en de gewone berisping hebben geen rechtstreeks gevolg op de berekening of de betaling van de bezoldiging.

2. Berisping met inhouding van wedde van 2 % tot 10 % en van 15 % tot 30 %

De magistraat die een berisping krijgt met inhouding van wedde van 2 % tot 10 % en van 11 % tot 30 % gedurende een periode van ten hoogste 2 maanden, blijft zijn ambt uitoefenen.

Aangezien een deel van de wedde uitbetaald blijft, wordt bij de berekening van de geldelijke anciënniteit, de wedde tijdens de inhouding in aanmerking genomen.

De inhouding van de wedde heeft geen enkele verlaging van de bruttowedde, het vakantiegeld of de eindejaarstoelage tot gevolg.

Aangezien de uitkering van gezinstoelagen samenhangt met de uitoefening van het ambt en niet met de uitkering van de bezoldiging, hebben de waarschuwingen met inhouding van wedde geen gevolg op het recht op deze toelagen.

Wat betreft de tussenkomst in de gezondheidszorg, blijft dit recht gehandhaafd, zodra de bezoldigingen uitbetaald worden gedurende het kalenderjaar dat de jaarlijkse rechtstermijn voorafgaat, zesmaal het gewaarborgd minimumloon (260 058 frank in 1998) bereiken. De magistraat die als sanctie een waarschuwing kreeg, behoudt zijn rechten zonder dat hij zelf een extra bijdrage moet betalen.

De weerslag van deze straffen op het ingaan van het recht op overlevingspensioen, kan worden gevonden in artikel 6 A van de algemene wet van 21 juli 1844 betreffende de burgelijke en kerkelijke pensioenen, dat bepaalt dat alleen diensten gehonoreerd door de Staatskas het recht geven op pensioen. Bij de berekening van het pensioen wordt met dit ingehouden bedrag geen rekening gehouden.

3. Schorsing van maximum 15 dagen en van 16 dagen tot 6 maanden

Deze schorsing heeft een inhouding van 50 % op de wedde tot gevolg. De bevoegde tuchtoverheid bepaalt de periode waarin de magistraat zijn ambt niet meer mag uitoefenen.

Tijdens de schorsing verliest de magistraat het recht op anciënniteit en hij kan de rechten op de bevordering van de wedde niet doen gelden. Bij de berekening van de geldelijke anciënniteit wordt enkel rekening gehouden met de toegelaten diensten gepresteerd tijdens een volledige maand.

Gezien de afwezigheid van dienstverrichtingen wordt de kinderbijslag niet uitgekeerd aan de magistraat.

Bij de toekenning en de berekening van het overlevings- en ouderdomspensioen wordt geen rekening gehouden met de schorsingstermijn.

De schorsing brengt daarentegen wel een verlaging van het vakantiegeld en de eindejaarstoelage met zich mee.

En ce qui concerne la couverture des soins de santé, étant donné que le montant du bon de cotisation exigé pour que le bénéficiaire puisse conserver ses droits sans devoir payer un complément de cotisation est peu élevé, la suspension restera en principe sans effet en la matière.

4. Le retrait de mandat de chef de corps ou du mandat adjoint

Le retrait de mandat de chef de corps ou du mandat adjoint emporte la perte du supplément de traitement alloué au chef de corps et au titulaire d'un mandat adjoint. Étant donné que l'intéressé garde sa qualité de magistrat les conséquences liées au retrait du mandat seront limitées.

5. La démission d'office

La démission d'office met fin aux fonctions du magistrat tout en sauvegardant son droit à la pension de retraite.

Le magistrat démis d'office a droit aux allocations de chômage des agents du secteur public dès lors que sa démission d'office n'est pas assortie d'un droit immédiat à la pension (loi du 20 juillet 1991 portant des dispositions sociales et diverses).

Dès qu'il est mis fin à ses fonctions, le magistrat démis d'office est assujetti à la sécurité sociale des travailleurs salariés, secteur chômage et assurance maladie-invalidité y compris le secteur des indemnités et l'assurance maternité.

À cet effet l'employeur verse à l'ONSS les cotisations dues par l'employeur et le travailleur.

L'assujettissement est toutefois subordonné à la condition que dans les 30 jours qui suivent la fin de la relation de travail, l'intéressé se soit inscrit comme demandeur d'emploi.

Le chômeur a droit aux allocations familiales.

Le magistrat âgé de 60 ans au moins et qui compte 5 ans de service admissibles à l'exclusion des bonifications pour études et des autres périodes bonifiées à titre de service admis pour la détermination du traitement (par exemple : service militaire, services coloniaux, ...), peut prétendre à une pension anticipée immédiate ou différée.

La pension différée ou immédiate est une pension de retraite à charge du Trésor public.

On parle de pension immédiate lorsque le magistrat est en service jusqu'à la veille de sa mise à la retraite.

La pension anticipée est une pension différée si l'ancien magistrat a mis fin à sa carrière avant l'âge de 60 ans.

Seul le magistrat démis qui ne compte pas 5 ans de services admissibles et qui n'a pas atteint l'âge de 60 ans ne pourrait bénéficier d'aucune pension de retraite à charge du Trésor public.

Toutefois, il peut demander à bénéficier d'une pension d'employé. Cette possibilité est inscrite dans l'article 4 de la loi du 5 août 1968 établissant certaines relations entre les régimes de pension du secteur public et ceux du secteur privé qui prévoit que des transferts seront opérés vers le régime de pension des travailleurs salariés auquel l'intéressé est censé avoir été assujetti.

Les transferts ne seront effectués que pour les services qui dans le régime de pension des travailleurs salariés auraient donné lieu à des cotisations.

De verplichte bijdrage voor de ziekenzorg zorgt ervoor dat betrokkene zijn rechten behoudt zonder dat hij een extra bijdrage moet betalen. Dit bedrag ligt zo laag dat de schorsing op het gebied van gezondheidszorg in principe geen gevolg heeft.

4. Ontzetting uit het ambt van korpschef of adjunct-korpschef

De ontzetting uit het ambt van korpschef of adjunct-korpschef, kan het verlies van de aanvulling bij de wedde toegekend aan de korpschef of de houder van het mandaat van adjunct-korpschef tot gevolg hebben. Aangezien de betrokkene de hoedanigheid van magistraat behoudt, zijn de gevolgen die gepaard gaan met de ontzetting uit het ambt beperkt.

5. Ontslag van ambtswege

De ontzetting stelt een einde aan het ambt van de magistraat waarbij het recht op ouderdomspensioen behouden blijft.

De magistraat die ambtshalve ontset werd, heeft recht op werkloosheidsuitkering van ambtenaren tewerkgesteld in de overheidssector, van zodra zijn ontslag van ambtswege niet gepaard gaat met het onmiddellijk recht op pensioen (wet van 20 juli 1991 houdende sociale en andere bepalingen).

Zodra er een einde gesteld wordt aan zijn ambt valt deze magistraat onder de sociale zekerheid van werknemers : werkloosheidsuitkering, de ziekte- en invaliditeitsverzekering, schadevergoeding en zwangerschapsuitkering.

De werkgever betaalt hiervoor de RSZ-bijdragen, waaraan werkgever en werknemer gebonden zijn.

Betrokken magistraat moet zich echter binnen de 30 dagen die volgen op het beëindigen van zijn ambt inschrijven als werkzoekende.

De werkloze heeft recht op kinderbijslag.

De magistraat die de leeftijd van ten minste 60 jaar bereikt heeft en die 5 jaar zijn toegelaten dienstverrichtingen uitoefende, behalve studietoelagen en andere voordeelen (militaire dienstplicht, koloniale diensten, ...), kan aanspraak maken op een onmiddellijk of uitgesteld vervroegd pensioen.

Het uitgesteld of onmiddellijk pensioen is een ouderdomspensioen dat ten laste is van de Staatskas.

Men spreekt over een onmiddellijk pensioen wanneer de magistraat zijn ambt uitoefent tot stelling op het moment wanneer hij in rust gesteld wordt.

Het vervroegd pensioen is een uitgesteld pensioen wanneer de magistraat voor zijn 60^e verjaardag zijn ambt niet meer uitoefent.

Alleen de magistraat die niet gedurende 5 jaar zijn diensten straffeloos heeft uitgeoefend en die de leeftijd van 60 jaar nog niet heeft bereikt, kan aanspraak maken op een pensioen dat wordt uitbetaald door de Staatskas.

Nochtans kan hij een pensioen voor bedienenden aanvragen. Artikel 4 van de wet van 5 augustus 1968, dat bepaalde relaties tussen pensioenstelsels van de openbare- en privé-sector vastlegt, schrijft voor dat overdracht van het pensioenstelsel voor betaalde werknemers waartoe betrokkenen verondersteld wordt te behoren, mogelijk wordt.

Deze transfers zullen slechts doorgevoerd worden voor ambten die in het pensioenstelsel van werknemers, aanleiding hebben gegeven tot bijdragen.

Il n'y a par exemple pas de transfert pour le service militaire ou pour les périodes de bonification pour diplôme.

6. La destitution ou la révocation

La destitution et la révocation mettent fin aux fonctions du magistrat et en vertu de l'article 50 de la loi du 21 juillet 1844, entraînent la perte du droit à la pension de retraite.

Le magistrat destitué ou révoqué a droit aux allocations de chômage et à la couverture de l'assurance maladie invalidité aux mêmes conditions que le magistrat démis d'office (cf. point 5).

L'article 46 de la loi du 15 mai 1984 portant mesures d'harmonisation dans les régimes de pension prévoit expressément que le bénéfice de la pension anticipée, différée ou immédiate est exclus pour les personnes dont les services ont pris fin par suite de révocation. Il convient d'interpréter ce texte comme excluant également les magistrats destitués du droit à la pension de retraite anticipée.

Le magistrat qui se voit infliger la peine disciplinaire la plus lourde n'a donc droit ni à la pension de retraite ni à la pension de retraite anticipée.

Cependant, en vertu de l'article 4 de la loi du 5 août 1968 établissant certaines relations entre les régimes de pension du secteur public et ceux du secteur privé, le magistrat destitué ou révoqué peut demander à bénéficier d'une pension d'employé (cf. point 5).

7. La démission volontaire

Le magistrat qui démissionne volontairement n'entre pas dans le champ d'application de la loi du 20 juillet 1991 portant des dispositions sociales et diverses. Il n'a dès lors pas droit au chômage.

Ce magistrat a droit de demander une pension anticipée immédiate ou différée dès lors qu'il répond aux conditions de l'article 46 de la loi du 15 mai 1984 précitée. Pour rappel, ces conditions sont : avoir au moins 60 ans et compter 5 années de services admissibles.

Le magistrat qui ne remplit pas ces conditions peut demander à bénéficier d'une pension d'employé sur base de l'article 4 de la loi du 5 août 1968 établissant certaines relations entre les régimes de pension du secteur public et ceux du secteur privé.

Zo is er bijvoorbeeld geen overdracht bij de dienstplicht of bij studietoelagen.

6. Ontzetting uit het ambt of afzetting

Op grond van artikel 50 van de wet van 21 juli 1844, stellen de ontzetting en afzetting uit het ambt een eind aan het ambt van magistraat en brengen een verlies van het recht op ouderdomspensioen met zich mee.

Zoals de magistraat die ambtshalve werd ontslagen (zie punt 5), heeft de ontzette of afgezette magistraat recht op een werkloosheidsuitkering en ziekte- en invaliditeitsuitkering.

Artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 dat een eenvormigheid in de pensioenstelsels voorziet, bepaalt uitdrukkelijk dat de voordelen die een vervroegd, uitgesteld of onmiddellijk pensioen biedt, niet van toepassing zijn op personen die uit het ambt gezet zijn. Deze tekst sluit ook magistraten uit die geen recht hebben op een vervroegd ouderdomspensioen.

De magistraat die de zwaarste tuchtstraf krijgt heeft bijgevolg geen recht op ouderdomspensioen of vervroegd ouderdomspensioen.

Op grond van artikel 4 van de wet van 5 augustus 1968, dat bepaalde relaties tussen pensioenstelsels in de openbare sector en de privé-sector vastlegt, kan de magistraat nochtans een pensioen voor beambte aanvragen (zie punt 5).

7. Vrijwillig ontslag

De wet van 20 juli 1991 met betrekking tot sociale en andere bepalingen, is niet van toepassing op de ambtenaar die vrijwillig zijn ontslag indient. Hij heeft bijgevolg geen recht op een werkloosheidsuitkering.

Deze magistraat heeft het recht om een onmiddellijk of uitgesteld vervroegd pensioen aan te vragen wanneer hij beantwoordt aan de voorwaarden gesteld in artikel 46 van de voorgenoemde wet van 15 mei 1984. De magistraat moet minstens de leeftijd van 60 bereikt hebben en vijf jaar het ambt hebben uitgeoefend.

De magistraat die niet beantwoordt aan deze voorwaarden mag een pensioen voor beambte aanvragen op basis van artikel 4 van de wet van 5 augustus 1968. Dit artikel legt bepaalde relaties tussen pensioenstelsels in de privé- en de openbare sector vast.